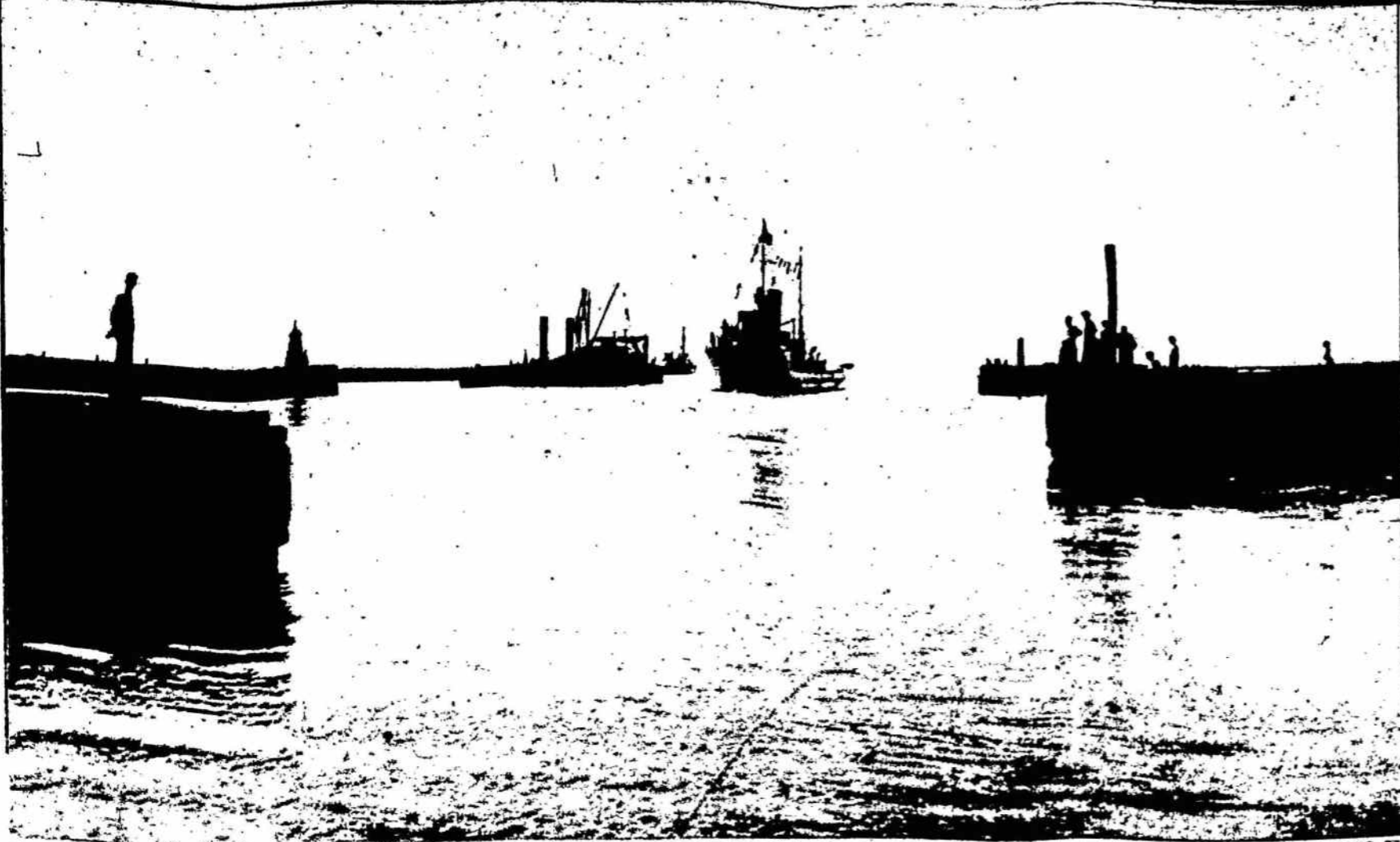

939

KARLIS 30

Iš viršaus žemyn — kairėje: 1) Karo laivas „Preztas Smetona“ įplaukia į Šventosios uostą, P. Laban nuotr. 2) Į kitą pusę kranto... Dešinėje: 1) Raitininkai nevruose, 2) Atdarame šarvuotyje, 3) Žygio tvarka. nuotr. P. Babicko. Kitame (dešiniame) puslapyje J.) laiško nuotr.

Nr. 30 (1050)

1939.VII.27.Kaina 30ct.

**Lietuvos kariuomenės
savaitinis laikraštis**

Kaunas, Miškų g-vė 18, „KARYS“
Telef. per Kar. Št. 56

Leidžia

Kar. Št. Spaudos ir Šviet. Skyr.

Redaktorius

kpt. Simas Urbonas

Honorarų gauti ir visais kitais reikalais redakcija ir administracija priima ketvirtadieniais, penktadieniais ir šeštadieniais. Išimtis — atvykusiems iš provincijos

Prenumerata: puskarininkiams, kareiviams ir moksleiviams metams — 5 lt., 6 mėn. — 3 lt., 3 mėn. — 2 lt. Visiems kitiems metams — 6 lt., 6 mėn. — 4 lt., 3 mėn. — 2 lt., Užsienyje, be Latvijos ir Estijos, dvigubai

Spaudžia „Spindulio“ B-vės sp. Kaune

Viršelio 1. psl.: Vytauto Didžiojo Karo muziejaus bokštas, Vyt. Maželio nuotr. 4. psl.: Vytauto Didžiojo tiltas ir Kauno senamiesčio kampelis, Iz. Girčio nuotr.

TAUTOS KARINIMAS

Dabartiniu metu gyvename labai neramų laikotarpį. Karo šmėkla tai vienam, tai kitam žemyno kampe visu savo žiaurumu naikina žmones ir visa tai, kas ilgesnio laiko sukurta. Karo žiaurumų pavojus dar nėra praėjęs. Atvirkščiai, dar daugiau jis jaučiamas. Tai paliudija ir tas faktas, kad valstybės dar labiau ginkluojasi, nesigailėdamos didžiausių išteklių. Beveik kasdien spaudoje randame milijardines sumas, skiriamas apsiginklavimui.

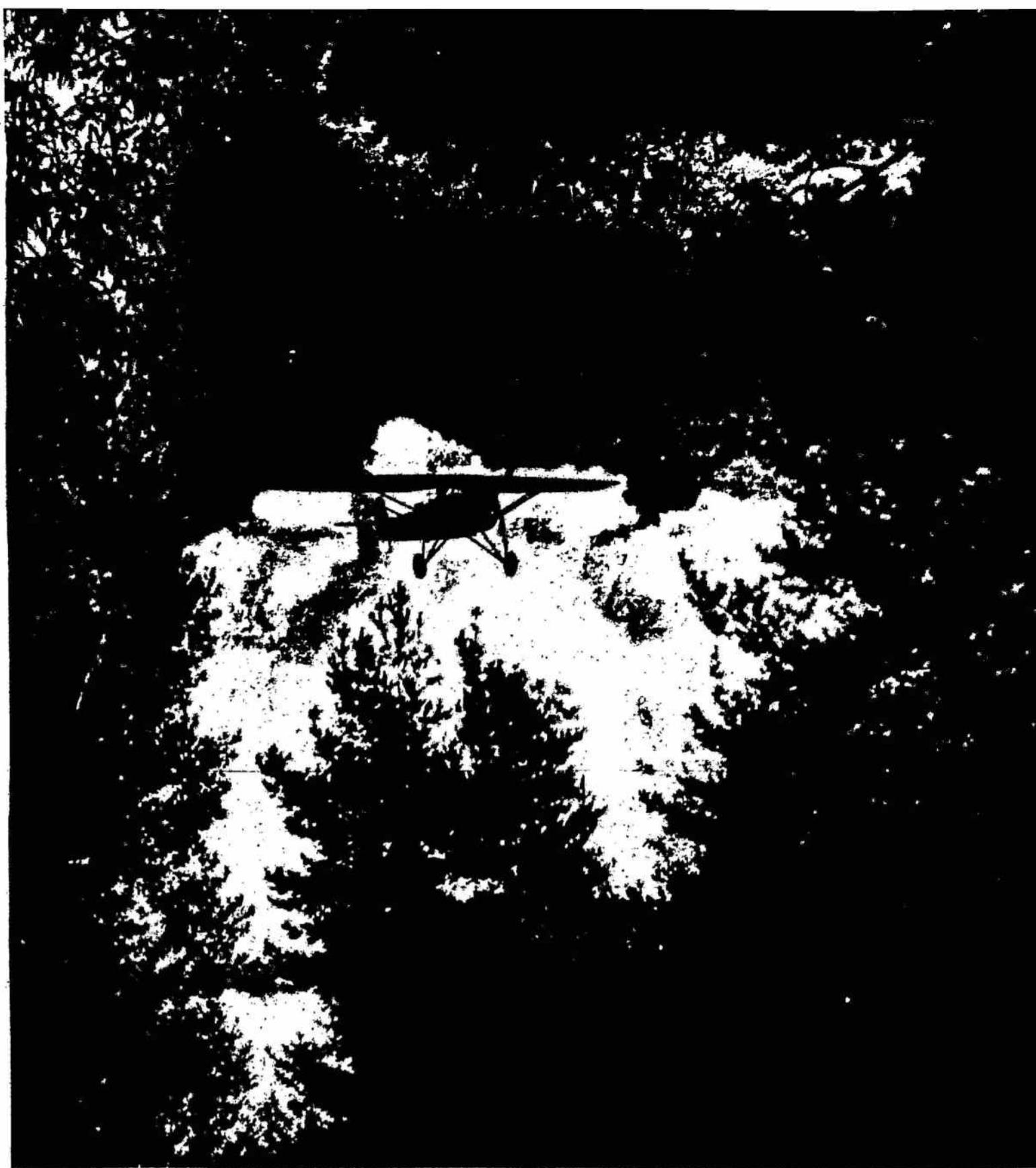
Mūsų valstybė, būdama palyginti nedidelė tarp galingų kaimynų, kurie taip pat milžiniškai ginkluojasi, negali į šį reiškinį taip ramiai žiūrėti. Jei nenorime ateityje būti sunaikinti bei pavergti ir toliau norime išlaikyti savo nepriklausomybę, jokių būdų negalime nuo kitų valstybių atsilikti. Turime taip pat ginkluotis ir pasirengti taip, kad joks priešas ginklas nebūtų taip pavojingas.

Geram apsiginklavimui reikia daug lėšų. Tuo tarpu mes savo ištekliams su didesnėmis valstybėmis negalime susilyginti, kartu negalime susilyginti ir apsiginklavimu. Be lėšų, kad ir kažkaip norėtume, neapsikaustysime plienu ir nesustiprinsime sienas pasakiškomis tvirtovėmis. Nors ir neturime minėtiems reikalams lėšų, bet apsiginkluoti dar galime labai daug. Kas svarbiausia — neišmetę ypatingų lėšų. Be karo reikmenų įsigijimo, mes turime atkreipti ir ypatingą dėmesį į tautos karinį pasirengimą, būtent, jos sukarinimą. O tai ir yra tas ginklas, kurio šiandien mums dar stinga ir gali būti įgytas be ypatingesnių išlaidų.

Jau gyvenimo patyrimas yra parodęs, kad karo metu ne tik karo pabūklai vaidina svarbų vaidmenį, bet sykiu ne kiek nemažesnį vaidmenį suvaidina ir tinkamas pasirengimas karui. Pavyzdžiu paimkime kad ir žiloje senovėje spartiečius bei romėnus. Šie į karinį pasirengimą buvo atkreipę ypatingą dėmesį. Todėl šių vardas, kaip karinių tautų, ir šiandien tebeskamba. Romėnai bei spartiečiai ne tik karo pabūklų gausumu bei moderniškumu nugalėdavo priešą, bet ir savo karingumu, t. y. tinkamu pasirengimu.

Šių dienų valstybės, supratusios sukarinimo reikšmę, į tai ir atkreipė dėmesį. Paimkime, kad ir Vokietiją bei kitas valstybes. Ten ne tik ginklavimasis, bet ir karinis parengimas ypač planingai vedamas. Kariškai rengiamasi pradedant pradžios mokyklas ir baigiant aukštąsias bei šiaip liaudies mases. Todėl dar mokyklinio amžiaus berniukai gerai yra susipažinę su karo pagrindiniais dalykais bei pačia jos drausme. Šia proga noriu prisiminti būdingesnį atsitikimą, matytą Berlyne. Vakare, sėdėdamas kambaryje, išgirdau gatvėje griežiant orkestrą ir dundant žemę. Tikėdamasis, jog žygiuoja kariuomenė, išėjau į gatvę pasižiūrėti. Tačiau radau, jog gatvė žygiavo ne kariiviai, bet keli šimtai mokyklinio amžiaus berniukų. Žygiavo puikiai ir drausmingai.

Negalime skųstis, kad ir mūsų kraštas nebūtų tam tikrame laipsnyje kariškai pasirengęs. Svarbiausiu karinio pasirengimo faktoriumi yra Šaulių Sąjungos organizacija bei vedamas karinio rengimo mokslas aukštesnėse mokyklose. Tačiau tenka pastebėti, kad mūsų karinis rengimas dar nėra pakankamam laipsny išplėstas. Jį galėtume žymiai sustiprinti.

Pirmučiausia yra būtina pakelti karinį rengimą liaudyje, būtent, mūsų kaime. Mūsų kaimas nėra tinkamai kariškai pasirengęs ir nėra žymių, kad intensyviau rengtųsi. Tiesa, kaip jau minėjau, dabartiniu metu karinis rengimas skiepijamas per šaulių organizaciją, būtent, vietos būrius, bet tokių vaisių, kokių galėtume pasiekti krašto sukarinime, ši organizacija dar negali pasiekti. Visa to priežastis, kad į šią organizaciją stoja tik vyresniojo amžiaus žmonės, daugiausia atsitarnavę kariuomenėje. Tuo tarpu didžiausioji liaudies dalis dėl vienokių ar kitokių priežasčių nestoja ir todėl apie bet kokią karinį rengimąsi, kad ir galėtų ginklą panešti, neturi mažiausio supratimo. Štai čia ir yra toji spraga, kurią reikia užtaisyti. Kad mūsų kaimas dar nėra kariškai pasirengęs, galime pastebėti iš mūsų jaunų kariuomenės, pašauktų atlikti karinę prievolę. Daugelis nemoka ne tik kad ginklą tinkamai pasiimti ir su juo apsieiti, bet ir tinkamai vaikščioti. Todėl su tokiais nemaža sugaišinama laiko, kol išmokoma pagrindinių kariuomenės reikalavimų. Tuo tarpu būtų visai kas kita, jei jaunuoliai kariuomenėn atvyktų jau išmoksinti, kitaip tariant, kariškai parengti.

Tautą sukarinti dabartinėmis gyvenimo sąlygomis nebūtų sunku; tik reikia pasiryžimo ir planingo veikimo. Sukarinimo akcija turėtų būti pradedama pradžios mokyklose. Tam tikslui lygiagrečiai su kitomis pamokomis turėtų būti praeinamas ir atitinkamas karinio rengimo kursas. Karinį rengimą tokiose mokyklose, kur yra kariuomenės įgulos, galėtų praveisti karininkai. Kitose vietose, kur jų nėra — atsargos karininkai ir pagaliau, blogiausiu atsitikimu, šauliai bei patys mokytojai.

Šviesosvaidžiai (prožektoriai) žvalgo padangę
Vrš. Bunikio nuotr.

Karinis rengimas neturėtų baigtis sakytose mokyklose, bet jis ir toliau turėtų būti tęsiamas. Šis darbas galėtų būti atliktas per vietos šaulių vadovybes. Įstatymo keliu ar kitokia priverstina forma vietos jaunuoliai turėtų būti priregistruojami prie atitinkamo šaulių būrio, kuriam tiesioginiai jie priklausytų. Jaunuoliai, leiskim, sykį per savaitę, šventadieniais arba kitokiomis laisvomis dienomis, nustatytu laiku turėtų rinktis į būrio vadovybės nurodytą vietą karo pratimams. Tai nebūtų sunku padaryti, nes šaulių organizacijos tinklas Lietuvoje plačiai išplėstas: jaunuoliams nereikėtų toli keliauti į skirtas vietas. Išimtiniais atsitikimais būriai galėtų steigti ir atskirus punktus.

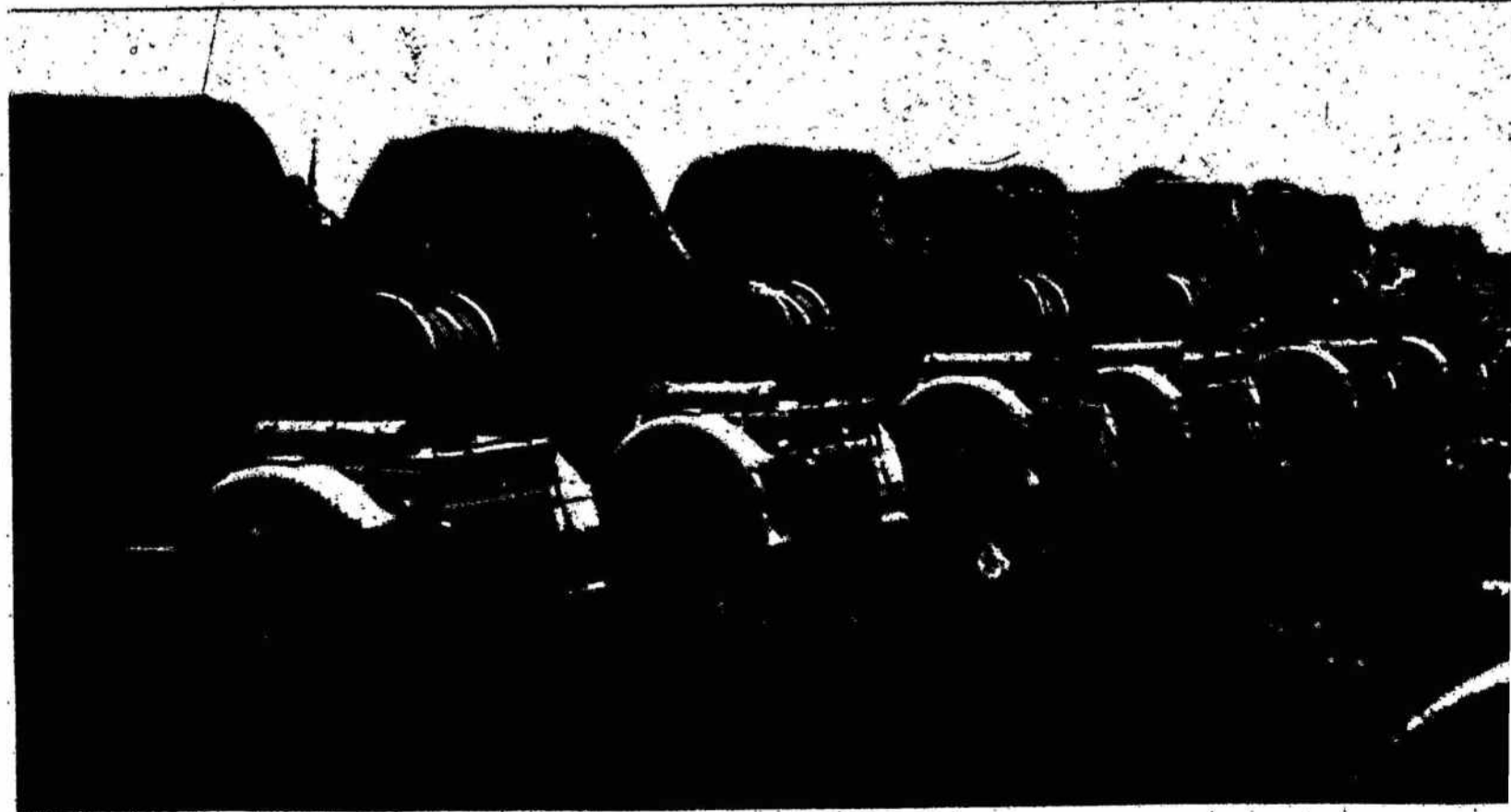
Šitoks priverstinis karinis rengimas, suprantama, geriausia tiktų didesnių miestų gyventojams ir sykiu jis būtų naudingas ir kitais atžvilgiais. Šiandien didesniuose miestuose mes šimtais galime užtikti berniukų, kurie vaikšto be jokio užsiėmimo arba valkatauja. Karinio rengimo kursas tokiems būtų naudingas.

Karinis rengimas sueigose turėtų būti atliktas pagal atitinkamą planą bei programą. Čia reiktų kreipti dėmesį ne tik į teoretinius dalykus, bet ir į praktinius, kaip, pavyzdžiui, į supažindinimą su karo pabūklais ir t.t. Mokslas sueigose galėtų tęstis kol jaunuolį pašauks į karo tarnybą. Be abejo per tokį laikotarpį karinio rengimo srityje būtų galima daug kas pasiekti. Jaunuoliai ir netarnavę kariuomenėj būtų geri kariai. Tuo būdu mūsų tauta, tarytum vieninga kariuomenė, be žymesnių išlaidų būtų gerai išmokslinta. Todėl gal būtų galima sutrumpinti karinės tarnybos laiką, nes kariškai parengtiems jaunuoliams nebereikėtų ilgiau gaišti dėl pagrindinių dalykų, arba dar daugiau sustiprinti pačios tarnybos programą. Tuo pačiu nemaža būtų sutaupyta lėšų, kas mūsų gyvenime labai svarbu.

Prie krašto sukarinimo labai daug prisidėtų įsteigtos karinės mokyklos, kuriose norintieji, kaip, pavyzdžiui, šauliai ir kitokie, žinoma, aukštesnėmis kvalifikacijomis, galėtų gilintis karo moksluose ir įsigyti atitinkamą karinį rangą.

Šviesosvaidžiai (apdengtieji); toliau priešlėktuviniai pabūklai

Iš patyrimo žinome, kad į karo mokyklą dėl vienokių ar kitokių aplinkybių nevysi patenka. Vieni nepatenka dėl tuolaikinės savo sveikatos būklės bei šiaip kūno trūkumų, arba šiaip dėl kitokių priežasčių. Be to, turime tokių asmenų, kurie, atėjus karinės tarnybos laikui, neturi pakankamo mokslo cenzo. Pagaliau daugelis nestoja į karo mokyklą ir šiaip įvairiausių šeimyninių bei gyvenimo aplinkybių verčiami. Nežiūrint ką tik pasakytų aplinkybių, išvardintieji dažniausiai nuo karinės prievolės nepaleidžiami ir karinę tarnybą, kad ir su geromis kvalifikacijomis, pabaigia eiliniu. Žinoma, dalis jų baigia aspirantais (atsargos karininkais). Tokie per tarnybos laikotarpį sugebėtų daugiau kariškai pasirengti, negu tokie, kurie stoja karo tarnybon be jokio išsilavinimo. Savaiame suprantama, kad tokie asmenys, ypač kvalifikuoti, karinėje tarnyboje galėtų būti žymiai naudingesni. Daugelis tokių, atlikusių karinę prievolę, karo mokslus ir toliau norėtų studijuoti ir įsigyti šios srities specialisto vardą, gal net ir karininko laipsnį. Prie tokių reikia priskirti daugelį baigusiujų aukštuosius mokslus ir jau dirbančius savo specialybėje bei tarnaujančius valstybės tarnyboj ir pagaliau tokius, kurie iki karinės prievolės atlikimo neturėjo reikiamo mokslo cenzo, o dabar jau jį yra įsigiję. Žinoma, tokiems patogesnis studijoms laikas būtų po darbo, atliekamu laiku. Juk nemaža yra tokių, kurie visą popietį yra laisvi ir neturi ką veikti. Atliekamą laiką norėtų sunaudoti naudingesniai, kad ir kariniam pasirengimui, tačiau šiuo metu neturi sąlygų. Kaip jau minėjau, dėl jau pasakytų priežasčių karo mokslas Karo Mokykloje ne visiems prieinamas. Tuo tarpu kitos panašios mokyklos, kur būtų galima studijuoti karinius mokslus, neturime. Todėl krašto sukarinimo sumetimais ir yra būtina įsteigti panašias mokyklas. Tai būtų lyg paralelės karo mokyklos, kurios galėtų būti įsteigtos žymesniuose centruose, kaip Kaune, Šiauliuose ir kt., kur yra daugiau inteligentų. Savo programa kalbamos mokyklos galėtų būti tolygios dabartinei Karo Mokyklos programai, tik tokiu skirtumu, kad jose pats kursas būtų praeinamas per ilgesnį laiką. Mokyklos turėtų būti sutvarkytos taip, kad jų išlaikymas kuo mažiausiai kainotų. Pirmučiausia, klausytojai galėtų dėvėti savo drabužius ir šiaip maistą. Valstybei kainotų tik pačios būstinės įrengimas ir mokslo personalas. Šiandien turime gausingą kadrą įvairiausių karo specialistų, kurie galėtų vienokiom ar kitokiom sąlygom mokyk-

Autoritetingas skyrininkas

Skyrininke! Kartą šiuose puslapiuose jau esu kalbėjęs su tavim apie pavyzdinę skyrininką. Tada kalbėjau suglaustai apie viską, ko iš tavęs norėčiau, dabar kiek plačiau pakalbėsiu apie vieną itin svarbų kiekvienam kariui dalyką — autoritetą.

Dienoraščio žodžiai

Kartą, būnant sargyboje, į mano rankas pakliuvo tavo valdinio apie žemesnįjį kadrą rašomas dienoraštis. Ir štai vienoje to dienoraščio vietoje perskaičiau dalį eiliuoto gabaliuko:

„Juk jūs visi norit,
kad gerbt' laipsni, valią, —
jei savęs negerbiat,
Kas jus gerbti gali...“

Tai skaudžios tiesos žodžiai. Juo labiau, kad jų autorium buvo jaunas kareivis, kuris, pagalvojau, iš tikrųjų turėjo susidurti su tais žmonėmis, kurie turi laipsni, kitiems yra viršininkai, reikalauja iš valdinių klusnumo, bet reikalauja neteisingai. Ir kas tada tarp viršininko ir valdinio atsiranda? Gi neapykanta ir nepasitenkinimas! Nes valdinys, jausdamas, kad skyrininkas neteisingai baudžia, stato neteisingus reikalavimus, be reikalo kolioja, nerodo pavyzdžio — pradeda ne tik savo viršininko negerbti, nepasitikėti juo, bet ir vengti jo.

O viršininkas — skyrininkas, neteisingai reikalaujamas, negerbdamas kito, įvairiai jį koliodamas, ne tik nustoja valdinio pasitikėjimo, bet netenka to, kas kiekvienam viršininkui svarbiausia — autoriteto.

Kas yra autoritetas?

Gali paklausti, kas tai yra tas magiškas žodis, be kurio negali būti joks viršininkas. Mielai atsakysiu: turėk savo valdinių pasitikėjimą, pagarbą ir meilę, būk jiems visada pavydžiu, teisingas, savo reikalavimuose pastovus — tada tu turėsi tą magiškąjį autoritetą. Jis tau nė kiek nekainuos, jeigu tu jį rasi savyje.

Kaip pelnyti pagarbą?

Tavo skyriaus žmonės yra tavo valdiniai, tu — jų viršininkas. Duok jiems pajust, kad tu tikrai esi viršininkas. Parodyk jiems, kad kariniuose dalykuose už juos daugiau nusimanai, gerai moki statutus, gerai vadovauji taktiniuose pratimuose. Tąsyk tu būsi už juos pranašesnis, jie jaus tau pagarbos. Bet nesididžiuok! Atmink, pagarbai reikia ir takto. Būk korektingas viršininkas.

Kaip įgyti pasitikėjimo?

Kaip kiekvieno laivo kapitonas audringoj jūroj gali pasitikėti tik geru vairuotoju, taip ir tu, skyrininke, gerai vairuodamas savo skyriaus gyvenimą, tvarkydamas ir mokydamas jį (skyrių) įgysi savo žmonėse pasitikėjimo. O įgysi geru savo pareigų žinojimu, energija ir sugebėjimu valdyti kitus (ypač tai svarbu kau-

lose dėstyti. Be abejo, tokios mokyklos, be ypatingesnių išlaidų, galėtų parengti gana gausią skaičių kvalifikuotų karių, kas mūsų tautai turėtų labai didelės reikšmės.

Aukščiau nurodytom priemonėm karindami kraštą karinių atžvilgiu, būsimė žymiai stipresni ir būsimė atsparesni bet kokiems savo priešams.

J. V-tis

tynėse). Jei kada susvyruosi, tada ir pasitikėjimas tavimi susvyruos.

Tavo valdiniai — tavo broliai

Savo žmonių meilę pelnysi tada, kada juos mylėsi. Tavo valdiniai bus tavo broliai, kada jais rūpinsies, patarsi, padėsi jiems. Būk jiems širdingas.

Kad būtum pavyzdžiu, turi gerbti už save vyresnius, būti paklusnus, sąžiningai eiti savo pareigas. Nebijok atsakomybės — tąsyk valdiniai matys, kad tikrai esi skyriaus vadas. Pėstininkų statuto II dalis (Kautynės) 161 § sako: „Būdo privalumų tarpe pirmiausia reikia skirti atsakomybės nebijojimą“. Rodyk, kur galima, iniciatyvą, bet atmink to paties statuto 165 § žodžius: iniciatyvą reiškiant reikalingas sveikas protas, mokėjimas susivokti painioje aplinkumoje ir greitai spręsti“.

Apie teisingumą P—51 161 § sako: „Už vis labiausiai reikia vengti bet kurio asmeninė simpatija paremto valdinių rūšiavimo ir dirbtinio populiarumo ieškojimo“. Taigi, skyrininke, tavo skyriuje negali būti jokių simpatijų, jokių antipatijų. Vertink valdinius, kaip pridera geram kariui, vienodai taikink visiems įstatymus ir įsakymus.

Savo reikalavimuose būsi pastovus, jei visada susilaikysi nuo pasikarščiavimų ir elgesio, kuris temdytų tavo protą.

Neabejoju, kad būsi tokiu, kokio reikalauja tavo pareigos.

J. Itn. Buzas

Laiškas iš sodžiaus

Štai jau nemažas laiko tarpas,
kai tau tariau sudie.

Pas mus jau svyra rugio varpos,
O tu — karys šiandie.

Daržely mano žydi gėlės
ir šlama man klevai,
ir mena, kai vartus atkėlęs
iš čia išvažiavai.

Bet tu rašei man mielą laišką —
manęs nepamiršai.
Šiandie man tavo norai aiškūs —
juos suprantu ašai.

Žinau, ko švietė tavo akys
kaitriausia ugnimi,
ir ko širdis krūtinėj plakės
iš džiaugsmo nerami.

Tave viliojo kario rūbas
ir šautuvų aidai,
ir tu, lauke palikęs plūgą,
sau džiaugsmą atradai.

Sakai, jeigu koksai pavojus
brangiai Tėvynei bus,
tu su draugais į kovą stojęs
lig kraujo ginsi mus.

Ir kai sugrįši vėl į sodžiu,
vėl gėlės mums žydės.

Vėl bus gražiausių meilės žodžių
iš gilumos širdies.

J. PETRONIS

Belaisviai – žinių šaltiniai

Vos tik prasideda pirmieji kautynių veiksmai, kai tuojau būna aukų — sužeistųjų, nukautųjų ir patekusiųjų į nelaisvę. Apie patekusius priešo karius į mūsų nelaisvę ir norime pakalbėti.

Belaisviai — vienas svarbesniųjų žinių rinkimo šaltinių, nors iš šalies atrodytu, kad kareivis ne ką galėtų pasakyti apie savąją kariuomenę ir jos uždavinius. Bet iš tikrųjų yra kitaip. Belaisvis, kaip žinių šaltinis, vertindavo visuose karuose ir kiekviena kariaujančiųjų pusė stengėsi belaisvių paimti ir neduoti priešingajai pusei. Duosime keletą pavyzdėlių, kurie parodys belaisvių svarbumą. Taip 1807 m. kovo mėn. 15 dieną Napoleonas rašo Lefevrui: „Iš Tamstos laiško matosi, kad turite rusų belaisvių. Vienok, Tamsta man nieko nerašai, kuriems pulkams tie belaisviai priklauso, nes tai man svarbu. Atsiųskite man 5 — 6 inteligentų belaisvių apklausinėjimo duomenis, iš kurių galėčiau spręsti apie priešo judėjimus per paskutiniuosius du mėnesius ir nustatyti, ar jie dalyvavo kautynėse prie Fridlando“ . . .

Napoleonas daugelyje savo įsakymų reikalauja paimti prieš belaisvių, bet tuose pačiuose įsakymuose draudžia, kad kareiviai nepatektų priešui į nelaisvę.

Didžiojo karo metu anglams, prancūzams ir rusams vokiečių belaisviai suteikdavo nepaprastai vertingų žinių, nuo kurių, kartais, galėjo priklausyti karo laimėjimo likimas.

1918 m. gegužės mėn. 27 dieną švintant turėjo prasidėti vokiečių puolimas, kuris nepaprastai slaptai buvo parengtas. Prancūzų vadovybė, o svarbiausia VI armijos vadovybė, dar gegužės mėn. 25 dieną nieko nežinojo apie rengiamą puolimo audrą. . .

Gegužės mėn. 26 d. švintant Kurtezono (Courthézon) apylinkėje buvo paimti į nelaisvę 2 vokiečiai, kurių vienas buvo eilinis kareivis, o kitas — karininkas aspirantas. Abu buvo to paties pulko, bet kitų pulko batalionų. Vokiečių kareivis, klausinėjamas prancūzų 22-sios pėstininkų divizijos štabe, papasakojo, kad po ryt vokiečiai pradės puolimą. Karininkas aspirantas tas žinias neigė ir pasakė, kad vokiečiai šiame bare jokio puolimo nerengia. Bet karininko aspiranto laikymasis ir tų žinių neigimas atrodė labai įtartinais, todėl jie abu buvo skubiai nusiųsti į armijos štabą. Armijos štabe kareivis vėl pakartojo tas pačias žinias, kad vokiečiai gegužės mėn. 27 dieną puls, o karininkas neigė ir, be to, pasisakė, kad jis nieko nežinąs. Vadovybė ėmė abejoti kareivio žodžiais, bet dar kartą klausinėjamas, vėl tą patį papasakojo. Tada jau buvo aišku, kad karininkas žinias slepia. Jį pagrasė, kad už melagingų žinių teikimą galės būti nubaustas, kaip už šnipinėjimą. Tas pagrasimas paveikė. Karininkas papasakojo, kad puolimas prasidės gegužės mėn. 27 d. vidurnaktį.

Šios svarbios žinios buvo skubiai pasiųstos Vyriausiajai prancūzų vadovybei, gen. Petain štabui.

Tuo pat metu gen. Petain štabas gavo iš Anglų štabo pranešimą, kad jų laikomajame fronte, prieš Lys upę, gegužės mėn. 25 dieną buvo paimtas į nelaisvę vienas vokiečių. Pas jį buvo rastas atvirukas, ant kurio buvo uždėtas gegužės mėn. 23 dienos Laon miesto pašto spaudas (štampos). Laon miestas buvo Šmen de Dam (Chemin des Dames) bare. Atviruko siuntėjas rašė, nors ir ne visai aiškiai, kad vokiečiai ruošiasi pulti Šmen de Dam kryptimi. Tos žinios tuojau buvo per-

duotos prancūzų karo vadovybei. Dabar jau buvo aiškūs vokiečių sumanymai. Generolas Petain skubiai sutraukė kariuomenės rezervus ir pasirengė vokiečių puolimą atmušti. Tiesa, vokiečiai frontą pralaužė, bet kas būtų su Prancūzija, jei nebūtų laiku sutraukti rezervai!

Toliau, 1918 m. liepos mėn. 14 dieną 21 val. prancūzai paėmė į nelaisvę 27 vokiečių karių, kurie priklausė 19-jai pėstininkų rezervo divizijai. Belaisviai, kaip ir keletą dienų anksčiau paimtieji, pradžioje nieko nenorėjo sakyti, net, atrodė, kad savo likimu patenkinti. Tik vienas vokiečių buvo kiek liūdnokas ir paprašė išduoti dujokaukę, kurią jis buvo pametęs. Susidomėta, kodėl jis taip atkakliai prašo išduoti dujokaukę, kad čia joks pavojus negresė. Tada vokiečių belaisvis prisipažino, kad už kelių valandų vokiečių artilerija pradės šaudyti cheminiais sviediniais. Kiti vokiečiai belaisviai, matydami, kad vienas iš jų jau prisipažino, taip pat prisipažino, kad už kelių valandų vokiečiai pradės šaudyti.

Ir tikrai. Vokiečių artilerijos parengimas prasidėjo lygiai vidurnaktį ir tęsėsi iki 4 val. 15 min., o 4 val. 15 min. prasidėjo puolimas.

Tos belaisvių suteiktos žinios labai patarnavo, nes suspėta valanda anksčiau atidengti artilerijos ugnį į vokiečių pozicijas ir kaip tik tuo laiku, kada vokiečių divizijos užiminėjo išeities ribą puolimui ir jos buvo ugnimi dezorganizuotos.

Tokių žinių gaudavo iš vokiečių belaisvių ne vien anglai ir prancūzai. Ir į vokiečių nelaisvę patekę anglai ir prancūzai taip pat vokiečiams daug ką papasakodavo. Taip 1914 — 1918 m. buvęs vokiečių žvalgybos viršininkas pulkininkas Nikolai (Nicolai) rašo: „... kai kurie paimti belaisviai papasakodavo tiesiog klasiškų žinių. Prieš Somos (Somme) kautynių pradžią vienas prancūzas belaisvis taip smulkiai papasakojo puolimo planą, kad net netikėta jo žiniomis“ : 1918 m. pavasarį į nelaisvę buvo paimtas anglas puskariūninkis. Jis taip smulkiai papasakojo apie anglų sumanymus, kad jo žiniomis nepatikėta, nes jis negalėjo tokių dalykų žinoti. Vėliau tik pasirodė, kad jo žinios buvo tikros.

Kartą į nelaisvę buvo paimtas anglų kareivis, kuris buvo iš pirmųjų pasirodžiusių tankų tarnybos. Jis suteikė labai vertingų žinių, nes dirbo tankų fabrike ir smulkiai papasakojo tankų konstrukcijos duomenis ir jų gamybos kiekį. Pagal jo apie tankus papasakotas žinias buvo padarytas net tanko modelis“ . . .

Iš tų trumpų kelių pavyzdėlių matome, kad belaisviai yra svarbūs žinių rinkimo šaltiniai, nes jie gali suteikti labai svarbių žinių. Reikia tik mokėti tas žinias išgauti, t. y. išklausti iš jo, bet apie tai bus toliau.

Iš tų pavyzdėlių taip pat matome, kad patekus į nelaisvę nieko nereikia pasakoti, kas gali pakenkti mūsų kariuomenei, nors ir kažin kaip maloniai klausinėjamas būtų.

Vokiečiai, susipažinę su prancūzų apklausinėjimo belaisvių sistema, greit suprato, kad belaisvis, kaip žinių šaltinis, yra labai vertingas. Priversti buvo išleisti įvairių instrukcijų kaip laikytis ir ką sakyti patekus į nelaisvę. Vienos vokiečių armijos vadas savo įsakyme rašė: „Jei atsitiktų nelaimė patekti į nelaisvę, tai būtų didelis niekšas, jei pasakytum ką nors apie savo

dalinio padėti. Atrodo, lyg pats sakytum žudikui: „Štai mano tėvas — šauk į jį“. Nori būti tikru kariu, tai į klausimus atsakinėk bendrais bruožais. Jei tau trūksta proto arba drąsos, sakyk, kad nesenai grįžai iš ligoninės arba atostogų ir nesuspėjai susipažinti. Nesistenk išsisukinėti arba duoti melagingus atsakymus, nes keletą kartų klausiamas vis tiek suklypsi. Sunaikink viską, kad joks dokumentas nepatektų priešui į rankas. Eidamas į pirmąsias apkasų linijas nesinešk jokių, popierių, laiškų, dienoraščių... Gali tekti nukęsti įvairių užgauliojimų, pasityčiojimų, grąsinimų, bet to bijoti netenka. Visus užgauliojimus reikia išdidžiai pakęsti, nes reikia atsiminti, kad vienas neatsargiai pasakytas žodis gali atimti keletai šimtų likusiųjų kareivių gyvybes ir pakenkti vadovybės sumanymams.

Ką belaisvis gali papasakoti arba žinoti?

Iš belaisvio daug ko reikalauti negalima, nes jis daugel dalykų gali nežinoti arba, nenorėdamas sakyti tiesos, gali meluoti. Jei meluotų, tai tą melą galima patikrinti iš kitų belaisvių pasakojimų.

Belaisvis gali papasakoti apie visus tuos žygius, kuriuos atliko, gali atsiminti tas gyvenvietes, pro kurias žygiavo arba važiavo. Toliau, gali pasakyti kurios kuopos, bataliono arba pulko; tos kuopos, bataliono arba pulko organizaciją; kokie kuopoje, batalione arba pulke yra ginklai; gali pasakyti, iš kur dalis atžygiavo, kur susimobilizavo, kokių metų atsarginiai pašaukti ir t. t.

Gali papasakoti kokį barą jų dalis laikė, kokį uždavinį turėjo vykdyti, kokie buvo kaimynai dešinėje ir kairėje ir kam (kokiai daliai) priklausė; kur stovi jų sargybos. Taip pat pasakys savo vadų pavardes, gali pasakyti kokios kitos ginklų rūšys veikė tame pačiame bare; kokie padaryti įvirtinimai čia pat ir gilumoje; kokia dalies dvasinė nuotaika, kaip aprūpinami, kiek turi šovinių ir t. t.

Ne visi belaisviai gali vienodai daug papasakoti, nes belaisvio žinių gausumas priklauso nuo jo išsilavinimo ir jo sugebėjimo daug ką pamatyti arba nugirsti. Gali pasitaikyti, kad belaisvis ir labai daug papasakos, bet tai rečiau bus.

Kaip elgtis su belaisviais?

Tuoju paėmus priešų karus į nelaisvę, pirmiausia reikia juos nuginkluoti ir griežtai uždrausti bet ką kalbėtis, net ir tyliai, nes karininkai ir puskarininkiai eiliniams kareiviams gali įsakyti to arba kito dalyko nesakyti tada, kai bus klausinėjami. Toliau, iš visų belaisvių, neišskiriant nė karininkų ir puskarininkų, reikia atimti visus laiškus, visus jų dokumentus ir kitus popierius. Reikia stropiai žiūrėti, kad nė vienas raštelis arba popierėlis nebūtų suplėšytas. Jei koks popierėlis ir būtų suplėšytas, tai reikia visus popierėlio skutelius surinkti ir perduoti kartu su kitais atimtais popieriais.

Dangos daiktai, kuprinės, antklodės, valgomieji prietaisai iš belaisvių neatimami. Griežčiausiai, draudžiama, atiminėti iš belaisvių lakrodžius, žiedus, pinigų ir kitus jų daiktus.

Toliau reikia karininkus, puskarininkius ir eilinius kareivius atskirti vienus nuo kitų. Labai svarbu belaisvius suskirstyti ir į tautybės grupes. Tokios atskirų tautybių mažumos kareiviai visuomet papasakos žymiai daugiau, negu valdančioji grupė, ypač, jei valdantieji spaudė ir persekiojo mažumos grupes.

Belaisviai klausinėjami atskirai po vieną. Klausinėti reikia uždaroje patalpoje, kad kiti belaisviai ne-

girdėtų, ką klausinėjamas pasako. Reikia atsiminti, kad kiekvienas belaisvis žino, jog karas kada nors baigsis ir jis turės grįžti į namus ir, jei jo pasakojimus girdės pašaliniai belaisviai, tai parvykę į savąjį kraštą jie jį įskųs, o jis bus tardomas ir baudžiamas, kaip už karinių paslapčių išdavimą. Todėl klausinėjant belaisvį reikia, kad nebūtų liudininkų, t. y. kitų belaisvių, kurie jį girdėtų pasakojant. Belaisvį reikia užtikrinti, kad jo pasakojimų niekas negirdės ir niekas nežinos, tadą jis bus atviresnis.

Belaisvis neturi būti tardomas, bet klausinėjamas taip, lyg būtų su juo kalbama visais paprastais reikalais.

Geistina, kad asmuo klausinėjęs belaisvį nieko neužsirašintų. Tą darbą turįs atlikti kitas asmuo, esąs tose pačiose patalpoje, bet belaisvis neturįs jo matyti.

Asmuo klausinėjęs belaisvį turįs gerai mokėti tą kalbą, kurią belaisvis kalba, be to, turi pažinti priešų kariuomenės organizaciją, turi žinoti tų kautynių smulkmenas, kuriose belaisvis pateko į nelaisvę.

Geriausia belaisvį klausinėti tuojau jį paėmus į nelaisvę arba po labai trumpo laiko, nes tada belaisvis dar nespėja atsikvošėti nuo pergyventų įvairių kautynių išpūdžių ir pasakos labai noriai net kartais, kautynių išpūdžius perdėdamas. Vėliau belaisvį klausinėjant, jau jis suspėja atsikvošėti ir klausiamas nebe tiek smulkiai pasakos.

Paimtų belaisvių nereikia ilgai kamantinėti. Reikia klausti tik tą, kas labiausiai rūpi. Belaisvius trumpai apklausus reikia tuojau juos siųsti į belaisvių surinkimo vietas, nes ten iš belaisvių sugebės daugiau žinių išklausti.

Būrio vadas arba kuopos vadas belaisvį turi trumpai klausti ir neilgiau 10 minučių. Paėmus į nelaisvę ir trumpai belaisvius apklausus, reikia aukštesniajam vadui skubiai telefonu arba kitomis priemonėmis pranešti kiek belaisvių paimta, kur, kada, kiek eilinių, puskarininkų, karininkų ir kurioms dalims priklauso, o pačius belaisvius, jei jų nedaug, reikia skubiai nugabenti pas aukštesnį vadą. Svarbu visą tą greit įvykdyti, nes naujausios žinios apie priešų vadams labai daug padės, ypač tada, jei manoma priešų pulti arba laukiama priešų veiksmų.

Belaisvių lydėjimas

Belaisvių apsaugojimui ir lydėjimui skiriama ne mažiau vieno ginkluoto kareivio dešimčiai belaisvių. Jei lydimos didesnės belaisvių grupės, tada apsaugos viršininku skiriamas karininkas. Mažiau dešimties belaisvių lydėjimui skiriama tiek žmonių, kiek reikalauja saugumo ir lydėjimo sąlygos.

Lengva belaisvius lydėti tada, kada einama atviru ir lygiu lauku ir belaisviams pabėgti sunku. Bet daug sunkiau lydėti ir saugoti tada, kada tenka pereiti kokį kaimą, miestelį arba mišką. Tada reikia ypač stropiai saugoti. Tenka net ir šiurkščių priemonių imtis. Pav., venos Didžiajame kare dalyvavusios valstybės kareiviai, prieš lydėdami belaisvius per kaimus ir miškus, išpiaudavo iš kelnų ir spragų sagas, suriūdavo belaisvių rankas ir ir kitų apsaugos priemonių imdavosi, kad belaisviai negalėtų pabėgti. Žinoma, tokios priemonės kiek žiaurios. Negalima sustoti poilsui kaimuose arba miške, nors būtų ir puikūs paukšniai po medžiais, arba tokiose vietose, iš kur belaisvių dalis gali pabėgti. Poilsius tenka daryti atvirame lauke. Tada saugojantieji turi atsitolinti nuo belaisvių bent 50

POLIGONUI

Sveikas, didis, puikus poligone,
Aukštos pušys, smiltynai, laukai!
Mums pažinti tave bus malonu,
Nes dabar juk — mes tavo draugai.

Daug dainų mes girdėjom dainuojant,
Apie žygius, manevrus smagius,
Apie vakaro saulę auksuojant
Susimąščiusius upės krantus.

Apie tylias naktis palapinėj
Tai dainavo, dainavo kariai;
Ir kaip miela čia dirbti Tėvynei,
Ir kaip puikūs juk čia vakarai!

O kiek pasakų, kiek čia sudėta,
Prikalbėta dalykų taurių.
Apie vasaros naktį žvaigždėtą,
Apie didžią draugystę karių.

O, mes visa tai, visa girdėjom,
Širdy nerimas kilo slapčia.
Troškom lėkti, atskristi su vėju
Ir — jau štai, poligone — mes čia!

Tavo aukštosios pušys mums lenkias,
Tavo smėlis mums kužda dainas.
Mes apjuosim gurguolėm ir tankais
Tavo slėnius, laukus ir lankas.

Sveikas, tu poligone žalialis
Atsirėmęs Neries vandeny!
Čia mes grūdinsim kūną ir dvasią,
Grišim drąsūs, tvirti ir jauni.

Grišim vėl jaukumon kareivinių,
Vėl rajoną pamėgtąjį mint,
Kad tada, kai pašauks mus Tėvyne,
Pasiruošę ją būtume gint.

J. PALIONIS

m ir sekti, kad niekas nemėgintų bėgti. O jei bėgtų, tai saugojas neturįs jį vyti, bet turi vartoti ginklą. Lydint belaisvius reikia drausti bet kokius pasikalbėjimus, nors jie būtų ir nekalčiausio pobūdžio.

Atlydėjus belaisvius į skirtą vietą, jų apsaugos viršininkas turi priimančiajam asmeniui perduoti visus belaisvius ir jų dokumentus, žinoma, jei jis tuos dokumentus buvo gavęs.

Iš to trumpo rašinėlio matome, kad belaisviai yra vienas svariausių žinių šaltinių apie priešą. Apie belaisvius, kaip žinių šaltinius, rašo vokiečių pulkininkas Nikolai: „Agentūros darbas prieš kariuomenės užnugaryje buvo labai varžomas ir nepatiekdavo tų žinių, kurių taip trokšdavo kariuomenės vadovybė. Vokiečių žvalgybai prancūzų fronte labiausiai vertingi žinių šaltiniai buvo belaisviai, kurie suteikdavo tokių žinių, kad net negalima buvo tikėti jų tikrumu“. Iš to išvada, kad visose kautynėse ir visais būdais tenka imti belaisvių, kurie padės mūsų vadovybei aiškinant priešą sumanytus ir vykdant savuosius uždavinius.

A. I

Lakūno sunkumai ir pavojai erdvėse

Dėl didelės pažangos aviacijos technikoje, šių dienų lakūnų paruošimas yra visai skirtingas nuo pirmųjų aviacijos klestėjimo metų. Jei anksčiau lakūnui buvo reikalinga tik drąsa, tai dabar to neužtenka. Pasiėkus nuostabų lėktuvo greitį ir judrumą, žmogaus organizmas nebegali pakelti jį veikiančio oro spaudimo ir išcentrinės jėgos. Dideliame greityje staigūs posūkiai ir išcentrinės jėgos veikimas lakūno organuose sužadina matymo ir sąmonės nervų sutrikimą. Kylant į aukštį, oro spaudimas labai greit krinta ir, pasiekus 5 km aukštį, jis sumažėja per pusę, kaip buvo žemėje. Tokiomis sąlygomis žmogus pasidaro nejudrus ir net žymiai blogiau orientuojasi, kaip prie žemės. Suprantama, dar didesniuose aukščiuose jau reikalingi specialūs deguonies aparatai, kad lakūnas galėtų gerai veikti. 11 km aukštyje oro spaudimas sudaro jau tik ¼ dalį spaudimo prie žemės, ir temperatūra būna beveik pastoviai — 55° C. 15 km oro spaudimas jau siekia vos vieną dešimtą dalį, todėl ištyrė ir sako, kad reikalingas grynas deguonis. Specialistai ištyrė ir sako, kad ši riba esanti aukščiausia, kur lakūnas grynų deguonimi dar gali palaikyti organizmo veikimą. 18 km aukštyje spaudimas yra tiek mažas, kad žmogaus kraujas pradeda virti. Taigi, kylant į didelius aukščius, reikalinga tam tikrų aparatų, kurių sudarytų reikalingą žmogaus organizmui spaudimą ir tiektų deguonį kvėpavimui. Visi tie prietaisai turi veikti labai tiksliai, nes jų veikimo netikslumas lakūnui neša mirtį. Kylant vis aukščiau, organizmo sutrikimas nuolat stiprėja iki sąmonės netekimo. Ir vėl nusileidus žemiau 5 km aukščio, grįžta normalus širdies funkcionavimas. Žemesniuose aukščiuose panašios organizmui reikšmės turi lėktuvo greitis. Ištyrė, kad jau 8 km aukštyje nebeužtenka dirbtinio deguonimi kvėpavimo, kad lakūno organizmas išlaikytų normalias funkcijas. Pastebėta, kad tokiose sąlygose lakūnas nebesiorientuoja žemėlapyje ir negali tiksliai valdyti lėktuvo. Šie požymiai jau pradeda reikštis pakilus į daugiau kaip 5 km aukštį, ką gali paliudyti kiekvienas lakūnas.

Prie dabar naudojamo lėktuvų greičio staigūs posūkiai sukelia smarkų greitėjimo vyksmą. Jau pasiekus 350 kg greitį per valandą, darant posūkį 175 m radiusu, greitėjimo jėga šešius kartus viršija sunkumo jėgą. Tokiu atveju lakūną spaudžia šešius kartus už jį sunkesnis svoris. Dėl tokio didelio spaudimo sutrinka kraujo cirkuliacija, lakūnas nustoja matyti ir netenka sąmonės. Vienas žymus anglų medicinos profesorius tvirtina, kad dažni lėktuvų nukritimai įvyksta darant staigius posūkius, skrendant dideliu greičiu, nes tada įvyksta kraujo pulsavimo sustojimas ir sužalojama širdis. Taip pat tvirtinama, kad žemo ūgio ir trumpu, tvirtu kaklu lakūnai esą daug tinkamesni, nes jie, turėdami mažesnę tarpą tarp širdies ir galvos smegenų, gali geriau išlaikyti didesnę greitėjimą. Juo tobulesnis lėktuvas, juo didesnius reikalavimus jis atitinka, tuo didesnius reikalavimus turi atitikti ir lakūno sveikata. Iš lakūno reikalaujama didelės dvasinės ir fizinės ištvermės. Reikalinga, kad jis turėtų gilius jausmus ir gerus statikos, palietimo ir šviesos pajautimus. Psichiškai neatsparūs ir nervingi žmonės lakūnais būti visiškai negali. Todėl kandidatai į lakūnus yra labai tiriami ir labai atsargiai parenkami, nors paprastai skraidyti gali kiekvienas žmogus, nes lėktuvo valdymas nėra toks labai sudėtingas, kaip dažnai žmonių yra įsivaizduojamas. Iš tikrųjų lėktuvo valdymas yra net žymiai lengvesnis, negu automobilio, ką tvirtina kiekvienas lėktuvų ir automobilį mokąs valdyti lakūnas. Svarbiausia, kad lakūnas turi būti labai geros sveikatos ir turėti aukščiau minėtus gerus pajautimus. Taigi, visi karo lakūnai yra labai parinkti vyrai ir tai tik sistematiškai pratimai juos priartina prie tų organizmo ypatybių, kurios reikalingos šių dienų moderniai aviacijai.

Nemažiau reikšmingas parinkimas ir paruošimas aviacijos techninio personalo — mechanikų. Jie patys mažai arba visai neskraido, bet turi gerai pažinti lėktuvo ir jo variklio veikimą. Tam reikalinga didelio patyrimo. Nuo mechanikų sumanumo, sąžiningumo ir kruopštumo dažnai priklauso ir lakūnų gyvybė. Jų pareigos yra labai atsakingos. Taigi ir jų parinkimas ir paruošimas yra nelegvas. Apie juos reikėtų pakalbėti atskirai.

Alb. Stanelis

SLAPTŲ KARIUOMENĖ

(Žiūr. „Kario“
Nr. 27)

Iš Didžiojo karo atsiminimų

Tai buvo sunkiąją 1918 metų vasarą. Į kuopą atvyko pora vyrų kepurėmis ant šono, neatviromis ir įtartinos išvaizdos akimis. Giedriomis naktimis jie vykdė sabotažo darbą, purvais tepdami jiems įtikėtų ginklų — sunkiųjų kulkosvaidžių ir automatinį pabūklų — judomasias dalis. Šie ginklai rimtame momente tikrai neveikdavę. Kai šie piktadariai buvo išaiškinti pasirodė, kad jie sabotažo veiksmų yra daug daugiau padarę — tyčia laužydavę s. kulkosvaidžių mušamasias plunksnas, dužiklius, užkimšdavę garų triūbeles, prardavę vandens dėžes ar supiaustydavę šovinių kaspinus. Jie tai darydavę ne tik savoje kuopoje, bet ir kituose daliniuose, kur tik jiems proga pasitaikydavusi. Gal būt, dėl šių niekšišku darbų Vokietija karo ir nebūtų pralaimėjusi, tačiau dėl to dvigubai daugiau geriausių tėvynės sūnų liko amžinai ilsėtis Amies laukuose.

Nors ir sunkiomis tos vasaros valandomis, kada mes jau buvome nustoję vilties laimėti, pertraukų metu dažnai prisimindavome mūsų buvusį viršilą, kuris mus kaip naujokus mokė.

Viršila buvo visai neiškalbingas, tai gal dėl to ir labai mažai kalbėdavęs. Gal būt betarnaudamas jis pirmą kartą ryžosi pasakyti mums kalbą. Jo žodžių mes ilgai negalėjome pamiršti:

„Štai, žiūrėkite, kelnės, — pradėjo viršila, — jos švariai išskalbtos. Ant jų yra štampos „K. G.“, tai reiškia, karaliaus turtas (Koenigliches Gut)! Tai, kas čia jums duodama, yra ne jūsų, bet valstybės. Jeigu kas iš jūsų šių kelnų nors mažą gabalėlį supurvins, tas supurvins pats save. Bet jeigu kuris jūsų iš tikrųjų yra purvina kiaulė, tai to ir būdas kiauliškas. Kas turi purvinas kelnas, tas turi ir purvinas mintis. Kas leis savo šautuvui surūdyti, to ilgai ir visi privalumai surūdys. Taigi įsidėmėkite: kas nelaiko šventu ir negerbia to, ką jam įtikėjo valstybė, tas negerbia duotosios priesaikos vėliavai!“

1918 metų rudenį atsitiko štai kas.

Vienos trumpos, kaip paprastai, kautynių pertraukos metu, kareivių tarpe, kurie iš tikrųjų buvę be priekaištų, kilęs didelis nepasitenkinimas. Viename laikraštyje buvo patalpintas pranešimas apie tai, kad teismas nubaudęs komisijos narius po du mėnesius kalėti už tai, kad jie, priiminėdami iš vienos įmonės naujai pagamintas dujokaukes, gal būt, už gerą atlyginimą iš tos įmonės, priėmė dešimtis tūkstančių netinkamų naudojimui dujokaukių, pripažindami jas tinkamomis. Ši žinia nepaprastai prislėgė kareivių dvasią, daug daugiau negu įvykiai su kulkosvaidžių gadinimu. — Valstybiniam jausmui ir tarnybiniam atsidavimui buvo suduotas nepaprastai skaudus smūgis. Valstybė, kuri į didžiausios rūšies niekšybę, skaudžiai palietusią kovojančio fronto interesus, piktadariams atsakiusi dviejų

mėnesių kalėjimo bausme, pati sugriovė savo norą toliau gyventi ir kovoti.

Aštuonioms savaitėms praslinkus, prasidėjo masinis dezertyravimas ir simuliavimas. Vieni bėgo namo, kiti — pas priešą. Tik vėliau patyrėme, kurios reikšmės turėjo sabotažo veiksmai mūsų valstybės žlugimui.

Visą savo agentų armiją priešas šin darban buvo įkinkęs: belaisviai, marksistai, inspiruoti ir papirkti niekšai, aukso gerbėjai, suagituoti ir suklaidinti įvairūs nusikaltėliai, įgudę sukčiai ir pan. buvo „sabotažo laimėjimo“ tikroji kariuomenė. Šiai armijai buvo pavesta galutinai pribaugti mūsų tautą: kraštas nušvito gaisrų pašvaistėmis, kurios naikino žmonių turtą; angarai su daugybe lėktuvų taip pat žuvo liepsnose; maisto produktai ir jų pervežimo priemonės buvo tyčia gadinamos, visokiais būdais buvo platinamos limpamos gyvulių ligos, municijos fabrikai su tūkstančiais darbininkų buvo sprogdinami didžiausiu žiaurumu ir kiekvienas toks sabotažo aktas priešui buvo kaip laimėtas mūšis. Niekados iš tikrųjų joks kraštas dar nebuvo užpultas su tokiu negailestingu žiaurumu, kuris tik mums kariams tesuprantamas.

Sabotažas — karo priemonė

Sabotažas — išdavimo sesuo. Sabotažas ir šnipinėjimas parengiamas jau taikos metu, o tik karui kilus pilnai užsukamas jo aparatas. Šioms abiems priemonėms vadovauja viena ir ta pati įstaiga, nukreipdama jų veiksmus į svetimojo krašto bendrą frontą. Propagandos keliu siekiama svetimame krašte palaužti valstybinį atsparumą, skaldant jo pajėgas, šnipinėjimo keliu — išvagiant valstybines paslaptis ir sabotažo aktais — naikinant medžiaginius ir kitus krašto išteklius, pagaliau visokiais būdais pasėti tautoje nepasitikėjimą savo vyriausybe ir vadovybe. Šnipinėjimas, sabotažas ir propaganda yra moderniškų kovos priemonės, turinčios nepaprastą, naikinančią galią; jos parengia dirvą aktyviems priešų veiksams. Tačiau šios priemonės į nieką pavirsta tada, kada neranda pritarimo tos valstybės piliečių tarpe, kurios griovimo darbui skirtos. Tik šioje sąlygoje glūdi kovos su priešų šnipinėjimu, sabotažu ir propaganda sunkumas arba pasisekimas. Todėl dar taikos metu reikia rengtis rimtai ir pilnu tempu tokiems priešų žygiams kelią užkirsti.

Šiandieninėj moderniojoj technikoje yra ir silpnoji pusė. Kiekviena mechanizuota ar motorizuota priemonė dėl jos komplikotumo ir sudėtingo tarpusavio dalių veikimo labai greitai gali būti sugadinta ir išvesta iš rikiuotės. Kurios nors įmonės paprastas motoras ar kita panaši krašto mechanizuotų pajėgų priemonė, energija, ar kuris gynimosi įrengimas šių dienų totaliniame kare yra labai tampriai vienas su kitu susiję ir vienas kito priklauso. Vienas kuris sugadinimas gali neigiamai atsilipti visai gynimosi sistemai. Tai puikiai žino galimas mūsų priešas.

Benzino tankas šiandien turi tokios pat reikšmės kaip ir municijos sandėlys. Kartais visai menkos vertės atrodanti įmonė, krašto gynimo atsparume gali turėti tokios pat reikšmės kaip ir didžiausia tvirtovė.

Nuo vieno lėktuvo varžto priklauso ne tik jo igulos narių gyvybė, bet kartais daug daugiau, nes to lėktuvo žvalgo turimoji žinia nepasiekė karo vadovybės. Mes visi gerai žinome, kad pavėluotas pranešimas karo lauke nustoja savo vertės. Dažnai kautynėse momentas turi lemiamos reikšmės.

Susprogdinta elektros stotis ne tik aptemdys miestą, bet sustabdys įmones dirbančias krašto gynimo reikalams, sustabdys ventiliatorius ir oro siurblius priešlėktuvinėse slėptuvėse, dėl ko žus tūkstančiai vaikų ir moterų ir tuo bus pasėta krašte baimė ir nepasitikėjimas išoriniu krašto nepavojumi ir valdžios saugumo priemonėmis.

Su šiais priešų kovos būdais visados turime skaitytis ir dar taikos metu pasirengti kovoti.

Todėl kas pajuto, kad jis yra susidūręs su priešų sabotazo veiksmu ar jo pagelbininku, tas turi pasielgti taip, lyg būtų priešų šnipą užtikęs: neatidėliojant pranešti savo viršininkams arba artimiausiai saugumo įstaigai. Savo jėgų panaudojimas, delsimas arba parodymų nuslėpimas, o taip pat regimas galimumas jam pačiam išdaviką jo nusikalstamajame darbe sučiupti lengvina jo išdavikišką darbą, ir toks elgesys — lygus nusizengimui. Savaiame supranta, kad sabotazo vykdytojas ir krašto išdavikas turi būti baudžiami vienodai: tiek vieno tiek antrojo atpildas — ešefotas.

Kas drįsta pakelti ranką prieš savo tėvynę, tas vertas mirties. Atsakomybė, garbė, pareigos jausmas.

Priešų pasamdyti aktyvaus sabotazo vykdytojai, turintieji uždavinius sąmoningai trukdyti krašto laimėjimus, turi būti ne humaniškais papročiais ir švelniais įstatymais, bet budelio kirviu sutramdyti. Skaudi žala kraštui padaroma ir tų, kurie kad ir už priešų pinigų dirba griovimo darbą, bet negalvoja apie tai, kad savo elgesiu stato į pavojų savo tėvynės atsparumą. Čia turi būti įsisąmoninimo ir gilaus pareigingumo bei atsakomybės jausmo prieš savo tautą ir valstybę. Tikėkite, kad su blogos valios žmonėmis, kurie gamina netinkamas kovos priemones — sakysime, granatas ar dujokaukes — o kartu ir tiems, kurie dėl savanaudiškumo tas priemones pripažįsta tinkamomis, bus atsiųginta ne dviejų mėnesių kalėjimo bausmė, bet net mirties bausmė.

Esti atsitikimų, kada griovimo darbas pasireiškia dėl nepakankamo atsakomumo supratimo arba dėl per mažo stropumo pareigose: neatsižvelgiant į tai ar jis bus įmonės savininkas, mūrininkas ar patrankų taisytojas turi suprasti ir įsisąmoninti, kad jo lengvaplėdiškumas, savanaudiškumas, neatidumas ar nerūpestinga priežiūra gali ateityje būti jo draugų mirties priežastimi.

Šveicuotojas, nerūpestingai ir nevykusiai atlikęs skirtos kariniams reikalams mašinos remontą, stato į pavojų rimtu momentu tos priemonės skirtų uždavinių atlikimą.

Sprogstamųjų medžiagų įmonės prižiūrėtojas, pats arba kitam leisdamas su batais, turinčiais paduose geležinių vinių, įeiti į pavojingą sprogimo atžvilgiu patalpą, daros žudiku: jis ne tik sau bet ir savo draugams neša mirtį, kartu padaro kraštui medžiaginių nuostolių.

Darbininkai, kuriems pavesta nutiesti požeminių kabelių, jungiantį du karinius įtvirtinimus, jį dėdami galvoja: ar tai būtų ne vistiek jeigu mes jį vietoje trijų metrų pusantrą pakastume? Negi jo čia kas ieškos.

Tačiau šių darbų prižiūrėtojai, gerai žinodami kabelio įleidimo reikalaujamos gilumos paskirtį, ir vis tik, leisdami vietoje trijų metrų įkasti tik pusantrą metro, griaua labai svarbią krašto gynimosi priemonę: karo metu pakanka vienos priešų didesnės granatos, kad suardytų ryšį tarp dviejų labai svarbių gynimosi punktų. Dėlei to ryšio suardymo priešas gali turėti lemiamos naudos. Tokių pavyzdžių esama daug.

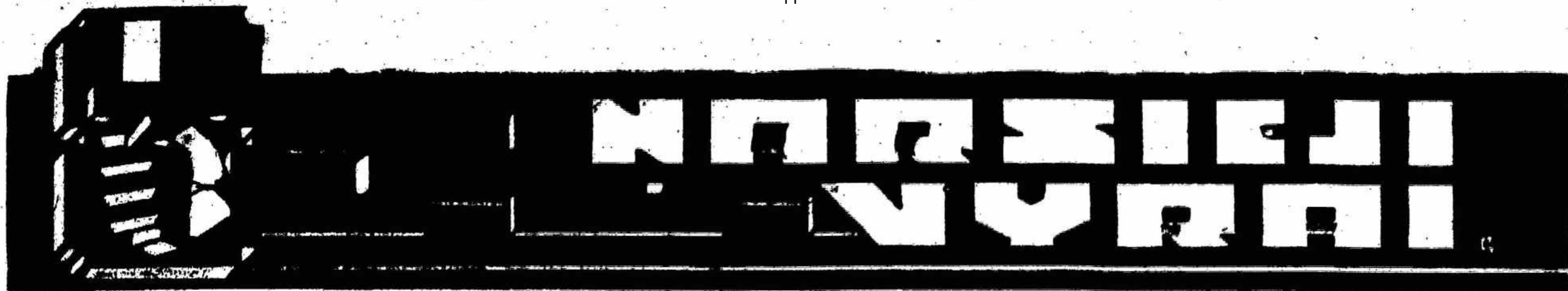
Šiandien krašto gerovė yra įtikėta ne vien tik kareiviui: visuomenės veikėjas, valdininkas, aero klubo narys, priešlėktuvinės sąjungos narys, fabriko meistris, sandėlių sargas, inžinierius laboratorijoje, gydytojas medicinos operacijos salėje, darbininkas prie staklių, fabrikantas ar ūkininkas — jų visų rankose šiame „totaliniame karo“ amžiuje yra įtikėta krašto gerovė, todėl jie visi šiandien turi ją didžiausiu atsidėjimu valdyti ir saugoti. Kas negerbia ir nelaiko šventu to, ką jam yra įtikėjusi valstybė, tas negerbia ir jos vėliavos.

Karinė prievolė ir darbas tai garbinga tarnyba savo tautai ir valstybei. Kur šis garbingas pašaukimas aukštai, griežtai ir solidariai vertinamas, ten priešų šnipams, išdavikams, sabotazui ir propagandai vietos nėra.

(Pabaiga)

KARIŲ, ŠAULIŲ IR K.A.M. CIV. TARNAUTOJŲ AUKOS GINKLŲ FONDUI

Lietuvos Karininkų Ramovė Lt. 4000,—. I-jo gusarų pulko p. p. karininkai ir puskarininkiai Lt. 2009,63. Lietuvos Karininkų Ramovė Lt. 2000,—. Zarasų apskr. komendantūra Lt. 2950,—. Karo Mokyklos p. p. karininkai Lt. 1418,80. 2-jo pėst. pulko p. p. karininkai Lt. 1306,—. Ryšių bataliono I-ji Rinktinė Lt. 1250,—. 3-jo dragūnų pulko p. p. karininkai Lt. 809,—. Zarasų apskr. komendantūra Lt. 786,34. 5-jo pėst. pulko p. p. karininkai Lt. 770,—. II-sios pėst. divizijos štabo p. p. karininkai, liktiniai puskarininkiai ir civ. tarnautojai Lt. 738,24. Vegerių šaulių būrys Lt. 648,5. Šiluvos šaulių būrys Lt. 630,—. Karo Mokyklos civ. tarnautojai Lt. 565,—. Auto Rinktinės p. p. karininkai Lt. 557,13. Auto Rinktinė Lt. 500,—. 2-jo pėst. pulko liktiniai puskarininkiai ir civ. tarnautojai Lt. 548,—. I-sios pėstin. divizijos štabo p. p. karininkai Lt. 495,—. 9-jo pėst. pulko liktiniai puskarininkiai ir civ. tarnautojai Lt. 486,70. Ryšių bataliono p. p. karininkai, puskarininkiai ir civ. tarnautojai Lt. 451,46. 3-jo pėst. pulko III bataliono ūkio reikalų p. p. karininkai ir liktin. puskar. Lt. 454,60. Šaulių sąjungos štabas Lt. 425,21. I-jo inžinerijos batal. likt. puskarininkiai ir civ. tarnautojai Lt. 422,50. 3-jo dragūnų pulko puskarininkiai Lt. 410,50. 2-sis artilerijos pulkas Lt. 383,15. Mažeikių šaulių Rinktinė Lt. 375,—. Šilosėdžių šaulių būrys Lt. 254,67. Mažeikių šaulių moterų būrys Lt. 308,50. Lietuvos kariai-savanoriai Marijampolės skyr. Lt. 300,—. Karo Mokyklos puskarininkiai Lt. 293,—. Auto Rinktinės p. p. karininkai, puskarininkiai ir civ. tarnautojai Lt. 262,—. Centralinio ginklų sandėlio civ. tarnautojai Lt. 264,94. 50-sis šilų šaulių būrys Lt. 213,—. Karo aviacijos I-ji aerodromo kuopa Lt. 213,—. 9-jo pėst. pulko likt. puskar. ir civ. tarnautojai Lt. 196,35. Trakų apskr. Komendantūra. Semeliškių valsč. atsarginiai Lt. 194,23. Krivasalio šaulių būrys Lt. 182,50. III-sios pėst. divizijos štabo p. p. karininkai, puskarininkiai ir civ. tarnautojai Lt. 169,29. 8-jo pėst. pulko 2 šaulių kuopos atsarg. ir būtiniosios tarnybos kariai Lt. 178,70. Gudakiemio šaulių būrys Lt. 151,12. 9-jo pėst. pulko 7-ta kuopa Lt. 152,10. Karo aviacijos padieniai darbininkai Lt. 145,40. Dapšonių šaulių būrys Lt. 136,—. Ryšių bataliono likt. psk. VI laidos kursų klausytojai Lt. 125. Ryšių bataliono st. centr. komandos kareiv. Lt. 125,—. 9-jo pėst. pulko I-mos kulk. kuopos kareiviai Lt. 125,—. 3-jo pėst. pulko III bataliono ūkio reikalų p. p. karininkai Lt. 125,—. 7-jo pėst. pulko puskarininkiai mokomojo ratelio Lt. 125,—. I-jo inžin. batal. p. p. karininkai išleistuvių proga Lt. 125,—. Tytuvėnų šaulių būrys Lt. 123,95. Gegužinės šaulių būrys Lt. 104,55. Ginklavimo Valdybos central. ginklų sandėlio p. p. karininkai Lt. 103,65. Ats. mjr. Kučingis Lt. 100,—. 4-jo pėst. pulko p. p. karininkai Lt. 90,—. Karo Mokyklos 2-ji aspirantų kuopa Lt. 80,—. Kontaučių šaulių būrys Lt. 79,—.

Sirgdamas atėmė iš priešų kulkosvaidį

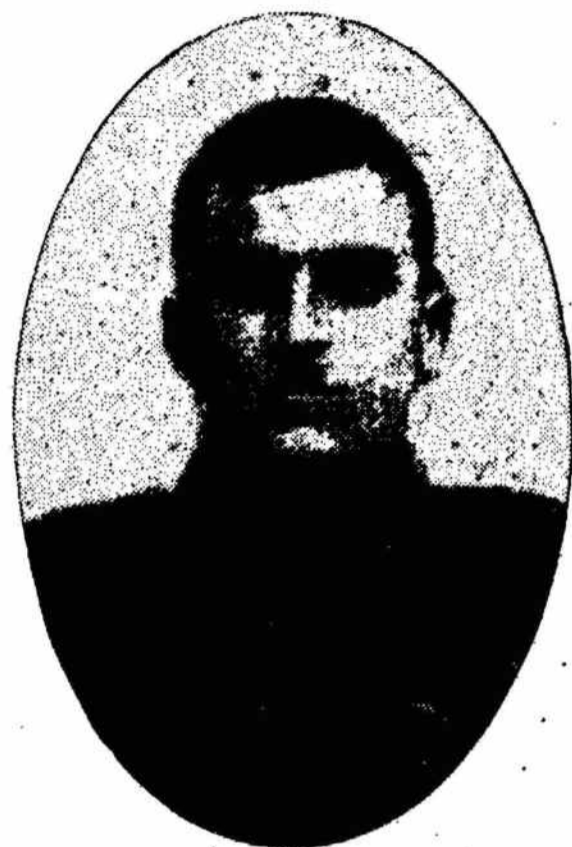
1919 m. birželio 15 d. į 2. pėst. pulko štabą, tada stovėjusį Antazavės val., Maniuliškių kaime, atėjo to kaimo vyrukas Antanas Streikus ir prašėsi priimti savanoriu. Pulko vadovybė mielai šį vyruką priėmė ir jau kitą dieną išsiuntė į frontą prieš bolševikus. Keletą dienų pabuvęs apkasuose, Antanas susirgo ir buvo priverstas atsigulti lovon.

1919 m. liepos mėn. 2. pėst. pulko daliniai kovojo su bolševikais Zarasų rajone. Kaip tik tuo laiku, kada sirgo Antanas Streikus, to pulko 2. kuopai, užėmusiai barą ties Akrienių kaimu, reikėjo iš to kaimo išmušti bolševikus. Kadangi kaime buvo didelės priešų jėgos, todėl kuopai reikėjo veikti ne tiek jėga, kiek sumanumu. Nutarta priešą pulti staiga ir netikėtai. Šiam tikslui pasiekti kaip tik buvo reikalingas patikimas ir gerai žinąs vietos apylinkes žmogus. Tokiu žmogumi ir buvo tos pat kuopos kareivis Antanas Streikus.

— Vieną liepos mėn. vakarą man besivartant lovoje, — pradėjo pasakoti Streikus, — atėjo karininkas Petraitis ir pradėjo teirautis, ar aš galėsiu ir pajėgsiu visą kuopą nuvesti į Akrienių kaimą ir ten padėti nuimti bolševikų lauko sargybą. Tuo metu aš sirgau ir jau trečia diena temperatūra laikėsi apie 39 laipsnius, toli eiti jau vargiai galėjau. O nuo Akrienių iki Maniuliškių kaimo, kur aš gulėjau, buvo apie 10 kilometrų. Kas daryti? Sveikata neleido, bet pareiga vertė.

— Kas bus tas! — pagalvojau. — Vis dėlto pamėginsiu. Vargais negalais apsirengiau ir nusekiau paskui karininką Petraitį. Kadangi jaučiau, jog nepajėgsiu nueiti, paprašiau karininką Petraitį, kad leistų mane šiek tiek pavežėti gurguole. Karininkas Petraitis sutiko ir mes išvykome. Kai išvykome, buvo jau naktis. Vienur kitur tratėjo kulkosvaidžiai ir poškėjo šautuvai, bet jie buvo duslūs ir tolimi. Tai kovojo mūsų pulko daliniai.

Su manimi ėjo karininkai: Petraitis, Noreika ir Andriūnas (paskutiniai du žuvę kautynėse), be šių, dar viršila Jankauskas ir 6 ar 7 kareiviai, kurių pavardžių neatsimenu. Užpakalyje mūsų, atsilikusi keletą šimtų metrų, žygiavo ir mūsų visa kuopa. Nors ėjome nakties metu, bet, žinant vietos apylinkes, nesunku orientuotis, todėl nepasijutome kaip atsidūrėme netoli Akrienių. Prisiartinę prie kaimo maždaug per 300 met-

2. pėst. pulko
eil. A. Streikus

rų palikome kuopą, o aš su karininkais ir minėtais kareiviais žygiavome į priešų užpakalį. Ėjome tylėdami ir pasirengę visokiems netikėtumams. Nors ir labai tramdžiau mažėjančias jėgas, bet karštis ir troškulys kankino, galva svaigo, kojos pynėsi, tartum bereikalingi kebėklai, o sunkus kūno svoris taip smarkiai traukė prie žemės, kad rodėsi užkliūsi mažą šakelę, krisi ir jau nebepajėgsi atsistoti. Sukaupęs visas jėgas ir sukandęs dantis, žygiuoju į priešą, o mano vedami žmonės seka iš paskos. Staiga kažkas pasipynė po kojų ir sudribau kaip pelų maišas. Pasirodo, užkliuvau už bolševikų lauko telefono kabelio, kurį tuojaus nukirpome. Atlikę šį darbą, vėl žygiuojame pirmyn. Staiga pasirodė prie tamsumoje dunksančio beržo ugnelės žybtelėjimas: sutratėjo priešų kulkosvaidis. „Priešas pastebėjo“, — pamaniau, spausdamasis prie žemės, bet kulkosvaidis, paleidęs keletą šūvių, nutilo. Mes vėl ropojom į priešą. Matyt, priešas saugojo priešakį, visai nekreipdamas dėmesio, kas darosi jo užnugaryje.

— Šį kulkosvaidį turime paimti! — nutarėme ir pasirengę tyliai nusėlinome prie ramiai apie kulkosvaidį besisukinėjančių priešų kulkosvaidininkų. Dabar jau nebejaučiau jokio galvos svaigulio, troškulio ir kūno deginimo. Visos jėgos buvo sukauptos atimti iš priešų kulkosvaidį. Išplėtę akis ir suspaudę šautuvus, sėlinom vis arčiau ir arčiau priešų. Priešas, nelaukdamas pavojaus iš užpakalio, vėl paleido ugnį į priešakį ir pradėjo be perstojo tratinti į tamsumoje dunksančius kalniukus ir medžius. O kai pajuto mus ir atsigrįžo — jau buvo vėlu. Pirmajam, kuris griebė ir atsuko į mus kulkosvaidį, vožiau šautuvo buožę galvon; kiti pašoko ir dingo nakties tamsos apgaubtuose krūmuose.

Nieko nelaukdamas, griebiau kulkosvaidį ir pradėjau jį vilkti tolyn nuo beržo. Tuo tarpu, pajutę pavojų iš užpakalio, priešai taip smarkiai pradėjo pliekti, jog buvom priversti kuopą skubiausiai nešdintis atgal. Velkam sunkų kulkosvaidį, o priešas taip pila, kad kulkos aplinkui zvimbiam, lyg uodų debesys. Karininkui Andriūnui padedant, kulkosvaidį nuvilkom į ne taip smarkiai apšaudomą vietą, bet ir čia nuo bolševikų šaudymo pasidarė karšta, todėl, nieko nelaukiant, teko nešdintis prie kuopos ir kartu su ja pasitraukti į senąsias pozicijas. Pulti nebemėginom, nes priešų jėgos pasirodė esančios tokios didelės, kad puolimą teko atidėti kitam kartui. Šį kartą, kaip sergąs, grįžau į savo kuopą, kur pagulėjęs apie porą dienų visai pasveikau. Atliktas žygis ir pavojai ne tik kad nepakenkė sveikatai, bet tartum ranka atėmė visus kūno negalavimus.

— Kitą kartą, netrukus po ano įvykio, karininko Andriūno vadovaujami, apie 20 žmonių išėjome žvalgybon. Išžvalgyti reikėjo baras tarp Stelmužės ir Kamariškių kaimo. Naktis. Tyliai, tartum šešėliai, slenkame į priešą. Aplinkui nė garso. Jau buvome visai netoli Kamariškių kaimo, kai staiga nakties tylą perskrodė monotoniškas kulkosvaidžių tratėjimas, o jį sekda-

mi supoškėjo šautuvai. Užvirė visas kovos pragaras. Atrodė, kad nėra vietos, kur nežybčiotų šautuvo ar kulkosvaidžio ugnelės. Sukritome kur kas: vieni į griovius, kiti prisispaudėm prie kelmų, medžių kamienų, ar glaudėmės už kurmių išverstų žemių kupstelių. O priešas taip pila, kad net pievos pradėjo dulkėti. Teko lindėti grioviuose ir laukti, kada priešui įkyrės šaudyti. Bet priešas varė kaip iš aruodo. Kas daryti? Neiškėčiau ir pašokau, norėdamas apsižvalgyti, nes atrodė, kad bolševikai šaudė iš visai arti, ir tas jų šaudymas mane erzino. Vos tik spėjau atsistoti, kaip kažkas smogė man per koją, ir aš perkritau. Skausmo jokio. Pažiūrėjau į koją: kraujas čiurkšlėmis sunkėsi per bato aulą. Tik pamėginęs judinti koją, pajutau smarkų skausmą. Tuo tarpu priešas, matyt, sulaukęs naujų jėgų, pradėjo dar smarkiau svilinti, ir tol svilino, kol mūsų žvalgyba išlakstė kur kas sau. Likau vienas. Netoli manęs tratėjęs mūsų kulkosvaidis nutilo. Jis gulėjo paliktas ant griovio kranto. Sukaupęs visas jėgas, pradėjau slinkti prie kulkosvaidžio. Peršauta koja vilkosi ir skaudėjo, bet noras nepalikti priešui mūsų kulkosvaidžio, skausmą nugalejo. Vargais negalais prisirčiau prie kulkosvaidžio ir, jį sugriebęs, persiritau kiton griovio pusėn. Pilvu šliauždamas, tempiau kulkosvaidį pakalnėn. Aplinkui kulkos taip zvimbė, tartum kauktų rudens vėjas išgverusio svirno palėpėse. Dar kiek šliaužiau, kaupdamas visas jėgas, bet ar tai nuo didelio kraujo nubėgimo, ar nuo skausmo, pradėjo mažėti jėgos: jutau kaip nenugalimas svaigulys kausto visą kūną. Tvirtai įsikibęs į kulkosvaidį, dar keletą žingsnių pavilkau ir sukniubau. Tuo tarpu atskubėjo karininkas Andriūnas su 4 kareiviais ir šie mane ir kulkosvaidį nunešė iš pavojingos vietos, patys rizikuodami savo gyvybėmis.

— Gulėjau ligoninėje keletą savaičių. Kai šiek tiek pasveikau, gavau atostogų sveikatai taisyti. Vietoje važiuoti namon, nieko negalvodamas grįžau į dalį. Grįžęs, kol dar negalėjau gerai vaikščioti, dirbau kurpius darbus: tasiau kovos draugų batus.

Pasveikęs vėl pradėjau eiti žvalgybon. Su bolševikais susidūrėm ties Gaidiškių vienkiemi. Netoli jo viename kalne buvo įsitvirtinę bolševikai ir be paliovos šaudydavo į mus. Išmušti bolševikus iš jų užimtų pozicijų, buvo galima tik staigiu puolimu. Tokį puolimą buvo pavesta įvykdyti mūsų kuopai. Prasidėjo puolimas. Puolimo metu aš ir dar keli kareiviai buvom išsiųsti žvalgybon. Nors ir labai stengėmės maskuotis, bet priešas mus pastebėjo ir paleido smarkią ugnį. Išėities nebuvo. Griuvau į pakelyje pasitaikiusį griovį, o begriūvant milinė užsikabino už šakų ir paliko kaboti viršum griovio, nes griovis buvo visai negilus ir vos tik dengė mane. Bolševikai taip taikliai apšaudė pakibusią viršum griovio mano milinę, kad iš jos nugaros tik skuteliai beliko. Iš šių vietų bolševikai buvo išstumti ir jų gana daug žuvo, bet ir mūsų karių šiame puolime žuvo apie 18. Po šio puolimo kurį laiką mūsų bare buvo ramu. Bolševikai aprimo.

— Vieną naktį, prieš švintant, vėl gavome įsakymą eiti žvalgybon. Išėjome apie 20 žmonių. Šį kartą teko eiti į Šeškovo kaimą. Kai išėjome, jau švito, ir balzganas rūkas krito ant pievų ir laukų, visa paslėpdamas nuo mūsų akių, bet taip pat kartu paslėpdamas ir mus. Šeškovo kaime bolševikų neradom. Vietos gyventojų pranešimu, priešas pasitraukė Šventmužės

bažnytkaimio kryptimi. Nedelsdami patraukėm prieš pėdomis, bet ir Šventmužėje nieko neradom. Kadangi jau visai išaušo ir rūkas išsisklaidė, o pats Šventmužės bažnytkaimis yra kalnelyje, todėl nutarėm čia apsistoti ir gerai apsidairyti. Sugaudę keletą senių, pradėjom klausinėti. Šie nors bijojo bolševikų keršto, bet vis dėlto pasakė, kad priešas yra išsipylęs pakalnėje, į šiaurę nuo Šventmužės, netoli valsčiaus buveinės, ir kad pačioje buveinėje, kuri buvo toliau nuo miestelio pakalnėje, taip pat esą apsistoję kažin kokie komunistų komiteto nariai. Mums to ir terekėjo.

Paėmęs 3 drąsius kareivius, nuėjau valsčiaus buveinės link. Niekas nė šnypšt, tartum jokio priešo čia nebūtų. Nusileidę pakalnėn, priėjome ir pačią valsčiaus buveinę. Tylu ne tik lauke, bet ir pačiame trobesio viduje. Pažvelgiau į laikrodį: jau buvo 7 val. ryto. „Matyt, seniai mažai ką žino?“ — paabejojau. Vis dėlto dėl atsargumo palikau prie durų 2 kareivių sargybą, o pats su kitu įsibrovėm į vidų. Kaip tyčia pataikėme į virtuvę, kur linksmai klegėdamos kelios moterys gamino pusryčius. Ant ugnies čirškė didelė keptuvė kiaušinėnės. Mums įėjus, šeimininkės nusigando ir lyg suakmenėjusios be žado žiūrėjo į mus kaip į kokias pabaisas.

— Kur čia yra bolševikų komiteto nariai? — riktėlėjau. Moterys neištarė nė žodžio, tik ranka mostelėjusios į duris, spruko iš virtuvės laukan. Nieko nelaukdamai šokome pro nurodytas duris. Komiteto nariai dar tebemiegojo. Mums įėjus, nors ir pravėrė savo akis, bet maža kreipė dėmesio, gal būt manydami, kad tai savi „draugai“, nes tuo laiku mūsų dėvima pusiau civilė uniforma maža tesiskyrė nuo jų. Tik kai surikom stotis, visi, kaip elektros pagauti, pašoko, o vienas tiesiai iš lovos su visais lango stiklais išgūžėjo laukan taip greit, kad mano iš revolverio paleista kulka jo nepavijo. Likusius 2 bolševikus suėmėm, paėmėm parankėje gulėjusius 2 žiūronus, naganą ir porą šautuvų. Norėjom dar daugiau pasiimti ginklų, bet nespėjom, nes priešas, matyt, pabėgusio bolševiko perspėtas, taip pradėjo pliekti, kad mums prieš kalną teko pilvais šliaužti. Sumintus bolševikus vis dėlto atsivarėm į Šventmužę, kartu atsinešdami ir pagrobtus ginklus. Čia radome atėjusį jau visą mūsų batalioną. Karininkui Noreikai atidavė belaisvius ir ginklus, nusiskubinom į apkasus, bet bolševikai atidarė tokią smarkią ugnį ne tik iš šautuvų, bet ir iš artilerijos pabūklų, kad mums ne juokais pasidarė Šventmužėje karšta, tuo labiau, kad visai pritrūkome šovinių. Batalionas buvo priverstas trauktis. Karininkas Noreika ir aš, turėdami šiek tiek šovinių, pasilikome kaip priedanga ir atsišaudėme. Žinoma, mūsų atsišaudymas buvo lyg svirplio griežimas, bet vis dėlto bolševikai, nežinodami kokios mūsų jėgos yra Šventmužėje, nedrįso pulti. Batalionui pasitraukus, netrukus pasitraukėm ir mes, ir prisijungėm prie savo pulko. Daugiau su bolševikais man kovoti nebeteko.

1920 m. liepos mėn. Kruonio rajone atkirstiems nuo savųjų lenkams besitraukiant, karininkas Noreika, aš ir dar 2 kareiviai nuėjom su jais pasikalbėti. Aš mokėjau lenkiškai. Besikalbėdami su lenkais susipykom ir pareikalavom, kad jie tuojau atiduotų mums savo ginklus, grasindami paleisti ugnį. Lenkų buvo be galo daug. Kaip man tada atrodė, jų čia galėjo būti visa brigada. Lenkų kariai, tarp savęs pasitarę, jau buvo bepradedę nusiginkluoti, tačiau atlėkė kažkoks be vienos rankos jų karininkas ir prislopintu nuo jojimo, o gal ir iš pyk-

čio balsu suriko, kad nenusiginuotų. Kareiviai sujudo. Tuo pat buvome nuginkluoti ir suremti durtuvais. Rodos, tas pats berankis karininkas įsakė mums eiti priešakin ant kalniuko. „Dabar tai jau galas ir visų kovų pabaiga!“ — pamaniau eidamas kaip ir nesavomis kojomis. Visi buvo labai nusiminę, vien tik karininkas Noreika, amžinai visam kam abejingas, žengė be jokių susijaudinimo žymių, turtum negrestų joks pavojus. Bet lenkai nepaleido nė vieno šūvio. Persirite per kalniuką, lengvai atsidusom ir patraukėm į savo dalį. Netoliese sutikom karininką Petruitį, kuriam smulkiai visa ką papasakojom. „Na, palaukit, mes juos pamokysim!“ — supykęs suriko karininkas Petruitis ir tuojau įsakė kuopai lenkus apsupti. Po kurio laiko susispietę į vieną vietą lenkai buvo apsupti. Nors mūsų buvo nedaug, bet būdami drąsūs, keliese su karininku vėl nuėjome pas lenkus tęsti nusiginklavimo derybų. Šį kartą jau gana griežtai pareikalavome atiduoti ginklus. Iš pradžių lenkai spyrėsi ir ginčijosi. Daugiausia rėkavo berankis karininkas, bet pamatę aplink kalvose blizgančius mūsų kareivių durtuvus, nusileido ir nusiginklavo. Mums tada teko labai daug ginklų ir patrankų.

— Su lenkais vėl teko susidurti paliai Druskininkus ir Ratnyčią. Mūsų daliniui žygiuojant pro Druskininkus, gavau įsakymą išžvalgyti Ratnyčios bažnytkaimį. Žvalgybon išvykom aš ir eilinis Jonas Briedis. Be jokių kliūčių pasiekėm Ratnyčios bažnytkaimį, bet čia lenkų neradom. Tada patraukėm toliau. Už bažnytkaimio susprogdinom prie upelio esamus keltus, kad lenkai negalėtų jais pasinaudoti, ir vėl grįžome į bažnytkaimį. Į bažnytkaimį buvo atvykę keli lenkų raitininkai, kuriuos apšaudėm. Išsigandę raitininkai išlakstė į visas puses. Išviję iš miestelio lenkus, patraukėm į savo dalį, bet jos jau neberadom. Jos stovėjimo vietoj buvo palikta virtuvė, iš ko sprendėm, kad dalis pasitraukė paskubomis. Beslankiodami apie virtuvę, pastebėjom, kad ji dar šilta. Būdami be galo alkani, greitai pradėjom ieškoti maisto. Ir ką gi, radom beveik visai nepaliestą sriubą, kurios prisivalgę tiek, kiek tik mums diržai leido, pasilsėjom ir krūmais patraukėm tolyn. Ėję apie porą valandų, staiga priešais pastebėjom 10 lenkų raitininkų. Netarę vienas kitam nė žodžio, sukritom už medžių ir paleidom keletą šūvių. Lenkai greitai dingo. Vėl kiek paėjėję, sutikom 7.

pėst. pulko 1 karininką, 1 viršilą ir 2 kareivius. Jie susirūpinę žygiavo kažkokios stoties link. Prisijungę prie jų ir papasakodami savo nuotykius, keliavom toliau. Baimė, kad lenkai nesučiuotų, slėgė visus, nes visi gerai žinojom, kokie pyragai laukia priešo nelaisvėje.

— Einame. Vietos nežinomos, miškas klampus, bekraštis, ir uodai negailestingai kandžioja prakaituotus mūsų veidus. Miškas vis dar nesibaigia. O mes vis einame, o kur einame — ir patys nežinom. Pagaliau priėjome platų kirtimą. Apsidžiaugėm. Staiga, besizvalgydami pastebėjom ant kelmo sėdintį ir kažką galvojančią mūsų karininką Šovą, kuris taip pat pastebėjo mus ir apsidžiaugė. Dabar jau mūsų grupė buvo didesnė. Pasidaliję mintimis ir sumanymais, vėl traukiame toliau. Bežygiuodami užėjom lenkų gurguoles, kurias nedelsdami apšaudėm. Gurguolės išlakstė, o mes vargais negalais, be didesnių nuotykių, pasiekėm Krosną, kur radom labai mažą mūsų kareivių skaičių. Krosnoje šiek tiek pabuvę ir apsitvarę, mūsų pulko daliniai vėl išvyko kovoti su lenkais, o aš buvau išsiųstas į žvalgų komandą, kur ir pratarnavau iki pat karo pabigos, — baigė pasakoti Antanas Streikus.

Antanas Streikus gimė 1897 m. Zarasų aps., Antazavės val., Maniuliškių km., neturtingo ūkininko šeimoje. Didžiojo karo metu vertėsi kurpiaus amatu. Iš kariuomenės atsargon išėjo 1921 m. gruodžio 24 d. eilinio laipsnyje. Už narsumą kovų metu yra apdovontas Vyčio kryžiumi, o be to, dar savanorių kūrėjų ir nepriklausomybės medaliais. Šiuo laiku yra karštas ir uolus šaulys.

Vyčio kryžiumi apdovanojimo lape šiaip rašoma apie eil. A. Streikų: „2. pėst. pulko 8. kuopos eilinis Antanas Streikus, ypatingai pasiaukojęs vien tik Tėvynei ir tarnybos naudai, ir visai užmirštąs save. Pavyzdžiui, kada buvo gautas įsakymas prašalinti Akrianiuose esančią bolševikų uztvarą, A. Streikus, nežiūrėdamas į tai, kad tuomet sunkiai sirgo ir turėjo karščio apie 39°, pirmas ėjo ir kitus paskui save vedė. Kautynėse ties Raufenze visą laiką slinko pirmutinis, kol buvo sužeistas (kulka perėjo per blaudzikaulį). Išėjęs iš ligoninės, su atvira žaizda grįžo į kuopą, sakydamas: „Esu kurpius, todėl šiek tiek padarysiu kuopai gero, taisydamas jos batus, o tuo tarpu pasveiksiu ir vėl galėsiu eiti į kautynes“.

Pr. Kunca

ANGLŲ JĖGOS VIDURŽEMIO JŪROJE. Viso pasaulio akys nukreiptos į Viduržemio jūrą. Laukiama, kad ten gali įvykti priešingų šalių jėgų susidūrimas.

Anglai paprastai laikydavo Viduržemio jūroje 12 didelių ir 58 mažesniųjų karo laivų eskadrą.

Gibraltaro tvirtovėje buvo laikoma 2 pėst. batalionai, sunkiosios artilerijos pulkas, 3 priešlėktuvinės artilerijos baterijos, 2 tvirtovės pionierių kuopos, pagalbiniai daliniai ir tarnybos, viso apie 3000 karių. Skubiai baigiama statyti įtvirtinimus ir iš šiaurės, t. y. Ispanijos pusės.

Maltos saloje laikoma pėstininkų brigada, 6 priešlėktuvinės artilerijos baterijos, 2 tvirtovės pionierių kuopos, pagalbiniai daliniai ir tarnybos. Plačiuose aerodromuose gali sutilpti kelios oro eskadros.

Kipro saloje taip pat laikomas pėst. batalionas ir aviacija.

Palestinoje, kur nuo senesnio laiko neramu, nesusigyvena arabai su žydais, dabar stovi 2 divizijos ir laikoma daugiau kaip 300 lėktuvų.

Egipte skaitoma apie 15.000 anglų karių, laikoma divizija ir brigada, 2 lengvosios artilerijos pulkai, 1½ priešlėktuvinės artilerijos pulko, 3 pionierių kuopos, 2 šarv. batalionai.

Sudane yra 2 sustiprinti pėst. batalionai, be to, keli tūkstančiai čiabuvių, kuriems vadovauja anglų karininkai. Egipt-

te ir Sudane anglai laiko daugiau kaip 400 lėktuvų.

Iš viso Viduržemio jūros apylinkėje anglai turi apie 40.000 karių ir 800 lėktuvų.

Egipto kariuomenė padėtų anglams. Dabar ji turi apie 30.000 karių, bet greit numatoma turėti 60.000. Kariuomenė susidės iš 1 motorizuotos ir 3 pėst. divizijų bei 500 lėktuvų.

DIDŽIOSIOS BRITANIJOS GALYBĖ. D. Britanijai priklauso ¼ viso žemės rutulio ploto. Jos valdžioj yra ¼ pasaulio gyventojų. Nuo 1911 metų iki šių dienų piliečių skaičius paaugo per 80 milijonų. D. Britanija yra jungtinė imperija, kurią sudaro metropolija, dominijos ir kolonijos.

Finansiniu atžvilgiu D. Britanija yra pajėgiausia valstybė visame pasauly. D. Britanija, Prancūzija ir J. Amerikos Valstybės dalijasi tarpusavy 83% viso pasaulio aukso. 1918 metais anglai per dieną karo reikalams skyrė 7.443.000 svarų sterlingų (apie 216.747.000 litų), o savo sąjungininkams viso karo metu paskolino 1.465.000.000 (apie 42.485.000.000 litų). Jei kils karas, jie ir šiandien sugebės tokias sumas sudaryti.

Ekonominiu atžvilgiu D. Britanijos pozicija yra labai stipri. 1937 metų skaitlinės rodo, kad D. Britanijai priklauso 56% pasaulio aukso, 87% nikelio, 49% cino ir cinko, 58% gumos, 30% švino ir vario (tai labai svarbu karo pramonei), 75% asbesto. Taip pat anglams priklauso 45% vilnų ir 24% viso pasaulio išdirbinių.

SAKALŲ KELIAIS

3-JŲ PAVEIKSLŲ RADIOJŲ VAIDINIMAS

(Žiūr. „Kario“ Nr. 27)

II-asis paveikslas

MARTI (Dainuoja lopšinę)

Čiučia liūlia sūnaitėli,
Mik saldžiai mažuti.
Kai užaugsi bernužėliu,
Reiks kareivių būti.
Siaučia, pūčia šiaurūs vėjai,
Net sodelis užia.
Tavo tėvas jau išėjo
Už mus į karužę.

SENIS

Marčiut, a marčiut! Turiu tau linksmą naujieną.

MARTI

Sakyk, tėvuk, sakyk, kas per naujiena?

SENIS

Nežinau, sakyk tau, ar ne? Sužinosi ir imsi kudakint. O čia bra slaptas reikalas.

MARTI

Tai jau, tėvuk, aš ne tokia esu: nekudakinsiu.

SENIS

Na, tai gerai. Žinai, ten palaukėje sutikau sūnų Gracijoną.

MARTI

Gracijoną! Tėvuk, tikrai?! O kur dabar jis yra?

SENIS

Cit, tylėk, nešūkauk. Jis grioviu nušliaužė su keleta draugų į Daugelaičių dvarą. Žvalgybon...

MARTI

Dievuliau, bet gi ten yra priešas...

SENIS

Aš jam tai pasakiau, bet jis sakė norįs pats juos pamatyti. Grįždamas sakė užeis tavęs ir sūnelio aplankyti.

MARTI

Duok Dieve, kad tik laimingai.
(Pasigirsta tolimi šūviai tolydžio dažnėjanti)

MARTI

Dievuliau, jau šaudosi ir kaip tik ties dvaru.

SENIS

Nežiūrėk per langą taip arti, gali iš netyčių pataikyti.

MARTI

Kaip gi nežiūrėsi... Ei, tėvuk, matai, kažkas ten bėga, tiesiai į mūsų sodybą. Gal Gracijonas?

SENIS

Kažin, negaliu gerai įžiūrėti...

MARTI

Oi, sugriuvo!... Viešpatie! Nušovė!...

SENIS

Nurimk, nurimk; keliasi vėl bėga.

MARTI

Pažinau, pažinau, tikrai Gracijonas. Kad tik nebūtų sužeistas, taip svyruoja...

SENIS

Gal pavargo...

MARTI

Aš bėgu pasitikti...

SENIS

Nurimk, nereikia rodytis, gal priešas seka.
(Dury vėrimas. Krintančio žmogaus triukšmas)

GRACIJONAS

Tėve, gelbėk!...

MARTI

Oi! Gracijau, brangusis Gracijau! Kas tau?...

SENIS

Martele, nurimk, nurimk.

GRACIJONAS

Tėve, baik nešti mano pranešimą vadui. Jis yra ten, mūsų miškelyje. Pasakyk, pasakyk, kad Daugelaičių dvare yra būrys prieš kareivių. Žvalgyba apsupta... Reikalinga skubi pagelba... Aš vos prasiverčiau pro priešo grandines. Man sužeidė. Tėve, skubėk, mano draugai gali žūti.

SENIS

Gerai, sūnau, bėgu.

(Kautynės stiprėja)

MARTI

Gracijau, vargšeli, tu labai sužeistas? Skauda?

GRACIJONAS

Nieko, nieko, Eliute, kad tik draugus išgelbėtų.

MARTI

O, Dieve, kaip smarkiai liejasi kraujas, ar aš galiu padėti?

GRACIJONAS

Nebijok, aš žaizdą stipriai ranka užspaudžiau... Tuojau ateis pagelba... Ateis daktaras. Duok vandens.

MARTI

Gerk, brangusis, šit yra... Ir kam gi, Viešpatie, siūnti mūsų šalelei tiek nelaimių ir vargų...

GRACIJONAS

Dabar, Eliute, parodyk man sūnų Jonuką.

MARTI

Tuoj atnešiu, jis lopšely miega.

GRACIJONAS

Tik neprižadink jo.

MARTI

Žiūrėk, koks jis laimingas...

GRACIJONAS

Jis sapnuoja džiaugsmingus sapnus. Dieve, palaimink jus abu. Aš jaučiu artėjant mirtį, jos šalti nagai spaudžia man širdį. Tegų Dievas tau, Eliut, — padeda užauginti sūnelį kareivių, gal jis tave geriau apgins.

MARTI

Gracijau, ką tu kalbi, argi tu paliksi mane vieną našlė su mažu sūneliu vargelį vargti...

GRACIJONAS

Vargas — laimės tėvas. Neverk, neraudok. Sudiev, būk... laimingas...

MARTI

Vyrelė... (Gailiai rauda, šūviai aptyla, įeina senis ir vadas).

SENIS

Mano sūnus... mirė...

VADAS

Garbė jam. Jis išgelbėjo savo draugus, pranešdamas man apie padėtį. Moteriške, neverk, raminkis. Dabar neraudok, bet keršyt reikia!

SENIS

(Sušunka). Gerai, vade! Aš einu su jumis ir šiuo sūnau ginklu atkeršysiu už jo mirtį. Marčiutė, neverk, augink sūnelį. O mes apginsim jus.

MARTI

Dieve jums padėk...

VADAS

Ateina daktaras, bet jau vėlu. Batalionas žengia pirmyn. Einame ir mes, tėve; lik sveika, moteriške, laikas užgydis žaizdas.

CHORAS

Tarp tyrų plačių
Ne staugimas žvėrių,
Oi ne, tai našlaitės lietuvis.
Ar verkia sūnaus,
Ar bernužio brangaus,
Kuris nebegriš — gal jau žuvęs.

MARTI (Dainos fone deklamuoja)

Tavo lopšį, mažutėli,
Audros sups, liuliuos.
Ir vargų šešėly
Laimę išbujos.
Tu užaugęs būk karžygys.
Ašara mana
Krinta šit ant tavo vygės,
Bet kančių gana!..
Žuvo tėvas, kad tu laisvas
Sakalu užaugtum.
Pro audras padangės blaivos: —
Tau sulaukt, ne mums jau.
Čiučia, liūlia, mažutėli,
Skausmo nepajutęs,
Auk kaip aukso pasakėlė
Iš menkos grįčiutės.
Čiučia, liūlia mano mielas,
Kūdikėli liūlia.
Karžygio tėvelio sielą
Įdainuos motulė.
(Kautynių triukšmas).

VADAS

Vyrai, pirmyn! Atakon! Valio!

BALSAS

Valio! Valio! (Valiavimai tolsta triukšmo fone).
Gaisrų iltys žėri visą naktį juodą,
Drasko nakties skraistę kruvinais dantim...
Žemės nė saujelės priešui neparduodam,
Moka savanoriai savo laisvę gint.
Kulkom neišžudys, gaisrais neišdegins —
Mūs gyvybės šaknys lig žemės širdies...
Kur per amžius buvo mūs sodybų ežios,
To lietuvis niekad neišsižadės.
(Vėl kautynių triukšmas).

VADAS

Kulkosvaidi, ugnies.

SENIS

E, čia dar priešas bando laikytis. Ugnies jiems...

VADAS

Kodėl kulkosvaidis nustojo šaudęs?..

BALSAS

Taikytojas sužeistas...

SENIS

Aš, vade, jį pavaduosiu...

VADAS

Per senas, neek...

SENIS

Vade, pamatysi, kad šaudysiu geriau negu jaunas! Bėgu.
(Sprogimas). Oi...

VADAS

Kas atsitiko?

SENIS

Nebesuspėjau, vade...

VADAS

Vargšas mūsų senelis, koja sutrupinta.
(Gongas)

III-asis paveikslas

SENIS

Tai mat, vyručiai, tik pradėjau kariauti ir ties Radviliškio koja sutrupino. Oi, galingi, galingi buvo tie bermontininkai. Ir kiek ginklų jie turėjo.

LEITENANTAS

O visgi ir juos nugalėjęt.

SENIS

Pasiryžimas ir pasitikėjimas savimi ir už ginklus galin-gesnis. Mes ryžomės ir tikėjom...

LEITENANTAS

Girdit, vyrai, ką sako senukas. Mes jaunieji, kurie lop-šyje klausėmes kulkosvaidžio dainelių, ar apvilsime savo tėvų tikėjimą ir viltis, ar mes ryšimės apginti jų žygių takus!

VISI

Neapvilsim! Ryšimės! Nugalėsime!

SENIS

Vaidučiai mano, brangūs kareivėliai, man džiaugsmo aša-ros byra. Didžiausia laimė matyti tokius savo anūkus.

LEITENANTAS

Karingumo dvasia nenužengia iš dangaus. Ją turi su-kurti tauta per ilgas amžių kovas. Jūs senieji tėvai, seneliai ir bočiai, jūsų pergalės mums degina kraują. Mes kaip šventeny-bę savo širdyse auginsime tą narsą ir jūsų iškovota garbė mūsų vėliavose amžius neišdils.

CHORAS (Dainuoja „Teka saulė“)

BALSAS (Dainos fone deklamuoja).

Jūs suglaudę sparnus į žemelę jau grįžtat
Atkeliavę didžiuosius kelius, sakalai!
Mes išeinam su dideliu ryžtu,
Tiest kelius erdvėm, jūrom, kalnais.
Pelenai tų sodybų užžėlę,
Sūrus prakaitas ritos veidais.
Naujos grįčios pražydo kaip gėlės
Tarp sodų stogais raudonais.
Broliai, traktoriais plėškit dirvonus,
Savo meilę ir džiaugsmą ten sėkit.
O jei audros sodybas ims novit,
Vežti patrankas frontan padėsit.
Tik pavasaris 20 metų;
O dar amžiai mums dirbti ir kurti...
Mes priaugsime ir žydrumą plačią,
Savo garbe, galybe ir turtais!
Vadai, veskit mūs armiją jauną,
Saulės žygin šalelę artojų.
Ant silpnesnio mes kalnų negriaunam,
Ir tvirtiesiems neklaupsim po kojų...

SENIS

Lai Dievas jums padeda, vyrai, jūsų žygiuos ir darbuos; mums teliko vienas — tik ramiems numirti. Aš jau einu namučio... Ramus ir laimingas už jūsų pečių kaip už mūro.

LEITENANTAS

Seneli, tave mes ant rankų išnešim!..

VISI

Išnešim, išnešim! Valio!..

CHORAS (Dainuoja Butegeidžio maršą)

Tai Butegeidžio vyrai drąsūs,
Pakilo žygin sakalais.
Ir ateities verpetai grasūs,
Mūs neprivers sparnus nuleist.
Pirmyn į saulės žygi šviesų,
Pirmyn garbingon ateitin!
Mūs akys regi kelią tiesų —
Tiktai pirmyn, pirmyn, pirmyn!
Tai Butegeidžio vyrai drąsūs,
Nebijo vargo nei kovos!
Mes niekam su kardu negrasom —
Mes dirbam tik dėl Lietuvos.
Pirmyn į saulės žygi šviesų!
Pirmyn garbingon ateitin!
Mūs akys regi kelią tiesų —
Tiktai pirmyn, pirmyn, pirmyn;
(Refrainui tolstant)
Žydėk, Tėvyne mylimoji,
Jau metų 20 praėjo —
Kai Tu po kryžiumi raudojai,
Tau savo meilę pažadėjom!!!

(Pabaiga)

Psk. Kuzma

GAUTA NAUJŲ „KARIO“ PRENUMERATŲ

Iš šarvuočių rinktinės j. psk. B. BRAZDŽIONIO

— 8 pren.

3. pėst. pulko ryšių kuopos — 4 pren.

KULTŪRINGASIS PUSKARININKIS

(Žiūr. „Kario“ Nr. 25)

ELGIMASIS VIEŠOSE VIETOSE

1. BENDROS PASTABOS

Kultūringasis puskarininkis visad ir visur seka savo elgesį. Jis nepasielgs netinkamai, nebodamas ar kiti jį mato ar ne.

Tačiau, jei savo šeimoj ar artimųjų draugijoj jis ir leis sau kai kada kiek daugiau laisvės, tai niekad to jis nepadarys viešoje vietoje, o ypač tada, kai bus uniformuotas.

Priešingai, būdamas uniformuotas, jis stengsis būti itin mandagus, žvalus bei tvarkingas. Tačiau, gink Dieve, šis mandagumas neturi būti dirbtinis, pagal reikalą sukombinuotas. Toks mandagumas nėra natūralus, ne iš vidaus išeinantis. Tai tik savotiška nenuoširdi vaidyba, kurią kiekvienas greit pastebės ir atitinkamai įvertins. Dangstydamasis tokiu mandagumu, puskarininkis niekad neįsigys tikrosios kitų pagarbos.

Tikrasis mandagumas yra nuoširdus ir nuolat siekia nepadaryti kitam to, kas pačiam yra nemalonu. Toks mandagumas — ne iškart įgijamas. Jis gali būti puoselėjamas daugeliu gerų norų ir pastangų. Tačiau, iš kitos pusės reikia pasakyti, jo išmokti nėra jau taip sunku: reikia tik gerų norų ir nuolatinės savęs kontrolės.

Tinkamas elgesys viešose vietose taip pat yra viena tikrojo mandagumo sąlygų.

Kalbant apie laikymąsi viešose vietose (gatvė, parkus, įstaigas ir kt.), reikia pasakyti, kad puskarininkis, ypač būdamas uniformuotas, niekad jose nepasirodys nesusitvarkęs, o ypač neblaiviam stovyje. To jis nedarys pats, bet lygiai seks, kad to nepadarytų ir joks kitas karys. Pastebėjęs netinkamai elgiantis viešoje vietoje kitą kari, daro visa, kad jo elgesys neatkreiptų visuomenės dėmesio.

2. GATVĖJ

Išeidamas iš namų, puskarininkis rūpestingai patikrina savo išorinį susitvarkymą.

Jis neima su savim didelių ar blogai įpakuotų daiktų. Jo dešinioji ranka visuomet laisva, nes pasisveikinimas, neatšizvelgiant į tai, ar jis sveikina vyresnįjį, ar atsako į jaunesniojo bei civilių asmenų pasveikinimus, visad turi atitikti statutų reikalavimus.

Sveikinant nerūkoma, ir papirosas nelaikomas dešinėj rankoj. Apskritai, puskarininkis vengia gatvėje rūkyti.

Lygaus laipsnio puskarininkiai sveikinas kartu, turėdami galvoj, kad pirmas sveikinas tas, kuris yra geriau išauklėtas. Jei kas sveikina drauge su puskarininkiu einantį draugą, puskarininkis taip pat pasisveikina, nors sveikintojas būtų jam nepažįstamas.

Sutikęs ar lenkdamas kariškas laidotuves, puskarininkis, neatšizvelgiant į mirusiojo tikyba, turi jas pagerbti, nes pagarbą jis atiduoda ne religiniams ženklams, bet mirties rimtumui.

Sutiktąjį Valstybės Prezidentą ar kariuomenės dalių vėliavas pagerbia sustodamas, pasisukdamas frontu ir saliotuodamas. Karo policijos puskarininkiai, be to, seka, kad kariškoms vėliavoms tinkamai pagarbą pareikštų ir civiliai asmenys.

Gatvėj puskarininkis nelaiko rankų kelnų bei milinių kišenėse, nevalgo, neskaito knygų ar laikraščių, nemėto jokių likučių (nuorūkų), „nešlifuoja“ be tikslo šaligatvio, nesėdi ant gatvės šonuose pastatytų suolų, nežiopso į krautuvių vitrinas ir kt. Tik neišauklėtas puskarininkis gali gatvėje balsiai šaukti (švilpti ir t. t.) savo pažįstamus, garsiai reikšti pastabas apie praeivius, ypač moteris, eiti susikibęs (išskyrus moterį). Už parankės gatvėj puskarininkis veda tik žmoną, motiną ar šiaip žymiai už save vyresnę moterį. Bet ir tada jis sveikinas bendromis taisyklėmis.

Perdaug intymus pasikalbėjimas viešose vietose su moterimi, nors ir artimiausia (geriausiai pažįstama), blogai atestuoja puskarininkį.

Sveikindamasis puskarininkis pirštinių nenumauna. Gatvėj bučiuotis ar bučiuoti į ranką netinka.

Ką nors netyčia užgavęs, tuojau mandagiai atsiprašo, pridėdamas ranką prie kepurės. Gatvės tvarkos ar judėjimo atžvilgiu, puskarininkis prisitaiko prie saugumo organų nurodymų, ypač švenčių ar paradų metu. Tokiais atvejais puskarininkis kitiems privalo būti geru pavyzdžiu.

Puskarininkiu nerūpi gatvės įvykiai, bet jeigu kam būtų reikalinga pagalba, jis tuojau pribūna ir ją suteikęs pats pasišalina.

Jei į puskarininkį dėl ko nors kiti sužiūro, jis pasistengia tuojau pasišalinti ir apsižiūrėti.

Gatvė bėga puskarininkis tik tuomet, kai yra būtinas reikalas (pav., persekiojant vagį, banditą ar pan.).

Vežiku važiuodamas puskarininkis sėdi kukliai ir tokiu būdu, kad nekreiptų į save dėmesio. Vežiką ir vežiko pasiuntinį apmoka pagal taksą, o tiems perdaug pareikalavus, užsirašo jų numerius ir praneša kur reikia. Kariška gurguole puskarininkis naudojasi tik tarnybos reikalams.

Su aukas renkančiais asmenimis elgiasi mandagiai, o aukos lapelį prisega prie rankovės mankieta.

Gatvėj kepurės nenuima. Tai galima tik esant parkuose bei šiaip nuošalesnėse vietose. Rimtas puskarininkis vengia gatvės pažinčių.

3. AUTOBUSE

Įlipant į autobusą, puskarininkis nesigrūda, bet laukia, kol visi keleiviai įlips. Puskarininkis žino, kad moteris visuomet prieš vyriškį turi pirmenybę. Moterims ir amžiumi vyresniems asmenims puskarininkis mielai padeda įsėsti bei išsėsti, o ypač jei tai yra karo invalidai arba moterys. Stovėdami ant autobuso pakopų ir pro abidvi autobuso duris išlipti bei įlipti gali tik karo policijos puskarininkiai.

Sėdimos vietos priklauso moterims ir senesniems asmenims (nežiūrint į jų išorę), todėl, kad netektų nuolat užleisti vietą, patartina autobuse visai nesėsti. Užleidžiant vietą, reikia tai atlikti su noru, mandagiai paprašant ją užimti. Viduje elgtis taip, kaip nurodė taisyklės ir noriai vykdyti visus autobuso tarnautojų nurodymus. Labai negražu skaityti kaimyno rankose esantį laikraštį bei knygą.

Sveikinamasi bendromis taisyklėmis.

4. TRAUKINYJ

Norint kur nors išvažiuoti traukiniu, geriausia yra iš anksto tiksliai sužinoti traukinio išėjimo laiką. Tuo išvengiama pasivėlavimo ir prie kasos bereikalingo nervinimosi ir skubėjimo.

Traukinyje elgiamasi pagal geležinkelio nustatytas taisykles bei traukinio palydovų nurodymus. Konduktoriui pareikalavus, reikia parodyti ne tik savo bilietą, bet, jei reikalauja, taip pat ir savo asmens liudijimą.

Labai yra gražu, jei puskarininkis, įeidamas į iš dalies užimtą skyrių (kupe), su visais pasisveikina ir atsiklausia ar jis gali čia užimti vietą.

Užėmus vietą nusivelkama apsiaustas, nusiimama kepurė ir pirštinės. Nakties metu, jei yra galimybės atsigulti, galima nusiimti mundurą ir batus. Išeinant iš vagono į stotį (pav., nusipirkti laikraščių, papirosų ar kt.), reikia apsirengti pagal statutų reikalavimus.

Nepatartina be reikalo per greit įsileisti į intymias pažintis. Reikia atsiminti, kad visuomet šimtai šnipų tik ir ieško progos susipažinti su puskarininkiais. Ypač yra draudžiama kalbėti bei diskutuoti tarnybiniams reikalais.

Neleistina yra užimti tik moterims skirtus skyrius bei rūkyti uždraustose kupe, nežiūrint ir į tai, kad paprašius kiti keleiviai gal ir sutiks. Reikia atsiminti, kad tie, kurie sėdo į nerūkomąjį skyrių, tie dažniausiai ir nemėgsta rūkymo, nors iš mandagumo gal ir sutiktų leisti rūkyti. Lūngus galima atidaryti tik bendrakeleiviams sutikus.

Norint kelionę pertraukti, reikia apie tai pranešti tos stoties budėtojui, kurioje norima ką kurį laiką pasilikti.

Išlipant ir įlipant labai yra negražu grūstis, kitus stumdyti. Priešingai, reikia pasistengti dar kitiems, o ypač senesniems kuo nors padėti.

(B. d.)

R y m ū n a s

Karių ekskursija prie Nežinomojo Kareivio kapo

KOVOTOJAS ŽVALGANT

Blogai

Gerai

Naktį arba dengtoje vietoje reikalingas didesnis atsargumas. Miške ypač reikia tyliai elgtis ir vengti mindžioti sausas šakas. Naktį žiūrėti, kad nebarškėtų apranga.

Kad nepatektų į priešų pasalas, besitartindami prie uždangos žvalgai turi veikti ypač atsargiai.

Aukomis stiprinamas mūsų atsparumas

Politiniai įvykiai ir netekimas dalies brangaus pajūrio sukėlė mūsų visuomenėje didelį ryžtą atkakliai gintis, jei kas kėsintųsi į mūsų širdį — nepriklausomybę. Pirmasis realus žingsnis, ta linkme žengtas, — stiprinti mūsų ginkluotąsias pajėgas — mūsų kariuomenę ir Šaulių Sąjungą.

Kaip žinoma, apskričiuose, miestuose, miesteliuose ir net kaimuose įsisteigę vietiniai ginklų vėjus komitetai, kurie ryžosi didinti ginkluotąsias pajėgas ir mūsų pačių atsparumą. Ši kilnų darbą greit įvertino spauda, radijas, kunigai, mokytojai ir viso pasaulio lietuviai. Dedant didžiąją auką, mūsų Ginklų Fondas auga kiekvieną dieną.

Ypač šis kilnus tikslas įgavo daugiau prasmės ir tapo daugiau suprantamas visuose visuomenės sluoksniuose po šių kariuomenės vado pasakytų žodžių: „Mes gerai žinome, kad nepriklausomybė yra brangiausias tautos turtas, kuris turi būti ginamas visomis priemonėmis, t. y. ir ginklu. Šioje kovoje geriau yra garbingai žūti, ar net tą ginkluotą kovą prieš stipresnį priešą garbingai pralaimėti, bet tik bejėgiškai nepasiduoti. Kodėl? Todėl, kad tokioje kovoje pralietas kraujas bus naši dirva, iš kurios išaugs naujos jėgos ir nauji argumentai kovoje už savo tautos laisvę ir nepriklausomybę.“

Mūsų ginkluotųjų pajėgų reikšmę ir paskirtį sugebėjo įvertinti ne tik šviesesnioji visuomenės dalis, bet ir darbininkija, ūkininkija, net jauni moksleiviai.

Tik paskelbus Ginklų Vajų, Jonavoje per 3 val. (nuo 17 iki 20 val.) Ginklų Fondui buvo surinkta apie 10.000 litų. Jonavos gyventojai patys nešė aukas į komitetą ir ragino savo kaimynus, pažįstamus aukoti.

Kaune pirmąją rinkliavos dieną buvo suaukota apie 100.000 litų, antrąją dieną — per 120.000 litų.

Štai keletas lietuvių, apie kurių širdis ir patrijotinį jausmą kalba jų darbai.

Vienas žmogelis, gyvenęs nuo Kauno 14 km, pėsčias atėjo į miestą, į Ginklų Vėjus Komiteto rinkliavos štabą ir čia, išvyniojęs iš nosinės 100 litų, atidavė juos Ginklų Fondui, atsisakydamas savo paskutiniųjų juodai sudėtų sutaupų.

Labai gražų pavyzdį parodė Raželių pradžios mokyklos mokiniai, kurie, būdami neturtingi ir negalėdami paremti savo pinigais Ginklų Fondo, vietos girininkui sutikus, laisvu nuo pamokų laiku ėjo į mišką sodinti medelių. Keturiems vaikams buvo mokamas toks atlyginimas, kiek mokama vienam suaugusiam darbininkui. Šiuos visus gautus už darbą pinigus vaikai paaukojo Ginklų Fondui, pridėdami dar savo sutaupas.

Vienas neturtingas sezoninis darbininkas paaukojo 125 lt. vertės šautuvą, o viena sena 70 metų našlė atėjo Kaune į rinkliavos štabą ir, nusimovusi nuo savo rankos vienintelį brangiausį turtą, kokį ji dar turėjo — šliūbinį žiedą, — paaukojo jį Ginklų Fondui.

Štai būdingas New Yorke gyvenančio lietuviu A. Kalvaičio laiškas: „Amerikos lietuviai su dideliu dėmesiu seka Europos įvykius, iš akių neišleisdami savo Tėvynės. Nors esame toli nuo jos, tačiau jaučiame jos pulsą ir trokštame, kad mūsų Tėvynė Lietuva per amžius būtų laisva“. Toliau savo laiške minėtasis lietuvis pažymi Ginklų Fondui siunčias kuklią auką 25 dolerius ir laišką baigia: „Tėvynės gynimo darbe Amerikos lietuviai buvo, yra ir bus drauge su visais lietuviais“.

Milane (Italijoje) studijuojąs kunigas Kučinskas atsiuntė Ginklų Fondui 55 lt. auką ir šio turinio laišką: „Sužinojęs kad mūsų Tėvynė pavojuje ir šaukiasi savo sūnų dvasinės ir materialinės paramos, siunčiu kuklią auką. Geriausios kloties savo krašto gynimo darbe“.

Vienas ūkininkas, siųsdamas auką Ginklų Fondui, laiške iraišė: „Kaip kariuomenė pasižada be kovos neatiduoti nė vienos pėdos žemės, taip mes, ūkininkai, pasižadame be kovos niekam neatiduoti nė vienos pėdos savo ūkių, savo kaimų“.

Pereitame „Kario“ nr. ir kituose laikraščiuose skaitėme, kaip Žeimely gyvenąs evangelikų kunigas Erikas Leijeris, surašydamas testamentą, paaukojo iš turimų 83 ha žemės 50 ha Krašto Apsaugos Ministerijos reikalams.

Šie ir tūkstančiai kitų aukotojų, kurių čia visų neįmanoma suminėti, savo aukomis ir darbais įrodo didelę Tėvynės meilę ir ryžtą eiti kovon ir atiduoti visą savo turtą kovos už nepriklausomybę labai.

J. B.

KAI LAISVĖS RYTAI SVITO

VL. NORKUŠ.

Tamsus 1920 metų rudens vakaras apgaubė Ukmergę. Mieste išviešpatavusią vakaro tylą nutraukė tvirtai žengiamų žingsnių garsai, kurių aidas nuskriejo putojančios Šventosios bangomis. Ir vėl tylu.

Mūsų batalionas, perėjęs Šventosios tiltą, sustojo smarkaus vėjo blaškomame pušyne. Nekreipdami dėmesio į nuovargį, visi nekantriai laukėme įsakymo žengti pirmyn ir pastoti kelią. Krūtinėje jaučiau skausmą, kuris pasireiškė bėgaliniu pasiryžimu atiduoti viską, ko Tėvynės laisvė iš manęs pareikalautų. Staiga mano mintis ir tylų pušyno šnaresį pertraukė garsi kuopos vado komanda: „Pirmyn!“

Mes, palikę kitas kuopas, nužygiavome. Paėjus kelis kilometrus, vadas sustabdė kuopą ir atidavė įsakymą. Mūsų būriui buvo įsakyta eiti pirmyn, išsiųsti žvalgus ir laikytis labai tyliai. Buvo išsiųsti žvalgai į priešakį ir į šonus, kurie tuoj dingo nakties tamsoje. Kadangi ėjome mišku, tai žvalgų veiksmai buvo labai apsunkinti ir būrys slinko labai iš lėto.

Nakties tamsą nušvietė mėnulis, kuris tarp debesų tai pasislėpdavo, tai vėl išlisdavo. Paėję mišku apie valandą, pamatėme kažką ateinant. Tai buvo mūsų žvalgas, kuris pranešė, kad miškas pasibaigė ir dešinėje kelio pusėje matyti kaimas ar dvaras. Čia pamiškėje mes ir sustojom. Būrininkas paskyrė dar tris žvalgus, kurių tarpe buvau ir aš.

Tai buvo pirmoji mano žvalgyba. Kietai spaudžiau rankose šautuvą. Nejučiomis griebdavau už šono patikrinti ar dar yra granatos ir šoviniai. Kiekvienas mažiausias sušlamėjimas atkreipdavo mano dėmesį. Apžiūrėdavau kiekvieną tankesnę eglę, išlandžiodavau tankesnius krūmus ir tik įsitikinęs, kad nieko nėra, eidavau tolyn.

Išėję iš miško, mes visi sulipome į griovį, kuris, atrodė, lyg tyčia mums taip patogiai buvo iškastas. Slinkome pirmyn į netoli matomą, medžiais apaugusią, sodybą. Pasiekę pirmus trobesius ir radę gerą priedangą, visi susirinkome pasitarti, kas daryti toliau. Dvare buvo girdėti kažkoks riksmas. Manėme, kad ten esama lenkų. Žvilgsniu klausėm kitas kito: „Kas daryti?“ — pranešti būriui ar geriau išžvalgyti dvarą. Nutarėm išžvalgyti. Išsiskirstę po vieną, ėjom gilyn į dvarą. Priėję prie kitų trobesių pamatėme, kad ten jokių lenkų nebuvo, bet žmonės krovė iš vežimų malkas.

Greit grįžome atgal. Radome atėjusius ir kitus būrius. Kuopos vadas, išklausęs mūsų pranešimo, liepė ir toliau žvalgyti kelio kryptį iki kaimo, kurį pasiekus sustoti ir laukti tolimesnio įsakymo. Kiek laiko paėję, priešakyje tarp medžių pamatėm kaimą, prie kurio turėjome laukti savo ateinančio būrio. Netrukus atėjo ir mūsų būrys. Prie mūsų buvo priskirti dar keli žvalgai. Reikėjo labai atidžiai išžvalgyti kai-

mą. Įėjom į kaimą. Visur tylu. Atrodė, kad visas kaimas išmiręs. Nebuvo nė gyvos dvasios. Kaimą išžvalgėm, bet lenkų nė pėdsako neužtikom.

Atėjus kuopai, buvo paskirta sargyba. Iš to suprantama, kad čia laikinai apsistosis. Mūsų būrys įsitaisė gale kaimo vienoje pirkioje. Buvo įsakyta nenusirengti. Sugulėm vieni ant suolų, o kiti tiesiai ant grindų. Nors ir buvo kieta ir nepatogu, bet nuovargis ir nemigo naktis padarė savo. Akys ėmė pamažu merktis ir po kiek laiko troboje buvo girdėti vienodas miegančiųjų alsavimas. Per miegą išgirdau būrininko balsą: „Būrys, rikiuotis!“ Greit pašokau ant kojų. Dar gerai neišsiblaivęs, užmiegotom akim griebiau šautuvą ir išbėgau į kiemą.

Aušo. Tylus rudens rytas prikėlė iš miego visą gamtą. Kažkur pietuose buvo girdėti šaudymas. Nežinojome kas atsitiko, todėl žiūrėjom visi išmeigę akis į vadą, kuris vaikščiojo tylus, susimąstęs, bet pasiryžęs vesti mus ten, kur bus reikalinga. Mums stovint vis labiau ir labiau aušo. Pasirodė pirmieji saulės spinduliai. Šaudymas kaskart vis smarkėjo. Buvo girdėti kulkosvaidžių ir šautuvų tratėjimas ir griausmingi patrankų šūviai.

Iš miškelio išjojo raitininkas. Jis greitai artinos į mus. Prijojęs prie vado padavė pranešimą. Šaudymas palengva pradėjo silpnėti. Vadas, atsisukęs į mus, linksmi prašneko: — „Vyrai, priešas ties širvintais sumuštas ir didelėj netvarkoj bėga. Dabar pirmyn į Vilnių!“

...Prijojęs prie vado, padavė pranešimą...

MANO KELIONĖS ĮSPŪDŽIAI

(Žiūr. „Kario“ nr. 27)

Po paskaitos teko apžiūrėti kunigo Bakšio parapijos bažnyčią. Tai tur būt vienintelė bažnyčia ne tik Amerikoje, bet ir Lietuvoje, kurioje būtų tiek lietuviškai tautinės dvasios. Bažnyčioje netoli altoriaus greta stovinčių bažnytinių karūnų stovi ir Lietuvos tautinė vėliava. Languose išdažyta Lietuvos Vytis, Gedimino stulpai ir Gedimino pilis. Per Lietuvos tautines ir valstybines šventes klebonas kun. Bakšys, išėjęs mišių laikyti, visuomet pirmoje eilėje užgiedas ir drauge su parapijonais sugiedas Lietuvos himną. Kun. Bakšys yra didelis veikėjas patriotas ir turi gerą vardą ir didelį pasitikėjimą savo parapijonų tarpe.

Rechesterio miestas pradėjo atsistatyti prieš 100 metų prie gražios upės ir jį dabar galima pavadinti gėlių miestu. Jis turi 320.000 gyventojų. Jame dažnai būna suvažiavimai — konvencijos. Rechesteryje yra palankios sąlygos darbininkams, nes ten yra nemaža fabrikų ir gerų atlyginimų.

Rechesteryje neteko ilgiau pabuvoti, o pernakvoję kitą dieną išvažiuovome atgal į New Yorką. Šioje 12 dienų kelionėje teko mašina pravažiuoti 3000 ang. mylių (4800 klm.) ir pamatyti daug puikių miestų, kaimų ir bendrai gražios gamtos. Ypač garžios vietos Pensilvanijos valstybėj. Taip kaip Šveicarijoj didžiausi kalnai ir šlaitai. Dažnai įvažiuoji į didžiausias tarpkalnes dienos vidury, kada šviečia saulutė ir užtinki didžiausius rūkus, jog negali pavažiuoti greičiau, kaip

10 km per valandą. Arba tenka nusileisti nuo didžiausių kalnų ir užvažiuojant į juos kilti. Tuose rajonuose taip pat ir fermerių-ūkininkų mažiau tesimato. Už šią malonią kelionę tenka būti dėkingiems poniam Seniušienei su savo gražia auto mašina pavėžinusiai ir poniam Trečiokienei su poniam Lelešiene visą kelionę lydėjusioms.

Važiuojant į Šiaurės Jungtines valstybes teko matyti Vokietijos, Olandijos, o taip pat ir Prancūzijos gerų kelių, bet jie toli gražu negali susilyginti su Amerikos keliais. Centrinės Amerikos tarpmiestinės autostrados betoninės, jomis važiuojama dviem kryptimis. Viena kryptimi gali važiuoti greta viena kitos 4 mažinos ir atgal 4. Kad nesusidurtų, vienos prieš kitas važiuodamos, tai viduryje 3—4 metrų žolė apsėta juosta. Kad keliu važiuodamos, šalia viena kitos mažinos nesusidurtų, kelyje nudažytos 4-rių baltos juostos. Jei važiuojantis įstojo į 1-jį ar 2-jį taką, tai jis žino, kad kitos šalia važiuojamos mašinos, jo neįspėjusios, į jo taką neįsuka ir jis važiuoja nustatytu greičiu, į nieką dėmesio nekreipdamas, nors ir vienu ar kitu šonu mašinos zvimbte zvimbty pro šalį, arba jis pralenkia kaimyną, kuris važiuoja gretimu taku. Keliai numeruoti, tai yra nepaprastai svarbus ir praktiškas dalykas.

Pavyzdžiui, iš New-Yorko į Vašingtoną ligi Philadelphijos galima važiuoti 6—12 ar 14 keliu (eina 3 keliai). Saky-

Mes visi žinojome, kad einam į kovą, iš kurios galim ir nebegrįžti, bet visų dulkėtuose veiduose buvo matyti džiaugsminga šypsena. Ėjome per laukus taip greit, kaip tik buvo galima. Nieks nejautė nuovargio, nė vienas nesiskundė, bet visi, vienos minties vedami, veržėmės pirmyn. Priėjome miškelį. Čia kuopos vadas sustabdė kuopą ir tuojau mus tris paskyrė išžvalgyti kaimą, kuris buvo už pusės kilometro. Priėję kaimą, sutikome žmogų, kuris nešė du vandens kibirus. Mūsų užklaustas, ar kaime nėra lenkų, jis net kibirus iš rankų išmetė ir žiūrėjo į mus labai nustebęs. Dar kartą užklaustas, ar nėra kaime lenkų ir ko jis taip nustebęs į mus žiūri, juk mes ne priešai, — jis atsipeikėjo iš nustebimo ir atsakė: „Vaikeliai, kaip gi aš nenustebsiu matydamas jus, saviškius, lietuvius. Kai aš pamačiau ant jūsų kepurių geltonus lankus ir jūs lietuviškai prašnekot, maniau, kad iš džiaugsmo mano širdis iš krūtinės iššoks. Dar neseniai per mūsų kaimą ėjo ir ėjo lenkai. Jie sakė, kad eina į Kauną, o dabar čia netikėtai atsiradot jūs“. Mes jam paaiškinom, kad lenkai sumušti bėga, o mes juos vejame. Žmogus tuojau pralinksėjo, ir pasakė, kad prieš kokį pusvalandį į jų kaimą įėjo nemažas būrys lenkų.

Kaimas buvo labai ilgas, todėl aš ir kitas žvalgas buvom linkę grįžti ir pranešti kuopai, ką sužinojom. Bet mums pasipriešino jaunas žemaitis savanoris iš Telšių. Jis pasakė, kad būtina reikia išžvalgyti kaimą. Jis buvo pasiryžęs eiti vienas, jei mes būtume pabijoję. Matydamas tokią jo drąsą, aš pasakiau, kad einu kartu. Palikę vieną žvalgą sargyboje, mes dviese patvoriais ėjom gilyn į kaimą. Viduryje kaimo pamatėme kažin ką kieme dirbantį žmogų. Mūsų užklaustas ar nėra lenkų, žmogus nusigando. Antrą kartą paklaustas neatsakė, bet iš jo elgsenos supratome, kad jis mums savo galvos ir akių judesiais rodo į priešingoje kaimo gatvės pusėje esantį kiemą. Mes atsisisukom ir pro samanos pirkios mažyčius langus pamatėm lenkų kepures. Jie visi pasipylė į kiemą. Vienas lenkas iškėlė ranką, kurioje turėjo brauningą, ir sušuko lenkiškai: „Lietuviai, mes savi...“ Ką jis tuo norėjo pasakyti — nežinau. Gal pamanė, kad mūsų daug ir

norėjo pasiduoti; arba manė, kad mes priešim prie jų ir mus paims be šūvio. Bet mums galvoti nebuvo kada. Kritome į griovį ir iš mūsų šautuvų pasipylė ugnis. Lenkai pamatę, kad mūsų nedaug, pradėjo supti iš abiejų pusių. Mūsų padėtis buvo nepavydėtina. Kelis kartus didesni o lenkų skaičiaus supami, pasinaudami grioviu, greitai traukėmės atgal.

Atsitraukę už paskutinių kaimo trobesių, pamatėme grandine atslenkančią mūsų kuopą, kuri tuojau apsupo kaimą. Kuopai įėjus į kaimą, lenkų jau nebuvo. Iš to pat kaimo kuopos vadas pirmąjį būrį pasiuntė į pagalbą 1-mai kuopai, kurios smarkus šaudymas buvo girdėti kairiau mūsų.

Kai grįžo pirmas būrys, tai kartu su savimi atsi-vedė ir keletą lenkų belaisvių. Vienas jų ypatingai atkreipė visų dėmesį. Tai buvo visai jaunas vyras. Mūsų siškiai pasakojo, kad jis labai atkakliai šaudė ir kad kiek būtų nušovęs 1-mos kuopos vadą, jei vienas mūsų siškių nebūtų jam iš rankos išmušęs šautuvo. Mums bekalbant, prie manęs priėjo vienas mūsų kuopos kareivis ir pranešė, kad mano jaunų dienų draugas, 1-mos kuopos eilinis Jonas Rimša, žuvo kovoje už savo brangią Tėvynę. Ši žinia buvo man labai skaudi. Aš su juo buvau gerai susigyvenęs. Tai buvo mano geriausias draugas.

Ruošėmės tolimesniam žygiui. Bet staiga prie mūsų kuopos vado priėjo pasiuntinys ir padavė pranešimą. Aš pamačiau, kad vado veidas apsiniaukė. Akyse sužibo keistos ugnelės. Iš to buvo galima spręsti, kad tai skaudi žinia.

— Vyr! — prašneko jis virpančiu balsu, — yra įsakyta, reikalaujant Tautų Sąjungos atstovams, tolimesnius karo veiksmus sustabdyti. Laimėjimo negalime baigti.

Jis nusigrėžė ir nuėjo, lyg šimtą metų nešinas. Jo visada tiesus liemuo sulinko, galva nusviro ant krūtinės. Ir šio energingo, niekad nenuilstančio vado nebuvo galima pažinti. Mes iš pradžių buvom taip sumišę, jog nuleidę rankas dairėmės kitas į kitą, lyg nesuprasdami, kas įvyko. Kai kurių akyse pasirodė ašaros.

Ats. vrš. Čypas

sime, važiuoji 6 keliu, o nuo Philadelfijos į Vašingtoną reikia važiuoti koku nors 30. Tad važiuojant 6 keliu, reikia važiuoti per Philadelfijos miestą tol, kol privažiuoji 30 numerio kelią. Per miestą, jei važiuoji, sakysime, 6 keliu, tai ant kiekvienos kitos pusės skersgatvio kampo stovi stulpelis su 6 nr., tada žinai, jog reikia ta gatve važiuoti toliau. Numeriai yra tam tikro stiklo ir nakties metų šviečia. Pirkdamas benzina kiekvienoje stotyje gali gauti dovanai kelių žemėlapius, kuriuose yra gražiai ir aiškiai sunumeruoti keliai, ir jis tau puikiasias vadovas.

Niagaros krioklys

Važiuodamas puikiomis autostradomis, galėtum nesivaržyti greičiu, bet vienok važiuojantieji dažnai turi žinoti, kuriuo greičiu tame rajone galima važiuoti. Ten, paėmus gyventojų ir esamų mašinų procentą ir palyginus su mūsų, susidūrimų ir katastrofų žymiai mažiau, negu pas mumis. Ten auto mašina, važiuodama gatve, neužlėks einamo žmogaus ir neužkliudys kitos mašinos. Katastrofos daugiausia įvyksta skersgatviuos, kur mažesnis judėjimas, kur mažiau saugojamasi. Tas pat ir laukų keliuose, kur mašinos šliaužia po kelias greta, ypač šventų dienų vakarais, kai reikia grįžti iš užmiestio į New Jorką. Šventomis dienomis, ypač vasaros metu, kas gyvas važiuoja iš miesto į užmiestį, į piknikus, pajūrius bei vasarvietes. Ir prie tokio tiršto važiavimo per mano virš pusantro mėnesio buvimo laiką teteko matyti tik vieną katastrofą Philadelfijoje, kada viena mašina stipriai sudavė kitai mašinai į prūsųkinę dalį. Bet dėl to nei sudavėjas, nei nukentėjęs per daug nesijaudina, nes ir vienas ir kitas praneša apdraudos įstaigai, kiek padaryta nuostolių ir kiek pats nukentėjęs, kad gautų apdraudimą. Pažymėtina dar, kad ten prie tokio gausaus mašinų judėjimo miestuose nesignalizuojama keleiviams, kad saugotųsi. Jų supratimu, esą blogiau signalizuoti, nes vairuotojas matęs keleivį ir turįs saugoti, o jei jau keleivis būnųs pavojingame momente, tai signalas jį tik išgąsdinąs. Be to, tiek mašinų — neapsiklausytum ir nežinotum nė ko saugotis.

Ten dažnai policija, išvažiavusi į laukų kelius, pasislepia pakelės krūmuose ir važiuojantis, nieko nežinodamas, kartais apsilenkia su nustatytomis taisyklėmis, ir labai nustemba,

kai už poros, trejeto dienų gauna iš policijos pranešimą, kad tokią tai dieną, valandą ir kiek tai minūčių, jis tokiame tai kelyje ir tokiame nuo miesto atstume važiuo tokiu tai greičiu ir nusizengė taisyklėms už ką nubaustas tiek tai dolerių. Mat, Amerikos policija turi specialius prietaisus — aparatus, kuriais fotografuoja važiuojančią mašiną, užfiksuoja mašinos numerį ir greitį. Taip kad nėra kaip nei išsiginti, nei sumeluoti.

Ten ne tik puikiasios autostrados, II ir III rūšies keliai bet per kaimus ir į ūkininkų sodybas visur meksfaltuoti keliai. Jokių dulkių, jokio purvo važiuojant mašina nepatiriama. Mes per dvi savaites pravažiavome 4800 km., vienok mašina kaip naujai iš garažo buvo išimta. Seniau statytieji keliai dabar daugelyje vietų plečiami, tiesinami staigūs užsisukimai, o kai kur platinami. Žodžiu sakant, keliai tobulinami. Tad ir neunistabu, kad taip išsivystė didelis auto mašinų skaičius, nes mašinoms plėstis sudarė geras sąlygas keliai ir pigus benzinas. Jei Amerikoje reikėtų tiek mokėti už benzina, kiek jis kainuoja Lietuvoje, tai galima pilnai tikėti, kad mašinos ten nors ir labai pigios, bet jų skaičius būtų žymiai mažesnis. Amerikoje benzino litras kainuoja 12 mūsų centų. Tad ir neunistabu, kad ten kas 5 žmogus turi mašiną. Ten yra šeimų, kurios turi ne tik vieną, bet 2—3 mašinas. Ten nedidelis farmeris gyvena už miesto kokia 50—60 anglų mylių. Jis turi 2—3 auto mašinas. Vienas sūnus važiuoja į miestą į darbą, su kita kiti broliai į mokyklą, o trečioji tėvo ūkio reikalams. Tokių yra daug. Ten pirkęs už 100 dolerių mašiną, dar gauna visai gerą ir galės važinėti kelis metus, nes turtingesnieji nemėgsta mašiną laikyti ilgiau 1—2 metų. Jie keičia vis kiekvienų metų naujus modelius. Tokias pavažinėtas fabrikai, ar kontoros pigiai priima atgal ir pigiai parduoda.

Kiek važinėjant po New Jorką ir kitus miestus tenka matyti pilnus tuščius žemių sklypus pristatytus dar visai gerų auto mašinų, kurioms ant stiklų užlipdytos visai žemos net po 10, 20, 30 ligi 100 dolerių kainos. Jei tas mašinas būtų galima pergabenti į Europą, jos čia dar ilgai tarnautų. Ten išvažiavus už miesto tenka matyti didžiausius mašinų kapinynus. Man kildavo mintis, kodėl dar visai neblogas nuvežtas į mašinų kapinynus mašinas negalima būtų gražinti už kad ir mažus atlyginimus į fabrikus ir ten panaudoti nors geresnes dalis, bet buvo paaiškinta, kad Amerikos fabrikams tokios dalys neapsimokančios, o be to, fabrikai negali senas dalis dėti į naujų modelių modernias mašinas.

Dar viena metėsi man į akis, tai tolimoms kelionėms vėžamasi prie savo lengvų mašinų specialūs ant dviejų ratų nameliai, kuriuose yra lovos, stalas, virtuvė ir kiti dalykai, žinoma, gerai apskaičiuotame mažame maštabe ir nakties metu, o kad ir dienos metu, kai pavargsta važiuoti, išsuka kur nors iš kelio, tame namelyje pasigamina pietus, pavalgo, pailsi ir vėl važiuoja. Nakties metu taip pat sustoja kur nors pakelėje ir turi dovanai nakvynę.

Atrodo, kad jei geri keliai, turėtų būti geri ir tiltai. Yra puikių ir milžiniškai ilgų tiltų, kokių Europoje nėra, bet provincijos keliuose pasitaiko prastų ir kai kur labai reikalingų, o drauge kaip Amerikos maštabu atrodo ir lengvai būtų įtaisomų. Kartais neplačiausią upę tenka keltu persikelti.

Mjr. S. Narušis

Reklamų paradas Amerikoje

ŪKININKAI ŠVENČIA

A. NARUŠEVIČIAUS NUOTR.

AUGUSTAVO KAUTYNĖSE

1920 m. rugpiūčio mėnesio gale, vieną sekmadienį, mūsų 8 pėst. pulkas Vilniuje pasikrovė į traukinį. Tą pačią dieną pavakare visi linksmi ir gera nuotaika, dainuodami išvažiuojam Gardino link. Naktį mūsų traukinys sustojo Pariečio stotelėje, kur laukėm tolimesnio įsakymo. Kitos dienos vakare buvo įsakyta išsikrauti. Išsikrovimas buvo nepatogus, bet išsikrovėm greitai ir tą pat vakarą žygio tvarka išžygiavom Augustavo link. Po dviejų dienų žygio pasiekėm Lipską, kur buvo susirėmimų su lenkų daliniais, kurie spaudžiami traukėsi.

Rugsėjo 3 d. į vakarą mūsų II batalionas, vyr. ltn. Pulkauninko vadovaujamas (bataliono vado), žygiavo pirmyn Krasnaboro link, ties kuriuo temstant bataliono saugos patruliai susišaudė su lenkais. Praleidę naktį pozicijose, išvargę ir be miego, rytą žygiavom toliau. Ties Štabino miesteliu 4. kuopa smarkiai susišaudė su lenkais. Šaudymas tęsėsi apie dvi valandas. Per tą susišaudymą 4. kuopos vienas skyrininkas buvo sužeistas. Tuo laiku, kai su lenkais vyko šaudymasis, 2. kulk. kuopa buvo išsidėsčiusi ten pat netolimame kaimelyje. Nors kulkos zvimbė aplink, bet daugumas mūsų vyrų buvo linksmi ir juokavo, tuo stebindami kaimelio gyventojus, kad nė kiek nesibijo karo. Atstūmęs lenkus, mūsų batalionas žygiavo toliau. Saulei leidžiantis pasiekėme miškais apsuptą kaimą. Ten bataliono vadas priskyrė mane su lengv. kulkosvaidžiu prie 5. kuopos būrio, kuris, ltn. Svilo vadovaujamas, buvo pasiūstas išžvalgyti esantį tarp I ir II batalionų mišką ir susirišti su I batalionu. I batalionas jau kovėsi netoli Augustavo prie plento. Pradėjus būriui žvalgyti, tuoj pasirodė keli lenkų raitininkai, kurių du su arkliais buvo suimti ir pasiūsti į bataliono štabą. Išžvalgę mišką, apie 22 val. pasiekėm I batalioną. Anksti rytą I bataliono vadas įsakė vėl išžvalgyti tą mišką ir grįžti prie savo bataliono. Grįžę į tą kaimą, kur buvo mūsų batalionas, jau nieko neradom. Vietiniai žmonės pra-

nešė mums, kad batalionas prieš pietus išžygiavo Lipsko link. Buvom labai išvargę ir jau antrą dieną nieko nevalgę. Skubiai išžygiavom paskui savuosius ir tik už 20 km nakties metu pasivijom juos prie Lipsko. Po kelių dienų batalionas atsitraukė į Sapockinę, o iš čia, lenkams spaudžiant, atsitraukėm prie Kapčiamiesčio ir išsidėstėm prie plento Kapčiamiestis — Seinai, ties Želvių kaimu.

Rugsėjo 22 d. buvau priskirtas prie 5. kuopos būrio, kuriam vadovavo ltn. Moneika. Turėjom prisijungti prie 6. kuopos, kuri buvo užėmusi barą prie kelio Kapčiamiestis — Sapockinė, netoli Kapčiamiesčio. Mes vykom plentu į Kapčiamiestį. Kitoj Kapčiamiesčio pusėj buvo smarkus šaudymas iš šautuvų, kulkosvaidžių ir patrankų. Kapčiamiestį pasiekėm apie 22 val. Perėjom per upės tiltą. Ašėjau nešinas kulkosvaidį, o eilinis Vaitkevičius nešė šovinių dėžes. Perėjus tiltą, prie mūsų prišoko keli lenkų kareiviai ir paklausė: „Ką jūs čia turite?“. Aš nenorėdamas patekti lenkams į nelaisvę, o ypač atiduoti jiems kulkosvaidį, pasinaudodamas tamsa, staiga su kulkosvaidžiu mečiau į šalį ir pabėgau, nors lenkai paleido į mane keletą šūvių. Eilinį Vaitkevičių ir kitusėjusius kartu lenkai paėmė į nelaisvę. Pabėgęs nuo lenkų, netoli Kapčiamiesčio suradau 9. kuopą ir pranešiau kuopos vadui, tuomet vyr. ltn. Petrauskui, kad Kapčiamiestį yra užėmę lenkai ir kad aš tik ką iš jų pabėgau. 9. kuopos vado įsakytas su kulkosvaidžiu palikau 9. kuopoje. Auštant, perėję Veisėjų miestelį, buvom iš netoli esančio miškelio lenkų apšaudyti smarkia ugnimi. Kuopa išsiskleidė ir lenkų persekiojama traukėsi Seirijų link. Dalis kuopos kareivių pateko į nelaisvę. Kuopos vadas, surinkęs kuopos likučius, gavo įsakymą užimti barą netoli Liškiavos prie Nemuno. Tame rajone, lenkams smarkiai puolant, teko dažnai susišaudyti su lenkais, kur aš turėjau progos parodyti mano išgelbėto kulkosvaidžio taiklumą.

Vrš. Maminskas

MOKYKLAI IR KARIUOMENĖ

PEČKŪRYS KAZYS JANKAUSKAS *)

— Nešaukite, pats papasakosiu. Tik jūs išvažiavote iš Beržėnų, mes lėkėme tuščiu vagonu traukti iš vieno kelio į kitą. Prie iešmų mus valandėlę sustabdė. Mašinistas ėmė kalbėtis su iešmininku. Staiga jis paslysta. Norėdamas susilaikyti, griebiasi už garų rankenos, netyčia ją pasuka, mūsų garvežys šoka pirmyn, mašinistas išslysta į geležinkelį, ir aš pasilieku vienas. Iškišu galvą ir matau, kad mano mašinistas jau toli, pašokęs mosikuoja rankomis, šaukia, rodo, kad stabdyčiau garvežį. O aš nieko nemoku. Tik antras mėnuo kaip esu pečkūrys. Lekia garvežys vis greičiau, dreba, ūžia. Aš visas nutirpau, šaukiu — neiššaukiu. O gelbėtis reikia. Šiek tiek atsipeikiu. Laukai aplinkui. Nė vieno žmogaus nematau. Lekiu. Ėmiau tampyti švilpuką. Garvežys švilpia, bet vistiek lekia. Baisu man pasidarė, šalta. Ūžia, dreba mano garvežėlis, liepsnoja ugnis pečiuje. Aš ėmiau bijoti susidūrimo. Galvoju, kas bus, jei susitiksiu priešais lekiantį traukinį arba kokį pasivysiu. Tvos į jį manasis garvežys ir suduš. Aš vėl šaukiu. O paskui vistiek supratau, kad šaukimas manęs neišgelbės. Puoliau apžiūrinėti garvežio įrengimus. Lyg ir prisiminiau, kam kuri rankena yra. Mane išgelbėjo smalsumas; būdamas dar ir pečkūriu prastu, aš sekdavau mašinisto darbą ir stebėjau, kaip jis stabdo ir paleidžia garvežį. Žiūriu dabar į rankenas ir stengiuosi gerai prisiminti jų veikimą. Pasukau, pačiupinėjau vieną kitą rankeną — garvežys dar greičiau lekia. O jau matau ir šita stotelė nebetoli. Drąsiai pasukau rankeną atgal. Garvežys lekia. Čia pat jūsų stotelė. Vagonų daug. Atrodo man, kad sudušiu. Iš baimės vėl norėjau klįbinti rankeną. Bet pastebėjau, kad garai nebeūžia, kad aš juos tikrai išjungiau ir lekiu tik iš išibėgėjimo. Iš džiaugsmo aš kad patrauksiu švilpuką, kad sušvilpsiu dar kartą, puoliau prie stabdžių, užspaudžiau... ir sustojau...

Pečkūrys šypsosi.

Į garvežį šoka susijaudinęs mašinistas, ploja Kęstučiui per petį:

... Ūžia, dreba mano garvežėlis...

— Tai važiuotojas būsi!
Pečkūrys vis šypsosi, kasosi prakaituotus plaukus:
— Pasistengsiu. Atiduodu ir rankas ir galvą.
— Dieve mano, tai puikus vaikinai! — iš būrio žmonių sako ūkininkas. — Tokį pat aš dar kažkur mačiau.
Jis nori dar kažką pasakyti, bet susirinkę žmonės kalba visi kartu, šaukia:
— Valio pečkūrys! Valia pas šaunusis pečkūrys!
Iš stotelės atbėga telegrafistas ir sušunka, kad jis jau pranešė Beržėnams ir kad pasilikęs mašinistas liepė padėkoti savo pečkūriui.
— Ir liepė tuojau grįžti atgal į Beržėnus, — pridėjo telegrafistas.
— Na, tai važiuok, jaunuoli, — įsikišo ir viršininkas. — Aš tuojau parūpinsiu kelio laidą.
— Kaip, ponas viršininke? aš vienas?.. atgal... į Beržėnus? — susijaudinęs ir laimingas paklausia pečkūrys.

Prienu „Žiburio“ gimnazijos ir 5 p. p. krepšininkai po rungtynių, kurias laimėjo gimnazistai

— O kodėl ne? Jie tavim pasitiki.
— Važiuosiu! — nusprendžia pečkūrys ir ima mesti į pečių anglių.
— Tik, klausyk, kai pradėsi važiuoti, ne iš karto vesk garvežį į didelę skubą. Pradėk nuo dešimties kilometrų, paskui pereik į penkioliką, į dvidešimt penkis. Į pakalnes gali važiuoti uždaręs garus. Neduok garvežiui blaškytis užsikimuose. Dabok pervažas, švilpk iš tolo, jei ką pastebėsi geležinkelyje. Ir, svarbiausia, nepaleisk garų rankenos. Tai ginklas, tai visa tavo jėga. Nemokėsi valdyti garų rankenos, garvežys tavęs neklausys: ir jis vargs ir tu vargsi, — moko mašinistas.
— Klausau! — bloškia prie kepurės ranką pečkūrys ir pamoja ranka. — Taigi iki pasimatymo.
Jis stumteli nuo savęs garų rankeną, ir garvežys pradeda kvepuoti, išmeta iš kamino vieną dūmų kamuolį, kitą, trečią... Važiuoja.
Pečkūrys dar sykį atsisuka į atsiliekančius, pamoja, paskui sušvilpia ilgai, drąsiai, įtikinančiai. Garvežys smarkiau puola pirmyn, sukasi link miško, palieka dūmus.
Jurgiukas moja draugui ir galvoja: koks drąsus ir laimingas vyras.

*) Tęsinys „Kario“ 29 nr.

ŠŪVIAI GIMNAZISČIŲ BENDRABUTY

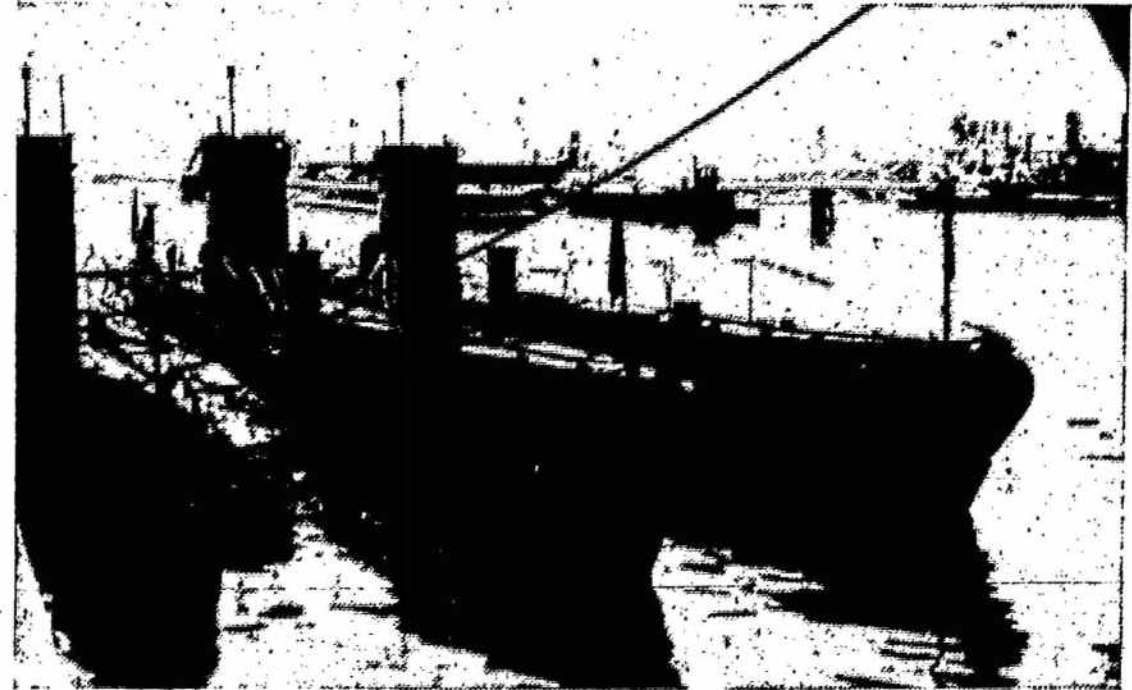
Baigiantis 1920 m. vasarai, frontas prisiartinio prie Lazdijų miestelio, ir kiekvieną valandą buvo laukiama naujų puolimų. Į Lazdijus iš Seinų buvo atsikėlusios visos apskrities įstaigos ir Seinų „Žiburio“ gimnazija. Lazdijai anksčiau buvo tik paprastas miestelis valsčiaus teisėmis, tat atsikėlus visos apskrities įstaigoms ir pribuvus kariuomenės daliniams, stigo butų. Tuo laiku jau veikė ir partizanų — šaulių vienetai, kurių centru taip pat buvo Lazdijai. Bet partizanams buvo dar sunkiau gauti butą kaip kitiems, nes tada partizanai buvo dar naujas reiškinys ir kai kas privergdavo įsileisti ginkluotus civilius, daug kam partizanų tikslai dar nebuvo aiškūs. Nesuradus patalpos visame Lazdijų miestely, partizanams teko įsitaisyti Seinų „Žiburio“ gimnazijos mergaičių bendrabuty, kuris dėl fronto tuo tarpu buvo tuščias, nes kaip kitos mokyklos taip ir gimnazija dar neveikė.

Iš pradžių naujiems įnamiams mergaičių bendrabutyje gyventi buvo nebloga; didelės patalpos, kuriose galėdavo pernaktoti iš kitur atvykę partizanai ir šauliai, o kas dar buvo svarbu, tai, kad po bendrabučiu buvo didelis rūšys, kuriame galėjome išmėginti naujai įgytus ginklus. Čia ir su savo lengvuju kulkosvaidžiu darėme pirmuosius pratimus. Kulkosvaidis mums buvo naujas dalykas, kiekvienas stengėsi nors kartą iš jo iššauti o esant čia pat frontui nebuvo kur, tuo būdu bendrabučio požemis mums buvo puikiausia šaudykla.

Neilgai niekeno netrukdomi naudojome bendrabučio patogumais; truputį apimus frontui, gimnazijos direktorius paskelbė mokslo metų pradžią ir vieną popietį mus užpuolė... gimnazisčių būrys. Mergaitės nustebo mus radusios savo bendrabutyje, bet nepabūgo, nes joms buvo jau nenaujiena buvoti „fronte“. 1919 m. rugpiūčio mėn. lenkų partizanams užpuolus Seinus, mūsų kariai ir partizanai, jų tarpe kai kurie mergaičių mokslo draugai gimnazistai (taip pat partizanai) iš miesto po smarkios ir narsios kovos pasitraukė, o mergaitės pasilikusios, pergyveno, nors trumpą, bet nemalonią lenkų partizanų okupaciją. Taigi, mūsų mergaitės jau buvo po „kovos krikšto“. Bet vis dėlto, iš mūsų joms bendrabutį atimti buvo netaip lengva, nes ir mums kitą patalpą surasti nebuvo įmanoma, o juo labiau su tokiais patogumais kaip šaudymo rūšys. Iš pradžių susitarėme taip: mergaitės savo daiktus palieka pas mus bendrabutyje, o pačios apsigyvena pas pažįstamus, kol mes susirasime sau kitą patalpą. Tačiau tą pačią dieną lyg tyčia į Lazdijus atvyko, regis, 5-to p. pulko daliniai ir iš privačių būtų, ypač ne vietos gyventojai, turėjo išsikraustyti. Tuo būdu mergaitės atsidūrė be pastogės ir sugrįžo pas mus į savo bendrabutį. Pagaliau mes dėl mergaičių sugrįžimo ir nesispyrėme. Mergaičių linksmas klegės praskaidrino suniūrusią partizanų nuotaiką. Be to, mes užuodėme jų krepšiuose ir pintinėse lašinių, šūrių, skilandžio kvapą, kuris yra daug malonesnis už paraką.

Atėjus draudžiamai vaikščiojimo valandai (buvo paskelbtas apgulos stovis, ir po 19 val. nieks negalėjo rodytis gatvėse) visos mergaitės susirinko į bendrabutį. Apie miegą niekas negalvojo, nes kiekvienu akimirkiniu galėjo pasigirsti prieš šūviai. Pavojaus valanda visuomet suartina žmones, taip buvo ir dabar. Kitose aplinkybėse, linksmos kaip plaštakės, gimnazis-

tės niekad nesusibičiuotų su niūriais ir mirti pasiruošusiais partizanais. Tačiau šį kartą mes tapome broliškai artimi.

Vaizdas uoste

Atėjus sutemoms, bendrabutyje sutratėjo ne kulkosvaidis, o spirgančių lašinių garsai; mergaitės kepė kiaušiniene, kuria vaišino ir savo gynėjus. Tuo būdu tą vakarą įvyko partizanų susiartinimo su „visuomene“ šventė.

Skaniai pavakarieniavę, vieni išėjo į sargybas, o kiti nemigo ir budėjo, kad ramiai galėtų jaustis jų viešnios gretimam kambaryje.

Taip prabėgo kelios nuotaikingos dienos, kol mes susiradome tinkamą patalpą kitur ir iš čia išsikraustėme, palikdami bendrabutį tikrosioms jo šeiminkėms. Daugiau bendrabutyje neaidėjo kulkosvaidžio šūviai, kuriuos pakeitė jaunatve skambantis mergaičių juokas.

Dzūkų partizanas

SKAUTŲ ATSTOVAI IŠVYKO Į UŽSIENĮ

Lietuvos Skautų Brolijos šefo pavaduotojas Dr. Alekna ir Dr. A. Juška šiomis dienomis išvyksta į Škotiją, kur Eidingburge bus skautų konferencija.

SMARKIAI RUOŠIAMASI BALTIJOS VARŽYBOMS

Rugpiūčio 14—20 d. įvykstančiame Pabaltijo aviacijos varžyboms Lietuvos Aero Klube eina didelė ruoša. Perka ma visa eilė dovanų, kurias gaus varžybų laimėtojai lakūnai, sklandytojai ir modelistai. Dovanų pateikė daug žymių asmenų ir firmų. Iš Latvijos, Suomijos ir Estijos Aero Klubų laukiama pranešimų apie galutines ekipų sudėtis.

NAUJOS AMATŲ MOKYKLOS

Švietimo Ministerija nuo spalio 1 d. Telšiuose, Raseiniuose ir Kaišiadoryse atidaro valstybines žemesniąsias amatų mokyklas. Į mokyklas bus priimami ne jaunesni 16 ir ne vyresni 24 metų amžiaus. Stojantieji turi būti baigę bent 4 pradžios mokyklos skyrius.

IŠ JŪRŲ SKAUTŲ BŪRIAVIMO STOVYKLOS

ŠVENTOJOJ

Jūrų skautai, glojami laivyno ltn. sktn. Labanausko, Šventosios uoste atlieka vandens matavimus prie uosto gilinimo darbų. Liepos 23 d. jie dalyvavo karinėje radijo transliacijoje iš Palangos poligono. Stovyklai vadovauja pask. Aglinskas ir vyr. valt. Lukošaitis. Pažymėtinas žuvusiųjų jūrų skautų pagerbimas, kuriame dalyvavo „Baltoji Lelija“, „Budys I“ ir „Budys II“.

AERO KLUBAS RENGIA CIVILINIŲ LAKŪNŲ

Pastaruoju metu Lietuvos Aero Klubas žymiai pagyveno savo veiklą. Jo lėktuvais kasdien atliekama daug mokymų skraidymų. Iš sudarytos mokinių grupės kai kurie jau savarankiškai skraido. Taip pat atskirus uždavinius atlieka sporto eskadrilė. Mokinių grupę instruktuoja ats. kpt. Tavnys ir lak. Dženkaitis. Greitu laiku numatoma sudaryti naują mokinių grupę.

Vaidotėnų šventė

Liepos 20 d. 8. pėst. K. K. Vaidoto pulkas atšventė savo gyvavimo 20 metų sukakties šventę. Šventė pradėta liepos 19 d. Tą dieną j. ltn. Bardzilauskas pulko kariams skaitė paskaitą iš pulko kūrimosi darbų ir jo 20 metų veiklos.

Vakare 20 val. pulko užsiėmimų aikštėje pulko daliniai išsirikiavo gražiu stačiakampiniu bendram iškilmingam vakariniam patikrinimui. Čia dalyvavo pulko vadovybė ir visi karininkai. Prieš patikrinimą buvo perskaitytas žuvusiųjų pulko karių sąrašas ir jie buvo pagerbti susikaupimu ir gedulo maršu. Po to buvo perskaitytas Vyčio kryžiumi apdovanotų karių sąrašas ir buvusių pulkų vadų pavardės. Jie buvo pagerbti šūkiu valio. Po patikrinimo, himno ir giesmės „Marija, Marija“ garsai nuaidėjo toli toli tykiu vakaro oru.

8. PP šventės metu likt. puskarininkių žmonos įteikia šautuvus krašto apsaugos ministrui b. gen. Musteikiui B. Jablonskio nuotr.

Po patikrinimo ceremonijų, pulko švietimo vadovo kunigo Balandžio rūpesčiu buvo suruoštas laužas. Čia susirinko pulko vadovybė ir kariai. Laužo programą atliko kariai: padainavo ir paskaitė savo kūrimus, o pulko orkestras pagriežė keletą linksmų dalykėlių.

Išaušo gražus liepos 20 d. rytas. Jau iš pat ryto pulko rajone suplevėsavo tautinės vėliavos. Visų karių, nežiūrint kaitros, nuotaika pakelta. Visi ruošiasi, skuba, tvarkosi.

9 val. 30 min. visi kariai susirinko į art. pulko pabūklų garažą, kur prie gražiai papuošto altoriaus pulko kapelionas kunigas Balandis atlaikė iškilmingas pamaldas ir pasakė pamokslą. Į pamaldas atsilankė krašto apsaugos ministras b. gen. Musteikis, divizijos vadas d. gen. Reklaitis ir daug šiaulių miesto aukštos visuomenės ir įgulos karininkų.

Po pamaldų pulko daliniai išsirikiavo pulko užsiėmimų aikštėje, kur laukė atvykstant ministro ir kitų aukštųjų svečių. Nuaidėjo pulko vado plk. Butkevičiaus komandos garsai ir kareiviai, gerbdami ginklais, pasitiko kr. aps. ministrą, kuris, pasisveikinęs su daliniais, pasakė kalbą. Po ministro kalbos už mūsų Vyriausiąją Ginkluotą Pajėgų Viršininką Respublikos Prezidentą Antaną Smetoną sušuktas valio. Pulko vadui pakvietus, už mūsų kariuomenės vadovybę iš vaidotėnų krūtinų išsiveržė tris kartus valio.

Po ministro kalbos sekė aukotų pulkui ginklų įteikimas, kuriuos priėmė ir pulko vadui perdavė krašto apsaugos ministras. Priimdamas ginklus, dėkojo aukojusiems. Ginklus aukojo: šiaulių miesto visuomenė — 1 sunk. kulk., 1 lengv. kulk., 10 šautuvų ir 10 pistoletų; pulko karininkų žmonos 2 šautuvus, pulko šiaulių įgulos liktinių puskarininkių žmonos 2 šautuvus, art. pulko mokomosios grupės mokiniai 1 šautuvą ir pulko liktiniai puskarininkiai 2 šautuvus. Po šautuvų įteikimo įvyko paradas, kurį priėmė krašto apsaugos ministras.

Po parado kareiviai išsiskirstė į dalinius trumpam poilsiui ir susitvarkyti. Aukštieji kariuomenės ir visuomenės

svečiai buvo pakviesti į puskarininkių ramovę priešpiečių. Čia gražiai papuoštoje salėje svečiai kiek pailsėjo.

13 val. buvo bendri pulko karių pietūs. Į pietus atsilankė ministras, divizijos vadas ir svečiai. Pietų metu pulko orkestras pagriežė, o šaulių ir šv. Jurgio bažnyčios choras, p. Puidoko vedamas, padainavo keletą karinių dainų. Kareiviams tai labai patiko ir choras keletą dainų turėjo net pakartoti. Pietų metu į pulko karių prabilo divizijos vadas d. gen. Reklaitis. Po divizijos vado kalbos pulko vadas perskaitė kariuomenės vado sveikinimo telegramą, kuri buvo gauta pulko šventės proga. Sveikinimas buvo palydėtas griausmingu valiavimu. Po to dar sveikino pulką įvairių organizacijų vardu: apskr. viršininkas p. Pimpė, miesto burmistras p. Linkevičius, kun. Daukantas, savanorių kūrėjų ir ats. karininkų sąjungos šiaulių skyriaus atstovas ats. plk. Milašius, tautininkų vardu p. Nausėda ir „Lietuvos Žinių“ bei jos atstovaujamos visuomenės vardu p. V. Knyva.

Po visų sveikinimų į pulko karių prabilo krašto apsaugos ministras b. gen. Musteikis, kuris tarp kitko pareiškė: „Aš mačiau šios dienos parade ryžtingus ir drausmingus karius. Aš mačiau jūsų veiduose dar didesnę norą dar daugiau dirbti ir stiprėti. Bet mane ypatingai džiugina gražus sugyvenimas šiaulių visuomenės su jumis, kariai, ką aš ir jūs patyrėte ir iš šios dienos visuomenės atstovų kalbų ir iš veiksmų, aukojant jums ginklus. Kada tokia vienybė reiškiasi, galime būti ramūs dėl savo rytojaus, nes ir mažu kupstu būdami, pajėgsime didelį priešą vežimą apversti. Todėl aš dėkoju visuomenės atstovams už nuoširdžius žodžius ir talką kariuomenės stiprinimo darbe, o jums, kariai, linkiu pasisekimo savo darbe“. Į visus sveikinimus pulko vadas plk. Butkevičius trumpais žodžiais padėkojo ir drauge su kariais sušuko valio.

Po pietų visi svečiai ir kareiviai nuvyko į pulko užsiėmimų aikštę, kur įvyko sporto programa. Čia įvyko krepšinio ir futbolo rungtynės tarp pulko ir Radviliškio įgulos komandų. Krepšinį po įtemptos kovos laimėjo radviliškiečiai 33:28 (pirmas puslaikis 17:15 pulko naudai). Po krepšinio rungtynių sekė futbolo rungtynės, kurias laimėjo pulkas 5:0. Abejų rungtynių pertraukos metu ltn. Obuchavičiaus vadovaujamas kareivių būrys atliko komiško sporto numerių. Po sporto programos išsiskirstė poilsiui, o nuo 20 val. įgulos karininkų ramovėje įvyko karininkų ir svečių pasilinksminimas ir puskarininkių ramovėje — puskarininkių su svečiais.
Vrš. L. Griškevičius

D. BRITANIJOS JĖGOS JŪROJE IR ORE. Ekonominė D. Britanijos galybė yra remiama karine jėga. Karališkas laivynas yra didžiausias imperijos gynimosi ramstis. Laivyno uždavinys yra keliariopas: saugoti savo vandenį nuo priešų laivų, patikrinti prekybos laivyno saugumą, sudaryti, reikiant blokadą prieš valstybėms, sunaikinti arba sulaukyti uostuose prieš laivus ir užtikrinti saugų kariuomenės transportą (perkėlimą) per vandenynus. Šios dienos laivynas yra pakankamai pajėgus, kad įvykdytų visus jam teikiamus uždavinius. Per metus jo pajėgumas dar dvigubai padidės.

Per 1939 metus bus pastatyta 200 laivų; visi Britanijos laivų statyklose. Tarp jų yra 6 lėktuvnešiai, 25 kreiseriai, 43 naikintuvai, 19 povandeninių laivų ir 9 kanonieriniai laivai. Praėjusiais metais buvo nuleisti 43 nauji laivai.

1920 metais D. Britanijos oro laivyno pajėga siekė vos 32.000 vyrų; šiandien tas skaičius išaugo iki 130.000. 1938 metais savanorių kareivių skaičius buvo lygus visų pajėgų skaičiui 1935 m. Mašinų pagaminimo kiekis pašoko 150% daugiau kaip 1938 m. gegužės mėnesį. Kasdien naujoms mašinoms išleidžiama 250.000 svarų sterlingų. Taip pat ir kitos karo pramonės šakos smarkiai didina aukštos kokybės gamybą.

BENZINTIEKIO PROJEKTAS. Prancūzijoje buvo sudaryta komisija, kuri turi paruošti požeminio benzintiekio statybos projektą. Numatoma pratiesti benzintiekio vamzdžius po žeme iš Dongės uosto iki Paryžiaus. Į pietus nuo sostinės, Montargio slėnyje, numatoma pastatyti dideles požemines cisternas benziniui laikyti. Šios cisternos bus įrengtos uolose ir tinkamai apsaugotos nuo lėktuvų bombų. Iš Montargio bus įrengtos pagalbinės linijos. Benzintiekio magistralės (vyr. linijos) ilgis bus apie 450 km; statybai numatoma išleisti apie 150 milijonų frankų. Taikos metu Prancūzija sunaudoja apie 6 milijonus tonų benzino. Numatoma, kad karo metu benzino vartojimas dvigubai padidės.

KARIUOMENĖS GYVENIMAS

PAKEISTOS IR ATITAIŠYTOS KARININKŲ PAVARDĖS. Įsakyme Kariuomenei Nr. 47 paskelbta eilė karininkų pavardžių, kurios atlietuvinant pakeistos bei atitaišytos. Pakeistos šios pavardės: mjr. Jono Narkevičiaus — į pavarde Naras, kpt. Benedikto Juškauskos — į Gintautas, vet. ltn. Petro Zablockio — į Užbalis ir ltn. Miko Černauskos — į Černius. Atitaišytos šios pavardės: plk. ltn. Jono Bužinsko — į Buženas, plk. ltn. Marijono Vitkausko — į Vitkūnas, kpt. Simano Urbanavičiaus — į Urbonas, kpt. Juozo Navikevičiaus — į Navikėnas, j. ltn. Česlovo Teišerskio — į Teišeriūnas ir civ. tarn. Stasio Mackevičiaus — į Mackonis.

III PĖST. DIVIZIJOS SPORTO ŠVENTĖ. Liepos 14, 15, ir 16 d. d. įvyko III pėstininkų divizijos sporto šventė. Rungėsi 6, 7, 8, pėstininkų, 4 artilerijos ir 3 kavalerijos pulkų sportininkai karininkai, puskarininkiai ir eiliniai.

Karininkų sportinėj penkiakovoj pirmąsias vietas laimėjo: j. ltn. Bindelis (8. PP), j. ltn. Antanavičius (7. PP), j. ltn. Šukys (3. RP), Puskarininkų sportinėj penkiakovoj pirmąsias vietas laimėjo: psk. Aleškevičius (7. PP), vrš. Šurkus (6. PP), psk. Petrulis (7. PP). Karininkų modernioj penkiakovoj pirmąsias vietas laimėjo: ltn. Mituzas (3. KP), ltn. Juškevičius (7. PP), ltn. Obukavičius (8. PP). Puskarininkų trikovoj pirmąsias vietas laimėjo vrš. Šurkus (6. PP), psk. Atkočaitis (7. PP), j. psk. Dvilaitis (3 KP).

Disko mėtyme pirmąsias tris vietas laimėjo: psk. Žyls, vrš. Šurkus, ir cil. Klikna (visi trys 6. PP). Granatų mėtyme į taikinį pirmąsias vietas laimėjo: psk. Žyls (6. PP), vrš. Ermošenka (7. PP), psk. Končius (7. PP). Rutulio stūmimo pirmąsias vietas išsikovojo: vrš. Šurkus, cil. Bareckas (abu 6. PP), psk. Aleškevičius (7. PP). Šuolyje į aukštį pirmąsias vietas laimėjo: j. ltn. Binderis (8. PP), j. kar. Skirmantas (3. KP), j. psk. Rindzevičius (III PD). Šuolyje į tolį pirmąsias vietas laimėjo: j. kar. Preisas (8. PP), j. psk. Rindzevičius (III PD), j. ltn. Binderis (8. PP). Granatų mėtyme į tolį pirmąsias vietas laimėjo: j. kar. Prebys, psk. Žyls (abu 6. PP), psk. Končius (7. PP). 200 m bėgime pirmąsias vietas laimėjo: j. kar. Preisas (8. PP), j. psk. Rindzevičius (III PD), psk. Atkočaitis (7. PP). 200 m plaukime pirmąsias vietas laimėjo iš karininkų: ltn. Juškevičius (7. PP), ltn. Narijauskas (8. PP), ltn. Kačergis (6. PP). Puskarininkų: vrš. Šlikas (8. PP), psk. Petrulis (7. PP), psk. Venckus (6. PP). 1500 m bėgime pirmąsias vietas laimėjo: cil. Stankus (6. PP), j. psk. Radzivonas (7. PP), cil. Ladyga (7. PP).

Krepšinio rungtynėse varžėsi du stipriausi divizijos priešai: 6. ir 8. PP ekipos. Rungtynes laimėjo vaidotėnai 20:19 (9:9). Futbolo rungtynes tarp 6. PP ir 8. PP laimėjo margėnai 2:1 (1:0).

RADIJO TRANSLIACIJA IŠ PAJŪRIO POLIGONO. Liepos 23 d. 18—20 val. Kar. št. Spaudos ir švietimo Skyriaus viršininko plk. Šarausko rūpesčiu buvo surengta radijo transliacija iš pajūrio poligono. Pradėdamas šią transliaciją, plk. Šarauskas pabrėžė, kad yra susidariusi lyg ir tradicija, jog baigiantis kariuomenės dalių mokymo laikui surengiamos radijo transliacijos ir per jas supažindinama visuomenė su įvairių specialybių karių darbais ir gyvenimu.

VYTAUTĖNŲ PULKO PRANEŠIMAS

3. pėst. Vytauto Didžiojo pulkas š. m. rugsėjo 24 d. dvidešimtmečio, pulko vėliavos įteikimo ir metinės šventės progomis rengiasi išleisti šventei skirtą „Kario“ numerį.

Pulko švietimo dalis prašo p. p. karininkus ir kareivius, tarnavusius 3. pėst. pulke, Vytauto Didžiojo kuopoje ir Sibiro Vytauto Didžiojo batalione, prisiųsti nuotraukų iš Laisvės kovų laikų su Lietuvos priešais ir atsiminimų iš pulko gyvenimo.

Nuotraukos ir straipsnius prašome prisiųsti iki š. m. rugsėjo 1 d. Nuotraukos bus gražintos.

Pulko šventei rengti komitetas.

Šios transliacijos programą įvykdė: priešlėktuvinės apsaugos rinktinė, karo aviacija ir karo laivo „Prezidentas Smetona“ jūreiviai, kurie, glaudžiai bendradarbiaudami, kuri laiką dirbo ir mokėsi mūsų pajūry. Be to, prie šio pasirodymo prisidėjo jūrų skautai ir 80 pedagoginio instituto obselvenčių ir 120 mokytojų (moterų), kurios stovyklauja Palangoje.

Porą valandų trukusi transliacija neatsibodo radijo klausytojams, nes visas šios didelės programos vykdymas ėjo sklandžiai ir nuotaikingai. Mokytojos stovyklautojos, jūrų skautai, priešlėktuvininkai, karo aviatoriai ir jūreiviai per šią transliaciją radijo bangomis pasiuntė klausytojams savo gyvenimo ir darbo būdingas nuotrupas.

Į radijo transliacijos vietą buvo atvykę nemaža Palangos vasarotojų bei svečių.

J. B.

8. PĖST. K. K. VAIDOTO PULKO KARIAI VALSTYBINIAM RADIOFONE. Liepos 16 d. pulko dvidešimtmečio proga pulko kariai turėjo progos pasirodyti radiofone, atlikdami kariuomenės pusvalandį. Radijo vaizdelį parašė ltn. Obuchavičius. Trumpą pulko istorijos apžvalgą parašė ir skaitė j. ltn. Bardzilauskas. Muzikalinę dalį tvarkė pulko kapelm. Norkus. Chorą paruošė psk. Gulbinskas.

Pusvalandis buvo baigtas „Vaidotėnų daina“, kuriai žodžius parašė ltn. Obuchavičius, o muziką pritaikė pulko kapelm. Norkus. Pusvalandžiui vadovavo Kar. št. Sp. ir šviet. Skyriaus mjr. Požela.

P. G.

2. PĖST. D. L. K. ALGIRDO PULKAS. Liepos 21 d. 2. P. P. krepšinio aikštelėje buvo surengtos draugiškos krepšinio rungtynės tarp 2. P. P. ir technikos dalies. Rungtynės laimėjo algirdėnai 26:20.

Liepos 22 d. 2. PP stažuojančių aspirantų kandidatų būrys atliko pirmąjį bandomąjį šaudymo pratimą kovos šoviniiais. Kolektyviai geriausiai sušaudė II skyrius, o likusias vietas užėmė I sk. ir III skyrius. Individualiai geriausiai sušaudė aspirant. kandidatai: Ruzgys, Šuika ir Stadalninkas.

Eduardas.

2. PĖST. D. L. K. ALGIRDO PULKAS. Liepos 23 d. pulko futbolo komanda žaidė rungtynes su 9. pėst. pulko komanda. Rungtynės baigėsi 1:1.

B.

9. PĖST. L. K. VYTENIO PULKAS. Yra tradicija, kad mokomosios kuopos jauni kareiviai savo lėšomis išrašo į kuopos skaityklą įvairių laikraščių ir žurnalų. Ir šios laidos kiekvienas kareivis sudėjo po 20 centų ir pratęsė daugelio laikraščių prenumeratą.

VI. Žukauskas

ŠARVUOČIŲ RINKTINĖS ūkio v-ko pastangomis padaryta rajono aikštelėje pastogėlė. Pastogėlėje kariai atliekamu laiku gali skaityti knygas, laikraščius, pažaisti šachmatais ir t. t.

N-as

VARNIŲ ĮGULA. Laikas nuo laiko vis daugiau išrašė į moterų šaulių būrį įgulos likt. puskarininkų žmonos. Dabar beveik visos yra šaulės, kurios aktingai dirba šaulišką darbą. Visos puskarininkų žmonos išgijo gražius tautinius drabužius ir išmoko daug gražių tautiškų šokių.

San. psk. M. Grinius

Ž. NAUMIESTIS. Liepos 16 d. įgulos karių futbolo komanda vėl turėjo gražią pergalę prieš Rietavos „Makabi“, kurią nugalėjo net 11:0 (5:0). Įgulos krepšininkai nugalėjo vietos miesto rinktinę, kurią sudarė atostogaujantys moksleiviai. Laimėta 21:9.

Gr. J. Kernys

II PD. KREPŠINIO NUGALĖTOJAS. Liepos 22 d. Karo Mokyklos aikštelėje įvyko krepšinio pirmenybių rungtynės tarp 3. art. pulko rajono (įeina 3. art. p. ir II PD. št. ryšių kuopa) ir Vilkaviškio įgulos. Rungtynės baigėsi 71:14; 3. art. p. rajono naudai. Ši komanda iškovojo II pėst. divizijos krepšinio nugalėtojo vardą.

Liepos 23 d. žaidė draugiškas krepšinio rungtynes — II pėst. div. št. ryšių kuopą su I inž. b-nu. Šios rungtynės baigėsi 56:15 ryšių kuopos naudai.

KARIUOMENĖS UGNIAGESIAI

GAISRŲ FRONTE. Liepos 4 d. 13 val. Prienų igulos ugniagesiai buvo išsiųsti į Prienų urėdijos mišką gesinti miško gaisrą 14-me kvartale, 3 km atstume nuo Prienų. Komandai vadovavęs brandmeisteris vrs. Urbonas, atvykus į gaisro vietą, rado tokį vaizdą. Miškas degė labai smarkiai: apie 4,5 ha jau buvo apimta ugnies. Vėjas nešė ugnį į miško gilumą ir gaisras greit plėtėsi, nes miškas nevalytas. Buvo didelė kaitra. Brmst. vrs. Urbonas su igulos ugniagesiais užėmė 1 km barą, sustatė kareivius-ugniagesius 25 m atstume vieną nuo kito. Buvo pradėta kasti griovelius 20 cm gylio ir apie 40 cm pločio. Iškastus griovelius ugniagesiai stengėsi kuo greičiau sujungti ir sudaryti bendrą griovį. Netrukus pagalbon atvyko dar 150 igulos kareivių su kpt. Berentu priešakyje. Gavęs iš vrs. Urbono išsamų pranešimą apie padėtį, kpt. Berentas pastatė atvestus kareivius į tarpus tarp kareivių-ugniagesių kasti griovelius. Darbas ėjo greit ir sėkmingai. Degantis miškas buvo atkirstas ir gaisras užgesintas. Išgelbėta apie 8 ha jauno miško. Degančiame miške staugė stirnos, nes degė jų maži vaikučiai. Dvi mažos stirnelės sudegė. Viena buvo išnešta iš ugnies sveika, o kita su apdegusiomis kojomis. Mielaširdingi kariai nugabeno nukentėjusį nelaimingą gyvuliuką į igulos ligoninę, kur manoma stirnelę pagydyti.

B. V. U.

DĖL MIROSLAVO GAISRO. Kario 28 nr. „Kariuomenės ugniagesių“ skyriuje buvo įdėta žinutė „Gaisrų Fronte“, liečianti š. m. Miroslovo miestelyje įvykusį gaisrą. Žinutė yra iš dalies netikra.

Pranešu, kad Miroslovo miestelyje liepos 5 d. kilusį gaisrą gesino Miroslovo šaulių ugniagesių komanda, 2. ulonų pulko ugniagesiai ir Alytaus miesto savivaldybės ugniagesiai. Pirmiausia gesinti stėjo vietinė šaulių ugniagesių komanda, paskui atvyko, kaip pirmieji šaukti, Alytaus miesto savivaldybės ugniagesiai ir po jų, kaip vėliau gavę žinią apie gaisrą, 2. ulonų pulko ugniagesiai. Seirijų savanorių draugijos komanda ne tik kad pirmoji neatvyko, bet visai nebuvo atvykusi ir gaisro gesinime nedalyvavo.

Gaisro likvidavime geriausiai dirbo ir pasižymėjo 2. ulonų pulko ugniagesiai.

J. Paužuolis

TRUMPA GAISRŲ GESINIMO TAKTIKA

(Tęsinys)

Ypatingai pavojingi kilnojamųjų kinų gaisrai. Tokiais atvejais kino aparatas statomas patogesnėje salėje: atskiros kameros nebūna. Kilęs gaisras greit išsiplėčia, be to, užsidedusios filmos gali sukelti paniką žiūrovų tarpe.

Užsidedusią filmą su metaliniu ratu geriausia užkabinti kirviu ar kabliu ir įmesti į kibirą su vandeniu. Kibirą greit ištraukti į kiemą.

Kai rengiami įvairūs pasilinksminimai, salės paprastai papuošiamos vėliavėlėmis, žibintais ir pan. Tai daroma iš plono popieriaus, šiaudų, eglės šakų ir kitų lengvai išliepsnojančių medžiagų. Reikia saugoti, kad papuošimai nebūtų kabinami per daug arti lempų, ypač žibalinų; salėje neleistina rūkyti. Pavojingos ir kartais leidžiamos per šokių vakarus orpūslytės su dujomis. Buvo atsitikimų, kai juokdariai padegdavo tokią pūslę popirosu, nuo kurios sprogo būdavo nukentėjusių žmonių ir net kildavo gaisrų.

n) **Bažnyčių gaisrai.** Gaisras bažnyčioje būna labai pavojingas, kai bažnyčioje susirenka daug žmonių pamaldoms. Ypač per atlaidus, kai bažnyčiose deginama daug žvakių, lempų ir lempelių ant visų altorių, greta su vainikais ir puokštėmis, padarytomis iš dirbtinių (popierinių) gėlių, uždangų ir kitų lengvai išliepsnojančių pagražinimų.

Kunigas savo ramumu, šaltu protu ir pasiaukojimu gali daug padaryti, kad nekiltų panika, nuraminti žmones, paveikti jų protą. Buvo toks atsitikimas. Bažnyčioje kilo gaisras. Užsidegė zokrastijoje. Kunigas liepė žmonėms skirstytis, o pats užgiedojo suplikacijas, vargonininkas pritarė vargonais. Visi ramiausiai paliko bažnyčią. Paskutinis išėjo kunigas, išnešdamas šv. Sakramentą.

(B. d.)

ŠAULIŲ GYVENIMAS

SMALVIEČIAI PAGERBĖ NEŽINOMĄJĮ KAREIVĮ

Už 14 km nuo Zarasų miesto, prie pat administracijos linijos matyti skurdus Smalvų miestelis, kuris yra lenkų pusėje. Jiems priklauso tik pats miestelis, o visas valsčius mūsų pusėje. Šio valsčiaus administracijos organas — valsčiaus valdyba yra Zarasų mieste.

Smalvų valsčiuje, netoli Zarasų miesto, yra Lupenkos kapai. Prieš Didįjį karą šios kapinės buvo užmirštos ir visai apleistos, bet dabar, netekus Smalvų, apylinkės gyventojai vėl pradėjo savo numirėlius šiose kapinėse laidoti. 1920 m. šiuose kapuose buvo palaidotas nežinomas lietuvis kareivis, žuvęs kautynėse su lenkais.

Šio kareivio žuvimo aplinkybės buvo tokios: 1920 m. spalio mėnesį trys mūsų kareiviai atėjo pas Aukštakalnio kaimo ūkininką Miškinį ir prašė jį nuvežti sužeistą kareivį į Zarasus. Arkli bekinkant, lenkų būrys (12 asmenų) puolė kaimą ir pradėjo šaudyti. Tuo tarpu vienas mūsų kareivis dar buvo Miškinio troboj ir sėdėjo prie sienos. Viena kulka, pramušusi sieną, pataikė kareiviui į juosmenį. Naktį žaizda nebuvo sutvarstyta, nutekėjo daug kraujo ir kareivis mirė. Per tą patį susišaudymą žuvo ir lenkų vienas kareivis. Kitą dieną lenkų partizanai liepė tam pačiam ūkininkui lenką kareivį nuvežti į Smalvas, o lietuvių kareivį, atėmę pas jį rastus daiktus ir viršutinius drabužius, įsakė čia pat gatvėje pakasti. Vietiniai žmonės norėjo jį palaidoti Zarasų kapinėse, bet lenkai neleido. Po ilgų derybų buvo leista lietuvių kareivį palaidoti Lupenkos kapinėse. Žmonės padirbo karstą ir jį iškilmingai palaidojo. Tą lenkų partizanų elgesį smalviečiai dar ir šiandien mini didžiausiu pasipiktinimu.

Visą laiką šis garbingas kapas vietos jaunimo: šaulių ir jaunlietuvių, gražiai buvo prižiūrimas: aptvertas grandiniu ir apsodintas gėlėmis. Paskiausiai Smalvų tautinių organizacijų iniciatyva buvo sudarytas komitetas paminklui statyti. Padedant visiems smalviečiams, jį pastatė ir liepos 16 d. iškilmingai pašventino. Paminklas kuklus, bet gana gražus. Ant neaukšto betoninio piedestalo pastatytas didelis granito akmuo. Viena jo pusė nutašyta, nušlifluota ir gražiom raidėm iškalta: „Žuvau dėl Tėvynės“, o žemiau, tarp ažuolo lapų: „1920“, o dar žemiau „Nežinomam Lietuvos karžygiui“; apačioje „Smalviečiai“. Viršum visų parašų meniškai iškalta kryžius. Iš priešakio ant piedestalo išlietos dvi vazos gėlėms, o prie pat akmens iš kulnų tutelių padaryti Gedimino stulpai.

Į šventinimo iškilmes iš Zarasų nuvyko daug svečių, kurių tarpe: Zarasų komendantas plk. lt. Pašily, Zarasų apskrities virš. Staškevičius, kun. Zenkevičius ir kt. Pašventinimo apeigas atliko kun. F. Zenkevičius. Po pašventinimo pasakė kalbą, kurioje pažymėjo, kad šitas paminklas apylinkėi primins Nepriklausomybės kovas ir parodys koks begalinis mūsų savanorių buvo laisvės troškimas. Labai gražų žodį tarė vietos mok. Butkevičius. Jis tarp kitko pasakė: „Tu mielas karžygy, buvai pirmas rinktinis mūsų tautos sūnus. Tu pirmas šiame kampely žuvai, bet jei dabar atsikeltum, tai pamatytum, kad tave pasekė eilių eilės. Tu miręs, bet gyvas mūsų širdyse“. Jam kalbant daugeliui gailios ašaros temdė akis. Po jo kalbos ant karžygio kapo buvo uždėti penki gražūs vainikai: šaulių, tautininkų, jaunlietuvių, pavasarininkų ir jaunųjų ūkininkų.

Vėliau buvo šaulių būrio vėliavos pašventinimas ir ginklų įteikimas. Ginklai buvo pirkti iš smalviškių gausiu aukų. Iteikus ginklus, žodį tarė rinktinės vadas plk. lt. Pašily. Po to buvo šaulių paradas ir pratimai.

SPORTAS

9. P. L. K. VYTENIO PULKAS. Liepos 15 d. pulko krepšinininkai turėjo pirmenybių rungtynes su Vilkaviškio igula. Rungtynes visai netikėtai laimėjo Vilkaviškio igula 28:19 (13:14).

Liepos 16 d. futbolo k-da žaidė taip pat su Vilkaviškio igula pirmenybių rungtynes. Rungtynes laimėjo pulko ekipa 2:1 (0:1).

Pulko krepšinio ekipa sužaidė draugiškas rungtynes su kariūnų aspirantų kuopos rinktine, kurioje buvo visai gerų žaidėjų. Rungtynės baigėsi 23:10 (14:8) pulko laimėjimu.

Ose

KAUNO MIESTO IR APYGARDOS LENGVOSIOS ATLETIKOS PIRMENYBĖS. Liepos 22 ir 23 d. Kaune valstybiniame stadijone buvo Kauno miesto ir apygardos lengvosios atletikos pirmenybės. Pirmenybėmis susidomėjimas buvo didelis, nes dalyvių buvo apie 130. Pirmenybėms pasitaikęs apsiniaukęs ir lietingas oras labai maža teatviliojo žiūrovų. Šios pirmenybės pirmą kartą buvo vykdomos atskirai visomis trimis klasėmis: vyresniųjų, moterų ir jaunių. Tokiu būdu buvo galima laukti net trijų meisterių, jei kiekvienoje klasėje būtų laimėjusi kita organizacija. Kadangi nugalėtojais liko Grandis vyresniųjų kl. ir JSO moterų ir jaunių kl., tai šios dvi organizacijos ir laimėjo Kauno m. ir apygardos lengv. atletikos 1939 m. meisterio vardus. Atskirose klasėse galutinė taškų padėtis: vyresniųjų kl. 1 v. meisteris Grandis — 93 taškai, 2 v. JSO — 56 taškai, 3 v. LGSF — 15 taškų.

Moterų kl. 1 v. JSO — 53 taškai, 2 v. Grandis — 18 taškų ir 3 v. Kauno Aušros Mergaičių Gimnazija. Jaunių kl. 1 v. JSO — 62 taškai, 2 v. Grandis — 50 taškų ir 3 v. Makabi — 15 taškų.

Per šias pirmenybių rungtynes buvo pasiektas tik vienas naujas rekordas. Jaunių kl. 1500 m. Šleževičius (JSO) prabėgo per 4:27,5 min. (senas buvo 4:29,1 min.).

ZARASŲ SPORTO RAJONO PLAUKYMO MEISTERIS ZARASŲ „ŠAULYS“. Liepos 16 d. Zarasuose buvo Sporto Komiteto surengtos plaukymo rungtynės Zarasų rajono meisterio vardui įgyti ir K. K. Rūmų direktoriaus pereinamajai dovanai laimėti. Rungėsi vietos „Šaulys“ ir JSO. Būdamas pranašesnis, „Šaulys“ laimėjo rungtynes 183 taškais prieš JSO 140 taškų. Tuo būdu „Šaulys“ liko meisteriu ir gavo dovaną — taure.

VENGRIJOS VASUTAS FUTBOLININKAI KAUNE. Liepos 20—21 d. Kaune viešėjo Vengrijos mėgėjų futbolo meisteris Vasutas ir žaidė dvi gastrolių rungtynes.

Pirmąsias rungtynes svečiai žaidė su ŠŠ Kovu ir laimėjo 6:1 (3:0). Antrąsias gastrolių rungtynes su mūsų meisteriu LGSF, laimėjo 2:1 (0:0).

Rungtynės su ŠŠ kovu buvo neįdomios, nes visą žaidimo laiką turėjo persvarą Vasutas, ir koviečiai mažai tegalėjo pasipriešinti.

Visai kitoks rungtynių vaizdas buvo tarp LGSF ir Vasutas. Šias rungtynes nors ir laimėjo svečiai, bet teisingesnė būtų buvusi pasekmė priešinga, nes LGSF aikštėje buvo žymiai geresnis ir turėjo žaidimo persvarą, o svečiai turėjo tik gintis. Tik antrojo kėlinio gale LGSF atsileidus, svečiai energingiau susiėmė ir 1 įvarčio skirtumu iškovojo pergalę. Bendrai šios rungtynės pasižymėjo dideliu šurkštumu, kurių pesėjoje pirmojo kėlinio gale buvo sužeistas LGSF vartininkas Skalskis. Iš pradžių jį pavadavo Bužinskas, o antrame kėlinyje ŠŠ Kovo Jankauskas. Be to sužeistas j. ltn. Paulionis.

NUMATOMA SAMDYTI LENGVOSIOS ATLETIKOS TRENERĮ. Lengvosios Atletikos Komitetas yra numatęs kas sezonas samdyti lengvosios atletikos trenerį. Jau ir šiam sezonui numatytas samdyti, tik laukiamas KK Rūmų vadovybės pritarimas. Treneriu yra parinktas estas Kadeksas.

1. PP KARIŪNAI — KREPŠINIO TURNYRO NUGALĖTOJAI. Liepos 22—23 d. Ukmergės miesto stadione buvo pravestas futbolo ir krepšinio žaidimo turnyras. Futbole dalyvavo 1. PP, „Šaulys“, „Darbas“, „Slavija“ ir žydų kom. Į finalą pateko „Šaulys“, nugalėjęs „Darbą“ 8:1, ir žydų kom., nugalėjusi 1. PP 2:0.

Krepšinio turnyre dalyvavo 1. PP, JSO, „Slavija“, „Darbas“ ir Mok. seminarija. Pirmam susitikime 1. PP kariūnai nugalėjo Mok. seminariją 54:15. Vėliau — JSO nugalėjo „Slaviją“ 53:10 ir „Darbą“ 31:25. Antrą dieną buvo žaidžiamas krepšinio finalas, į kurį pateko 1. PP kariūnai ir JSO. 1. PP kariūnai nugalėjo JSO 31:13 ir iškovojo žaidimo turnyro nugalėtojo vardą.

Tičius

MOTOCIKLISTŲ LENKTYNĖS. Rengtosios motociklų greičio lenktynės liepos 23 d. nukeliamos į liepos 30 d. 15 val. Lenktynės bus Vilijampolėje IX forto plente.

I TARPTAUTINIŲ SPORTINIŲ LAKŪNŲ SĄSKRYDĮ, kurs įvyks Frankfurte prie Maino, iš Lietuvos, Aero Klubo siunčiami, vyks: sportinės eskadrilės vadas ats. kpt. Taunys ir „Lietuvos Sparnų“ redaktorius lak. J. Dovydaitis. Į sąskrydį taip pat vyksta ir lak. Rimas.

KAS NAUJA LIETUVOJE

VYSK. BUČYS — MARIJONŲ GENEROLAS. Ligi šiol buvęs marijonų generolas gudas Sikota perrinktas lietuvių rytų apeigų vyskupu P. Bučiu.

SAVIVALDYBĖS TURĖS RŪPINTIS PLYTINĖMIS. Norint pakelti plytų gamybą, svarstomas klausimas paraginti savivaldybes įsteigti bent po vieną pramoninę ar patobulintą kaimo plytinę. Plytinė turės atitikti savivaldybės pajėgumą ir vietos žaliavos išteklius.

NUOŠIRDŽIAI IŠLYDĖTI VILNIAUS LIETUVIAI STUDENTAI. Daugiausia nuoširdumo patiria lietuvių jaunimo ekskursijos, atvykusios aplankyti nepriklausomos Lietuvos. Šiomis dienomis visur su ypatingu dvasios pakilimu buvo priimti Vilniaus lietuviai studentai. Liepos 21 d., jiems grįžtant atgal, Kauno geležinkelių stoty susirinko apie 1000 žmonių su orkestru, dainomis ir gėlėmis.

ARTEJANČIAI JŪRŲ SAVAITEI pasiruošimas eina. Bus išleisti specialūs ženkleliai, kurių projektą padarė vilnietis dail. Valeckas. Ženklelius gamina Karo Invalidų S-gos dirbtuvės. Vykstantiems jūros savaitės dienomis į pajūrį geležinkeliu kelionė nupiginta iki 50%. Tokioms nuolaidoms gauti reikės sudaryti nemažesnes kaip 10 asmenų ekskursijas.

ŠVENTOJOJ ĮSTEIGS PARAPIJĄ. Didėjant gyventojų skaičiui Šventosios uoste, Telšių vyskupijos kūrėja susirūpino ten įsteigti parapiją.

GELGAUDŲ PILIS BUS TVARKOMA, kad išlaikytų savo senovišką stilių. Vokiečių okupacijos metu kai kur padaryta perstatymų, kuriuos teks atstatyti. Gelgaudų pilis yra vienas didesniųjų ir įdomiųjų senovės pastatų.

DARBO TALKININKŲ PROPAGANDA. Baigdami savo pamainos darbą, Raudonės Darbo Talkos stovyklautojai paskelbė atsišaukimą visuomenei, kuriuo ragina negailėti jėgų ir darbo Tėvynei ir kviečia jų vieton dar gausiau atvykti ir dar sėkmingiau dirbti jau pradėtą darbą, kurio pradžia, kaip ir visada buvo sunkesnė, negu bus toliau.

KAUNE DAR BŪS PADIDINTA UŽMIESCIO AUTOBUSŲ STOTIS, nes esant gyvam auto susisiekimui į dabartinę stotį nebesutelpama.

LIETUVIŲ IMONĖS TVIRTĖJA. Viena didžiųjų knygų leidyklų ir prekybos b-vių „Spaudos Fondas“ pasistatė Kaune naujus didelius namus, į kuriuos perkėlė savo centrus ir dirbtuves. Šiuo metu „Sp. Fondas“ turi apie 300 tarnautojų ir darbininkų.

LENKŲ RAŠYTOJAI APLANKĖ LIETUVĄ. Liepos 24 d. į Kauną atvyko 32 lenkų rašytojai ir čia keletą dienų buvo Lietuvių Rašytojų D-jos svečiais. Jie čia susipažįsta su kultūriniu ir ekonominiu gyvenimu bei jo laimėjimais.

RŪPINASI KLAIPĖDOS LIETUVIŠKŲ MOKYKLŲ REIKALU. Lietuvos generalinis konsulas Klaipėdoje lankėsi pas vokiečių vietos valdžios žmones lietuviškų mokyklų reikalui, nes Vokietijoje netrūkusi prasideda mokslo metai. Šiuo metu Klaipėdos krašte neveikia nė viena lietuvių mokykla, nors Reicho vyriausybė anksčiau atskiru pareiškimu pažadėjo, kad lietuviams rūpintis savais kultūriniais reikalais nebus daroma kliūčių. Šiuo metu vokiečiams buvo nurodyta, kad apie 800 vaikų laukia lietuviško pradžios mokslo.

POLITIKOS APŽVALGA

PRANCŪZŲ-ANGLŲ BENDRA KARO VADOVYBĖ. Jau buvome rašę, kad karo atveju prancūzų gen. Gamelenas vadovautų bendrajai anglų-prancūzų sausumos kariuomenei. Dabar anglų laikraštis „Evening New“ rašo, kad gen. Gamelelo padėjėju bus paskirtas anglų gen. Džordžas. Anglų-prancūzų jūros ir karo aviacijos bendroms jėgoms vadovaus vienas anglų admirolas ir aviacijos generolas.

SOVIETAI NEKEIČIA SAVO NUSISTATYMO. Anglų prancūzų derybos su Sovietais vis dar tebestovi vietoje ir nesurandama bendros nuomonės. Sovietai visai nepakeitė savo nusistatymo dėl ginčijamų klausimų, būtent: dėl išvardinimo garantuotųjų šalių, dėl netiesioginės agresijos ir dėl techninių pasitarimų tarp kariuomenės štabų. Prancūzai siūlo anglams priimti Sovietų reikalavimus, o anglai dar abejoja dėl netiesioginės agresijos sovietiško aiškinimo.

JUDINAMAS DANCIGO KLAUSIMAS. Praėjusią savaitę Lenkų oficialus komunikatas pabrėžia, kad Lenkija kausis dėl Dancigo, o vokiečių užsienių reikalų ministerija pa-

reiškė, kad Dancigas be jokių sąlygų turįs grįžti prie Vokietijos. Vokietija nepriimsianti jokie kompromiso. Turint galvoje šiuos abudu pareiškimus, anglų užsienių reikalų ministerija pabrėžė, kad Anglija davė savo žodį Lenkijai ir jo laikysis.

Lenkai mano, kad dėl Dancigo vokiečiai imasi naujos taktikos, kuri šią ginčą gali labiau suaktyvinti. Nesusipratimai Dancige kartojasi. Neseniai buvo nušautas lenkų muitininkas

UŽDRAUS VALDININKAMS AGITUOTI. Amerikos Jungtinių Valstybių rūmai priėmė įstatymo projektą, kuriuo numatyta Amerikos Jungt. Valstybių valdininkams uždrausti dalyvauti rinkimų agitacijose ir vadovauti politinėms partijoms.

Amerikos J. V. prezidentas Ruzveltas parlamento atostogas ketina išnaudoti plačiai propagandos akcijai už Amerikos neutralumo įstatymo pakeitimą. Ruzveltas tvirtina Amerikos ambasadorius Belgijoje nuomone, kad Europoje galima karo išvengti, jeigu Amerika užimtų aiškia poziciją prieš agresingą šalis. Esą, Amerikos neutralumo įstatymo pakeitimas būtų didelis taikos veiksnys.

ANGLŲ IR LENKŲ PASKOLOS DERYBOS dar nesibaigia. Sunkumai kyla dėl kai kurių anglų sąlygų. Anglai nori, kad paskolos pinigai būtų išleisti tikta Anglijoje, bet nesiima garantuoti, kad kariniai užsakymai būtų laiku įvykdyti. Bet lenkai karinius užsakymus norėtų daryti Amerikoje ar kur kitur, kur greit gautų reikalingų ginklų. Paskiausiai pabrėžiama, kad sutiktų lenkams duoti paramos ir kitur pirktis ginklų, bet dar reikės susitarti dėl pirkimo sąlygų.

ANGLIJOS NUOLAIDOS JAPONAMS. Kilęs nesusipratimas tarp anglų ir japonų Tiencine (Kinijoje) privedė šias valstybes prie rimtesnių derybų, norint šį nesusipratimą geruoju likviduoti. Pagaliau derybos baigtos, anglams nusileidus kai kuriais derybų metu kilusiais klausimais. Šių derybų pasėkmėms apibrėžti japonų užsienių reikalų ministras ir anglų ambasadorius Japonijoje paskelbė tokį komunikatą: „Didžiosios Britanijos vyriausybė pripažįsta Kinijoje specialines karines sąlygas ir pripažįsta japonų kariuomenei teisės reikalauti ypatingų teisių garantuoti tvarką ir saugumą. Kol šios sąlygos veikia, Didžiosios Britanijos vyriausybė pasižada nieko neveikti, kas galėtų pakenkti japonų kariuomenės veiksmams ir kas pasunkintų japonų kariuomenės veikimą. Didžioji Britanija duosianti atitinkamų nurodymų tuo reikalu visiems Didžiosios Britanijos piliečiams Kinijoje“.

Japonų kariuomenės sluoksniuose pabrėžiama, kad britų japonų susitarimas Japonijos kariuomenei suteikia plačių privilegijų. Šių sluoksnių žiniomis, Didžioji Britanija atsisakė nuo daugelio pozicijų Tolimuose Rytuose.

Vokietijos spauda, komentuodama anglų japonų susitarimą, tvirtina, kad tas susitarimas reiškias „visišką Anglijos kapituliaciją Tolimuosiuose Rytuose“.

Prancūzų laikraščiai pabrėžia, kad anglų vyriausybė nors ir padariusi labai dideles nuolaidas japonams, bet kariaujančios šalies teisių japonams nepripažinusi.

Po anglų nuolaidų japonams kai kuriuose kinų sluoksniuose paastrėjo nedrauginga britams nuotaika.

Kinų maršalas Čiangkaišekas liepos 24 d. savo kalboje pabrėžė, kad Kinija, nors ir neturėdama paramos iš svetur, bet kariaus. Kinija iš anksto buvo pasirūpinusi karo medžiagos atsarga ir todėl tarptautinės būsenos pasikeitimas jos paliesti negali.

GALVOSŪKIS

GALVOSŪKIO NR. 23 SPRENDIMAS

Atsargos karių buvo 11 ir norėjo surinkti 90 Lt. Kiekvienam gyventojui teks mokėti po Lt 2.

Išsprendė: 1) J. Astrauskas (Pvlk.), 2) St. Skerys (Pn.), 3) psk. J. Zapkus (1. PP), 4) psk. Gaška (4. PP), 5) A. Gruodis (A. Pn.), 6) gr. A. Radžiūnas (9. PP), 7) psk. Z. Bačanskas (9. PP), 8) psk. M. Antaniškis (4. PP), 9) D. Kokanka (Z.), 10) V. Rajackas (K.), 11) J. Juodžbalis (II. inž. bt.), 12) N. Krinickaitė, 13) Z. Gobis (Pn.), 14) J. Zenkevičius (Al.), 15) P. Jokubauskaitė (ž. N.), 16) gr. Pr. Jucaitis (A. Pn.), 17) j. psk. J. Gurčius, 18) psk. Kelmelis (2. AP).

GALVOSŪKIS NR. 27. (Vert. 1 tšk.)

Arklių lenktynėse buvo paskelbta, kad lenktynes laimės tas, kuris paskutinis pasieks tikslą. Jojikai pratrėpė keletą valandų vietoje. Pagaliau kažkoks sumanus grandinis davė pasiūlymą. Pasiūlymą įvykdžius, visi jojikai stengėsi kuo greičiausiai pasiekti tikslą. Koks buvo pasiūlymas?

R. M.

ŠACHMATAI

ARLAUSKAS ROMUALDAS gimęs 1917 m. birželio 11 d. Kaune. Studentas, priklauso Kauno šaulių Jachtklubo komandai. Tai vienas iš jaunųjų kartos žaidėjų, į kurią de-

dama daug vilčių ir tikimasi ateity Lietuvos šachmatų čempiono. Meisteriu tapo 1937 m. Lietuvos pirmenybėse surinkęs 55% galimų taškų ir užėmęs jose VI-tą vietą, o jau 1938 metų pirmenybėse užėmė II-ą vietą. Jis puikiai žino teoriją, yra daugiau pozicinis žaidėjas, vispusiškai logiškas, tik gal jo lošimo stiliui trūksta kiek aštriai puolamosios dvasios ir todėl per daug daro remizų.

Lietuvą tarpvalstybinėse rungtynėse atstovavo prieš Latviją ir Estiją po 2 kartus. Dalyvavo Müncheno olimpiadoje. Be to, atstovavo Lietuvos studentiją SELL olimpiadoje, kur žaidė prieš Suomiją, Estiją ir Latviją po 3 kart. Visuose tarptautiniuose susitikimuose puikiai užsirekomendavo. Šiuo metu atlieka karinę prievolę priešlektuvinės apsaugos rinktinėje ir dėl tos priežasties, gaila, negalės atstovauti Lietuvos pasaulinėje olimpiadoje, Argentinoj.

ABRAMAVIČIUS LEONIDAS gimęs 1911 m. birželio 19 d. Kaune. Priklauso Kauno šaulių Jachtklubui. Nuolatinis Lietuvos reprezentacinės komandos žaidėjas, turįs tarptautinėse kovose didelį patyrimą ir ištvermę. Nuo pat pirmųjų savo šachmatinės karjeros dienų, dar būdamas gimnazistu, atstovavo Lietuvą visose olimpiadose: Hamburgo (Vokietija), Prahos (Čekija), Folkestono (Anglija), Varšuvos (Lenkija), Stokholmo (Švedija) ir kitose, nė vienos jų nepraleidęs. Tik ši olimpiada yra pirmoji, kurioje jis, būdamas ne formoj, turėjo užleisti savo vietą jaunesniam meisteriui Tautvaišai, pralaimėjęs jam kontrolinį matčą 5:3. Visur yra pasiekęs neblogų rezultatų. Abramavičius puikus taktikas, turįs aštrų stilių ir kombinacinis žaidėjas. Paskutinėse Lietuvos pirmenybėse iškovojo IV-tą vietą.

ŽUKAUSKAS ALGIRDAS gimęs 1923 metais vasario 2 d. Biržuose. Šachmatais žaisti išmoko būdamas 7 metų, Joniškyje. Dabar mokosi Kauno „Aušros“ gimnazijoje 7 klasėje. Priklauso Kauno šaulių Jachtklubui. Šachmatų karjerą pradėjo 1936 m. Susidomėjęs jų teorija ir gerokai pastudijavęs jau 1937 m. pradėjo dalyvauti aktyviai žaisdamas tarpklubinėse rungtynėse ir atstovaudamas Aušros gimnazijos rinktinę. Žaidė pirmoje lentoje ir surinko 10 taškų iš 13 galimų. Nuo šio laiko pradeda aktyviai ir atkakliai varžytis dėl pirmųjų vietų ir ateityje teikia vilčių būti vienu iš stipriausių varžovų Lietuvos šachmatų meisterio vardui įgyti. Štai 1938 m. pavasarį Kauno pirmenybėse (laikė Flohro-Mikėno mačto) užima VI vietą, o jau tų pat metų rudenį Lietuvos pirmenybėse pasidalino su V. Mikėnu V ir VI vieta. Šiose pirmenybėse ir meisterio vardą įgijo surinkdamas virš 50% galimų taškų. Taigi šis jauniausias amžiumi (vos 16 metų) žaidėjas, tokiu trumpu laiku padaręs šachmatinę karjerą, teikia daug vilčių ir yra Lietuvos šachmatininkų ateitis ir pažiba. Jo karjera primena Capablanca, Reševskio ir Kereso žygius.

VISTANECKIS IZAOKAS gimęs 1911 m. XI. 14 d. Marijampolėje. Tai stiprus žaidėjas, geriausias Lietuvoj endšpi-listas. Dalyvavo Prahos, Folkestono, Varšuvos ir Stokholmo olimpiadose. Šiaip tvirtas žaidėjas, tik tarptautiniuose susitikimuose nepasitikįs. Pastaruoju laiku buvo diskvalifikuotas ir aktyviai šachmatų gyvenime nedalyvavo.

DISLERIS SIMĖONAS gimė 1908 m. IX. 11 d. Vilniaus krašte. Šachmatais pradėjo žaisti 1924 m. Dalyvaujdamas „B“ turnyruose žymesnių rezultatų nepasiekė. Tik vėliau studijuodamas Brno (Čekoslovakijoje) pasitobulino, dalyvaujdamas įvairiuose turnyruose. Meisterio vardą įgijo 1938 m. Už Lietuvą atstovavo 6 kartus. Tai apystipris, kieto, bet kiek blanko stiliaus šachmatininkas.

Virėjas plaukia

Upės forsavimas baigėsi dar prieš saulės tekėjimą. Kaip ir laukta, persikėlėme nenugalimi. Nukentėti per daug irgi niekam neteko. Tiesa, ryšių kuopos vado palydovą nubraukė šakos, ir pora arklių laisvai prašuoliavo visą apšaudomą pakrantę. Bet tai išėjo į naudą — vadas arklių be palydovo sulaukė pusantros valandos greičiau, negu juos būtų atjodinęs palydovas, kurs jautė neapsakomą baimę „nelaisvėn patekti“ ir todėl buvo pasiryžęs didžiausią lanką padaryti. Nukentėjo ir mūsų kuopos virėjas, bijojęs kartu su virtuve keltis. Esą, jo ir virtuvės dar joks keltas nėra atlaikęs. Tada žmogus pasiraitė ūsus, tuptelėjo į tokią geldą ir tišku tašku, tišku tašku, rankomis besikasdamas į kitą pusę. Tik čia „priešai“ švyst raketą palei pačius virėjo ūsus. Pasižiūrim — gelda aukštelninka, vanduo aplinkui tik burbuliuoja. Sakytum, pats dramblys paniro. Staiga išlindo vienas ūsas, kitas, paskui — abudu.

— Tė, vyre, čia tau ne žirnių sriuba, — kažkas šuktelėjo.

Tik ką grandiniu pakeltas Bruknelė žiūri veidrodin, ir jam atrodo, kad jis nieku nesiskiria nuo Napoleono.

Bet eil. Pipirėlis buvo gudrus ir sumojo, kad išgelbėtas virėjas šimterio-pai atsilygins. Tik nusitraukė batus ir pūkst nuo kelto. Virėją sučiupo už kairiojo ūso ir — prie geldos. Tik ir jis, vyras, neapskaičiavo. Kur čia apversta gelda išgelbės virėją. Abu ėmė niurkdytis. Tik kai jau prisiplakė prie pat kelto, eil. Trumpa, kurs tą naktį buvo virtuvės tvarkiniu, sukabino virėją kačerga už diržo ir ėmė tempti šlapią ir riebę jo kūną. Gi Pipirėliui, kad duotų suprasti būsimą šlapio pasitarnavimo naudą, gelbėti atkišo samtį. Vargais negalais susitvarkė su šlapiaisiais, kaip vėl kažkas pūkstelėjo prie pat kranto. Iš smulkių taškenimų pagalvojom, kad čia bus kas nors iš kairiojo sparno, bet kai atsitaškėno upės vidurin iki kelto, pamatėm Narsių, mūsų kuopos šunį, penktas mėnuo garbingai einantį savo pareigas.

— Tė, vyre, pasivėlinai virėjo gelbėti, — vėl nusijuokė anas pats balsas. — Šiandie prie katilo taip ir nesigretink.

Bet Narsius visai į tai nekreipė dėmesio, pasisukiojo po tą vietą, kur skendo virėjas, lyg kiek niurktelėjo,

Atsargos grandinis: „Šeimyna, pėdus!“

truktelėjo gurkšni vandens ir, išvydęs virėją su Pipirėliu ant kelto, vėl nuforsavo atgal.

— Pons virėjau, tur būt, taukų kiek paleidai vandeny, kad šuva taip smagiai pasisukinėjo, pasisukinėjo ir net gurkštelėjo?

Keltas juokais sušnypštė. Atrodė, kad keliama virtuvė staiga ėmė ir užvire.

★

Matyti, tarpininkai mūsų nelaike rimta kariuomene, nes dar nepasiekus kranto nuaidėjo trimitas. Vienas net paklausė, ką tai galėtų ženklinti, kad per anksti trimituoja, bet virėjas, kurio palaidinė ir kelnės jau džiuvo ant virtuvės kamino, nuramino

— Nenusimink, nenusimink, kuo arčiau kranto visi sustos, tuo mažiau vargo mums bus.

Gal ir gerai nenusiminti, pagalvojau. Susimetėm į Pipirėlio draugystę, kurs organizavo laužą ir norėjo bent kiek atšildyti savo rytmečiu šalstantį kūną. Kai užpleškėjo sausos malkos, iš anapus atsirado ir paskutinis forsuo-tovas — Narsius. Šiuokart jis atsisakė savo nuolatinio papročio sušlapus bėgti, kiek kojos išneša, o ramių ramiausiai kartu su penketu vyrų atsisėdo prie

laužo ir ėmė džiovinti savo menką, bet riebę kūnelį. Eil. Trumpa visiems padalino po naminio tabako cigarą. Ir Narsius buvo atkišęs savo šlapius ūsus, bet kai užuodė, kad čia nevalgomas, prunkstelėjo, truputį, matyti, išizeidė ir, akis nuleidęs, išžiūrėjo į ugnį, kurioje šiuokart, deja, niekas nekepė ir nevirė.

Tada aš pasiūliau jau anos dienos visiems patikusį sumanymą — kiekvienam papasakoti po vieną juokingą Narsiaus nuotykių kuopos gyvenime. Visi pritarė. Net Narsius sujuda. Iš jo pakeltų akių ir atkišto snukio galėjai numanyti jį labiausiai mėgstant nuotykius pasakoti, bet, gaila, tai tebuvo momento iliuzija, nes vėl greit žmogus atsiminei, kad Narsius žodžio nemoka. Mano manymu, tai jam ir tetrukdė būti pasakorium.

Kad kiti neužbėgtų man už akių ir nepaliktų be nuotykių, pasakoti pasiūliau pirmuoju. Tiesą sakant, apie Narsių daug ir nežinojau, bet ką jis, žaltys, man buvo padaręs, laikiau nepamirština, o taip pat ir draugams žinotina.

(B. d.)

M. L.

Ir pionierių gyvenime pasitaiko nuotykių

Šventadienis Kietaviškyje 1919 m. (Nepriklausomybės kovų metu)
Plk. ltn. Jakšto nuotr.

KARINĖS ŽINIOS

PADIDINTAS PRANCŪZŲ GENERALINIS ŠTABAS. Prancūzijos respublikos prezidento dekretu generalio štabo karininkų skaičius padidintas iki 220 žmonių. Iki šiol buvo 150 karininkų. Karininkų skaičius padidintas dėl neaiškios tarptautinės būklės ir karo pavojaus. Dabartiniame prancūzų generaliniame štabe bus 6 plk. ltn., 20 mjr., 90 kpt. ir 104 leitenantai.

NAUJI POVANDENINIAI LAIVAI. Anglijos vyriausybė pagreitino povandeninių laivų statybą. Šiomet bus baigta 6 povandeninių laivų statyba, 7 laivai bus pastatyti kitais metais. Be to, numatoma pastatyti dar 4 povandeninius laivus. Tuo būdu trumpu laiku anglų laivynas būtų papildytas naujais povandeniniais laivais. Šie laivai (17) bus paskutiniausiųjų pavyzdžių.

ANGLŲ LAIVYNO MANEVRAI. Į šių metų anglų laivyno manevrus šaukiama daugiau kaip 12.000 atsargos jūrų karininkų, puskarininkų ir įvairių specialybių jūreivių. Atsarginiai atvyks į laivyno bazes liepos 31 d. Laivyno manevrai prasidės rugpiūčio mėn. pradžioje ir užtruks apie 7 savaites, net iki rugsėjo mėn. pabaigos. Atsarginiai bus paskirti į 50 laivų, kurie sustiprins veikiančią laivyną, jų tarpe bus 1 lėktuvnešis, 1 šarvuotis, 16 kreiserių, 1 minininkas, 24 kontrtorpedininkai, 4 povandeniniai laivai ir 3 pagalbiniai laivai. Rugpiūčio 9 d. įvyks didelis laivyno paradas, kuriame dalyvaus 130 karo laivų. Paradą priims anglų karalius Jurgis.

Anglų laikraščiai vadina šį atsarginių šaukimą tikrąja karo laivyno mobilizacija.

PRANCŪZŲ ĮTAKA KARYBOJE. Liepos 14 d. Prancūzija iškilmingai minėjo savo tautinę šventę. Ta proga laikraščiai primena, kad nuo XVII amžiaus prancūzų kariuomenė buvo pavyzdžiu prūsų, austrų, saksų, rusų ir kit. valstybių ir tautų kariuomenėms. Iš prancūzų imdavo uniformą, ginklavimą, statutus, laipsnių pavadinimus, bemaž visą karinę terminologiją. Iki šios dienos mūsų ir kaimynų (vokiečių, latvių, rusų) kariuomenėje yra leitenantų (pranc. žodis) laipsniai; vokiečiai turi regimentus (pranc. žodis, reiškia pulkas), vokiečiai, lenkai ir kiti turi kompanijas (pranc. žodis, reiškia kuopą). 1717 m. pavyzdžio prancūzų šautuvas, patobulintas 1777 metais, apie 120 metų buvo viso pasaulio ginklo pavyzdžiu. Net aukščiausias prūsų, t. y. prancūzų priešų, ordinas iki šiol turi prancūzišką vardą „Pour la mérite“ (už nuopelnus).

Vyt. Maželio nuotr.

ITALŲ LAIVYNO ŽYGIS. Liepos 11 d. antroji Italijos karo laivyno eskadra išvyko į rytinę Viduržemio jūros dalį. Žygyje dalyvauja 30 laivų, eskadrai vadovauja admiras Pini. Laivų įgulą sudaro apie 15.000 jūrų karininkų, puskarininkų ir jūreivių.

VOKIEČIŲ KARO LAIVAI BALTIJOJE. Liepos 15 d. į Rygos uostą atvyko 4 vokiečių karo laivyno kontrtorpedininkai ir išbuvo iki liepos 18 d.

Į Taliną liepos 12 d. atvyko ir išbuvo kelias dienas vokiečių kreiseris „Admiral Hipper“. Vizitai buvo neoficialaus pobūdžio.

JAPONŲ KARYS TARNYBOJE. Dvidešimties metų japonų jaunuolis, jei tik tinkamas sveikatos atžvilgiu, įstoja į karinę tarnybą. Jokių lengvatų nuo šios pareigos nėra. Neatleidžiami nuo jos ir vieninteliai tėvų ar šeimų maitintojai.

Speciali atsargos karių organizacija globoja jauno kareivio šeimą, suteikdama jai materialinę ir moralinę paramą. Japonų kario pareigos tėvynei ir visuomenei yra išreikštos net religijos nuostatuose. Kiekvienas japonų karys, pradėdamas karinę tarnybą, gauna savo rūšies vadovėlį — knygutę, pilną labai charakteringų taisyklių ir nuostatų, pav., „Karys, žuves mūšio lauke, gindamas savo kraštą, tampa dievybe, saugojančia krašto ateitį ir yra taip pat gerbtinas, kaip ir visos japonų dievybės“.

Kareivinėse ir karių skaityklų sienos išpieštos įvairiais šūkiiais, kurie turi vadovauti japonų kario gyvenimui, pav., ciesoriaus Meiji'o žodžiai: „Atmink, kad mirtis lengvesnė už plunksną, o pareiga gi sunkesnė už uolą“.

Šaukimą į kariuomenę yra lyg ir šaukimu atlikti religinę pareigą, tad nenuostabu, kad japonų karių gyvenimas panašus į vienuolių gyvenimą. Pirmasis sunkumas japonui karinėje tarnyboje tai apavas. Lig to laiko jis vaikščiojo basas arba su lengvomis kurpėmis ir jam reikia pakelti daug vargo, kol jis pripranta prie attemptų, šniūruotų batukų. Karių maistas kuklus: ryžiai, daržovės, retkarčiais žuvis, kaip gėrimas — žalia arbata. Labai retai kariai gauna mėsos. Vienas anglų generolas tvirtina, kad taip maitinami kariai labai atsparūs fiziniam nuovargiui.

Japonų kariams draudžiama gauti iš namų siuntinius, pinigų arba drabužių. Taip nusižengęs karys gauna griežtą pastabą, o jo šeima išpėjimą daugiau to nebedaryti.

Drausmė ir susiklausymas tiesiog nuostabūs. Nekartą kelių mėnesių laikotarpy nebūna nė vieno kario, nubausto areštu.

Karo atveju į kariuomenę šaukiami vyrai nuo 17 iki 40 m. amžiaus. Šiuo metu į kariuomenę pašaukti visi, kurie tik privalo tarnauti vyrai.

NAUJIEJI LEIDINIAI

LONDONO LIETUVIAI. Jų kovos už savo bažnyčią ir jų visuomeniniai darbai. Parašė kun. dr. K. A. Matulaitis MIC. Su 54 vaizdeliais. Marijampolė. 1939 m. 210 psl. Kaina 6 lt., su aptaisais — 8 lt.

Mūsų išeivija ne vienas dešimtmetis gyvenanti įvairiuose pasaulio kontinentuose ir sukūrusi savo tradicijas, išauginusi ne vieną kartą, bet, ypač, nudirbusi didelį tautinį ir kultūrinį darbą. Net ir turinti savo istoriją, bet, kartu su senąja karta, viskas laidojama. Jau šis tas daroma, stengiamasi tą viską įamžinti, ypač Šiaurės Amerikoje, lietuvių parapijos, švęsdamos savo įvairias sukaktis, išleidžia taip vadinamas lietuvių parapijų istorijas. Bet platesnio veikalo, apimančio to kontinento ar krašto mūsų išeivių istoriją, mažai ką turime. Tiesa, mūsų išeivijos įžymusis istorikas kun. A. Milukas pradėjęs didelį darbą Šiaurės Amerikoje ir ne vieną veikalą išleido, bet kitose valstybėse nieko nepradedama. Šit, neseniai, žymusis mūsų išeivijos veikėjas Londono lietuvių klebonas kun. dr. K. A. Matulaitis parašė Londono lietuvių istoriją, pavadintą „Londono lietuviai“. Istorija išleista Londono lietuvių parapijos dvidešimt penkerių metų sukaktį minint.

Autorius pateikia daug įdomios, istorinės medžiagos, net protokolų, dokumentų ištraukų ir stengiasi apimti visą lietuvių gyvenimą. Iškelia ir rūpesčius, kai sunkiose sąlygose kūrėsi lietuvių parapija, kuriai kliudė lenkai ir net žydai. Be to, ir anglai buvo nepalankūs lietuviams, tik ilgos kovos laimėjimu baigėsi, ir šiandien lietuvių parapija švenčia dvidešimt penkerių metų sukaktį. Autorius iškelia ir draugijų veiklą, kurios tautiniame ir kultūriniame gyvenime suvaidino žymiausių vaidmenį. Tų draugijų būta ir yra įvairiais vardais: Vienybė Lietuvių, Broliškos Pagelbos draugija, Susivienijimas, Vienybė, Šviesos Draugystė, Lietuva, Aušra Kalėdų Klūbas, Biruta, Rūta, Lietuvių Klubas, Ūkė, Šv. Vincento Draugija, Darbininkų Draugija ir kt. Taip, kad Londono lietuvių gyvenimas plačiai nušviestas ir graži medžiaga mūsų išeivijos istorijai. Bet tai tik Londono lietuviai paliesti, o jų gyvena Airijoje, Škotijoje, kur puikiai veikia įžymaus mūsų išeivijos veikėjo prekybininko Petro Bancevičiaus vadovaujami. Tikimasi, kad už metų kitų ir Škotijos lietuviai susilauks savo istorijos.

Kapsai ūkininkai rugiapiūtės metu *A. Nykštaičio nuotr.*

Knyga išleista gražiai, ir kas įvairina, turtina ir įdomina, tai parinkti istoriniai atvaizdai.

LIETUVIŲ KULTŪRA SENAIS LAIKAIS (iki 16-to amžiaus). *Jonas Matusas*, istor. dr., univ-to privatdocentas. Sakalas. 1939 m. 40 psl. Kaina 1 lt.

Tai istorinė studija, apimanti senų laikų prekybą, karinius dalykus, miestus, namus, ūkio apyvoką ir šiaip dirbinius ir baigia šešioliktojo amžiumi. Autorius sumini ir proistorinius laikus ir tų metų prekybą, kuri daugiausia ėjo gintaru, ir lietuvių, latvių, prūsų prekybinius ir, apskritai, kultūrinius santykius su vykingų kraštais. Paliečia ir anų laikų piliakalnių, kaip vieną karinių įrengimų, vadinamų tvirtovių, kurios ilgą laiką kraštą saugojo nuo priešų. Be to, pamini ir kitus senovės ginklus, net ir laivyną.

Ši trumputė apžvalga apima tik medžiaginę senovės lietuvių kultūrą, visai neliesdama dvasinės kultūros reiškinių ir net visuomenės ir valstybės santykių. *Jn. Vdls*

Kun. Dutil. MIŠIOS IR GYVENIMAS. Vertė kun. Zančauskas MIC. 48 psl. Kaina Lt. 0,50. Marijonų leid.

Suprasti šv. Mišias ir tą supratimą savyje įgyvendinti, šios knygos tikslas.

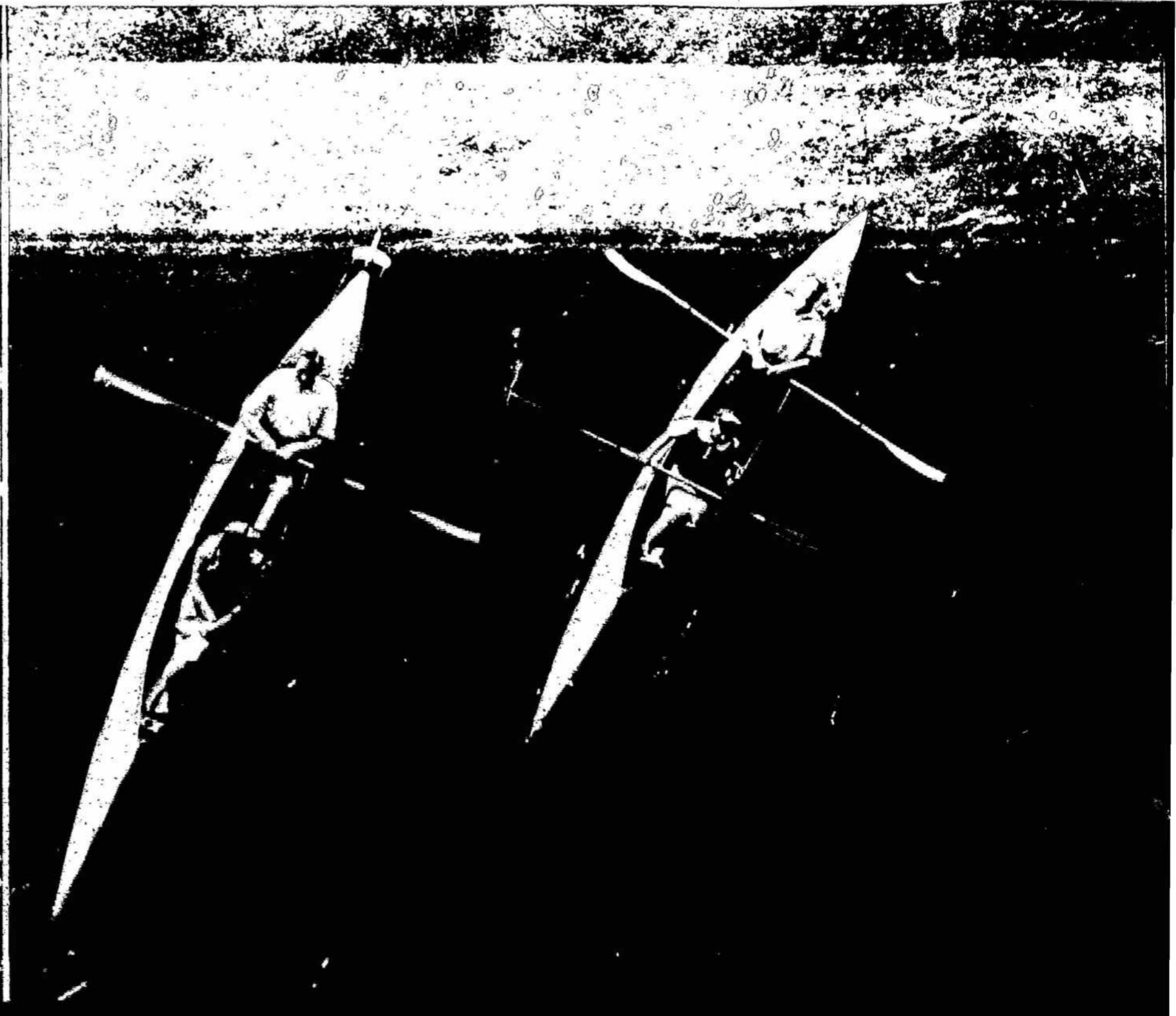
Petras Kondrotas. VAIKAI VAIDINTOJAI. Du plastiški vaidinimai vaikų teatrui. 32 psl. Kaina 50 ct. Marijonų leid.

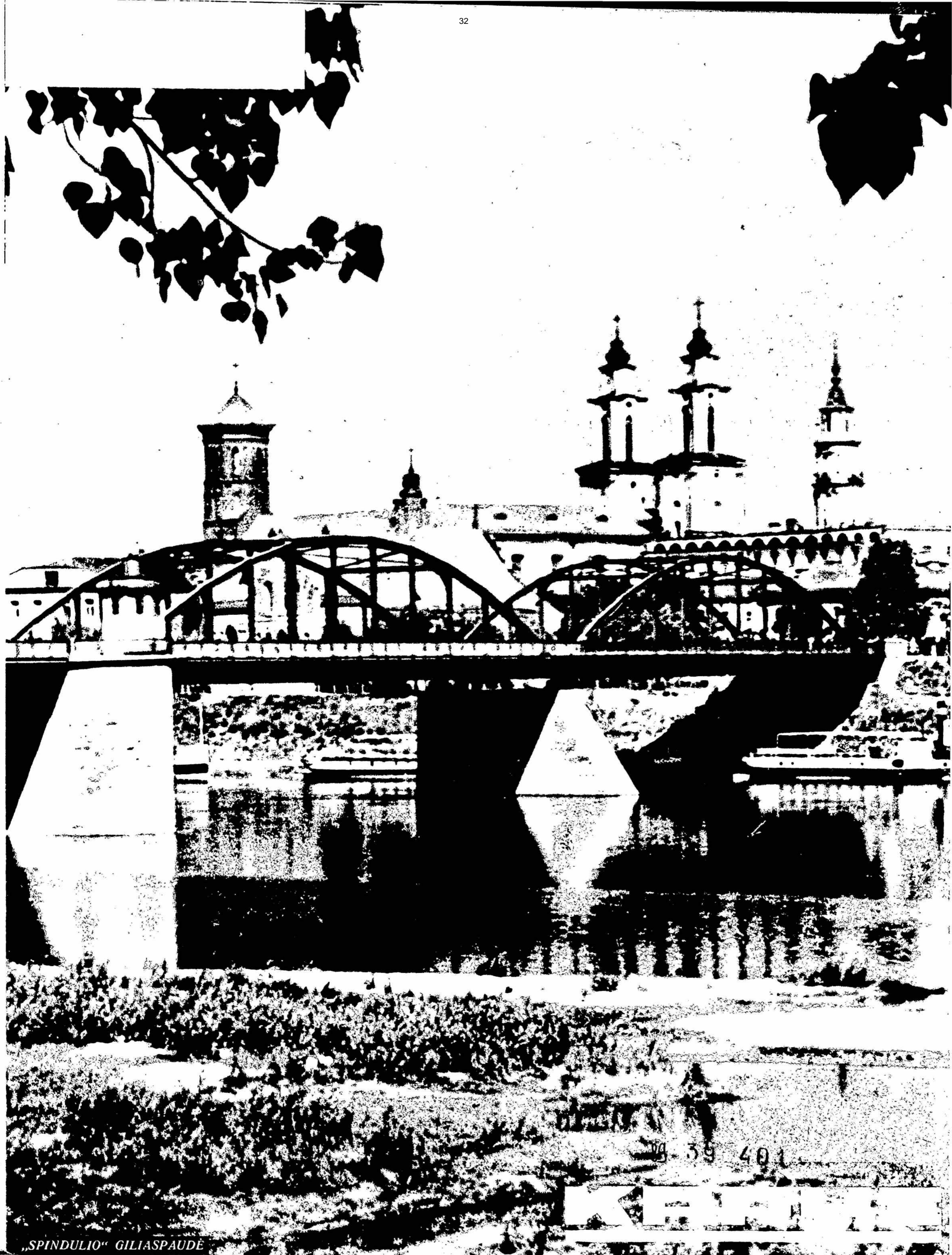
Lengvi, vaikų pasauliui artimi vaidinimėliai, pajvairinti dainelėmis.

Tarp lauko gėlių

J. Stanišausko nuotr.

Vasaros dieną Nemune

„SPINDULIO“ GILIASPAUDĒ

04 39 40

KER...